

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (1995-2005)
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ”

ΦΟΙΤΗΤΕΣ: ΣΑΛΤΟΣ ΜΑΡΙΟΣ
ΣΥΜΙΑΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

Αρ. Μητρώου: 3948

Αρ. Μητρώου :3950

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ- Ευρωπαϊκά προγράμματα	
1.1 Leader	8
1.2 ΟΠΑΑΧ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2.1 Π.Ε.Π.	12
2.2 Ευρωπαϊκά μονοπάτια	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ-Αν.Μακεδονία-Θράκη	
3.1 ΠΕΠ Αν.Μακεδονίας-Θράκης	17
3.1.1 Προυπολογισμός ΠΕΠ	17
3.1.2 Στρατηγικοί Στόχοι	17
3.1.3 Επιλεγμένοι βασικοί δείκτες	18
3.1.4 Πρόοδος Υλοποίησης Προγράμματος	19
3.2 Νομός Δράμας	21
3.2.1 Φαλακρό	23
3.3. Νομός Ροδόπης	26
3.3.1 Δάσος Ροδόπης	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ- Κεντρική Μακεδονία	
4.1 ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	29
4.2 Νομός Πέλλας	30
4.2.1 Καϊμακτσαλάν	32
4.2.2 Λίμνη Βεγορίτιδα	33
4.3 Νομός Πιερίας	35
4.3.1 Παλιός Παντελεήμονας	37
4.3.2 Ελατοχώρι	39

4.4 Νομός Ημαθίας	40
4.4.1 Χιονοδρομικό κέντρο Σελίου	43
4.4.2 3-5 Πηγάδια	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ-Δυτική Μακεδονία	
5.1 Προϋπολογισμός ΠΕΠ	47
5.1.1 Στρατηγικοί Στόχοι	47
5.1.2 Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες	48
5.1.3 Προόδος Υλοποίησης Προγράμματος	48
5.2 Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε.	49
5.3 Νομός Γρεβενών	51
5.3.1 Γρεβενιώτικη Πίνδος	53
5.4 Νομός Κοζάνης	54
5.4.1 Τα Μπουχάρια του Μικρόβαλτου	56
5.5 Νομός Φλωρίνας	58
5.5.1 Πρέσπες	60
5.5.2 Νύμφαιο	61
5.6 Εγνατία Οδός	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ- Ήπειρος	
6.1 ΠΕΠ Ηπείρου	65
6.2 Νομός Ιωαννίνων	66
6.2.1 Ζαγοροχώρια	70
6.2.2 Μεγάλο Πάπιγκο	71
6.2.3 Περιοχή Βίκου-Αώου	72
6.2.4 Οι Δρακόλιμνες	73
6.3 Νομός Άρτας	74
6.3.1 Αθαμανικά Όρη ή Τζουμέρκα	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ-Θεσσαλία	
7.1 ΠΕΠ Θεσσαλίας	77

7.2 Νομός Τρικάλων	79
7.2.1 Μετέωρα	79
7.2.2 Περτούλι	80
7.3 Νομός Καρδίτσας	81
7.3.1 Λίμνη Πλαστήρα	82
7.3.1.1 Δραστηριότητες στη λίμνη Πλαστήρα	83
7.4 Νομός Μαγνησίας	84
7.4.1 Πήλιο	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ-Στερεά Ελλάδα

8.1 ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	88
8.2 Νομός Φωκίδας	89
8.3 Νομός Βοιωτίας	90
8.3.1 Αράχωβα	91
8.3.2 Παρνασσός	92
8.4 Νομός Ευρυτανίας	94
8.4.1 Καρπενήσι	95
8.5 Νομός Φθιώτιδας	96
8.6 Νομός Αιτωλοακαρνανίας	98
8.6.1 Ορεινή Ναυπακτία	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ-Πελοπόννησος

9.1 ΠΕΠ Πελοποννήσου	101
9.2 Νομός Μεσσηνίας	103
9.2.1 Ταΰγετος	104
9.3 Νομός Αρκαδίας	105
9.3.1 Οροσειρά Πάρνωννα	108
9.3.2 Καρύταινα	110
9.3.3 Στεμνίτσα	111
9.3.4 Βυτίνα	112
9.4 Νομός Λακωνίας	114

9.4.1 Μάνη	115
9.4.2 Μονεμβασιά	117
9.5 Νομός Αχαΐας	118
9.5.1 Καλάβρυτα	120
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ-Κρήτη	
10.1 ΠΕΠ Κρήτης	121
10.2 Νομός Ηρακλείου	123
10.2.1 Ψηλορείτης-Ίδη	124
10.3 Νομός Χανίων	125
10.3.1 Λευκά Όρη	127
10.3.2 Φαράγγι Σαμαριάς	128
10.4 Νομός Ρεθύμνου	130
10.4.1 Ανώγεια	131
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	133
Πεζοπορία-Ορειβασία-Αναρρίχηση	134
Αιωροπτερισμός-Αλεξίπτωτο Πλαγιάς	136
Extreme Sports στον Ελληνικό Τουρισμό	138
Χιονοδρομικά Κέντρα Ελλάδας	142
Ορειβατικά Καταφύγια Ελλάδας	143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	146

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όλο και περισσότερο κατακτούν έδαφος στον τομέα του τουρισμού οι εναλλακτικές προτάσεις τουρισμού που έχει να προσφέρει κάθε χώρα στους επισκέπτες της. Και σε αυτόν τον τομέα η Ελλάδα με τις εναλλαγές της μορφολογίας, των κλιματολογικών συνθηκών αλλά και με την απαραίτητη υποδομή κερδίζει τις εντυπώσεις αλλά και τα θετικά σχόλια όσων την επισκέπτονται.

Σημαντικός παράγοντας για την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού είναι η δυνατότητα που μας δίνει, μέσα από αυτές τις μορφές τουρισμού να γνωρίσουμε καλύτερα τις ομορφίες της ελληνικής φύσης και να ζήσουμε κάποιες ώρες ή μέρες σ'ένα μοναδικό περιβάλλον.

Εξάλλου, περισσότερο από άλλες οικονομικές δραστηριότητες ο τουρισμός συνδέεται άμεσα με το περιβάλλον, το οποίο επηρεάζει ευθέως όπως και επηρεάζεται από αυτό. Πρόκειται για μια αμφίδρομη σχέση, ορατή με άμεσες και μακροχρόνιες επιπτώσεις. Κάθε επιστροφή λοιπόν στις εναλλακτικές μορφές του έχει θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον της χώρας μας και στη διατήρηση του πλούτου του.

Παράλληλα ο εναλλακτικός τουρισμός, συμβάλλει με διάφορους τρόπους στην τοπική ανάπτυξη, όχι μόνο με την ενεργοποίηση του δυναμικού κάθε περιοχής αλλά και με την ενίσχυση των τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Έτσι, παράλληλα με την εκρηκτική ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στη χώρα μας υπάρχει ήδη μια ζωνή δραστηριοποίηση για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της σχετικής υποδομής.

ν Πλεονεκτήματα, δυνατότητες και προτάσεις

Με τον όρο εναλλακτικές μορφές τουρισμού, εννοούμε διάφορες δραστηριότητες στις οποίες μπορεί ο ενδιαφερόμενος να συμμετέχει ομαδικά ή προσωπικά.

Η συμμετοχή σε εναλλακτικές δραστηριότητες προσφέρεται για να γνωρίσει κανείς τα βουνά, τα απότομα φαράγγια, τα ορμητικά ποτάμια, τις ήρεμες λίμνες, τα διεθνή ορειβατικά μονοπάτια και παράλληλα τα ιστορικά της μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους των διαφόρων περιοχών της Ελλάδας.

Όλες οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι λίγο ως πολύ «φιλικές» προς το περιβάλλον. Ένα ακόμη όφελος είναι ότι σχεδόν όλοι οι φυσικοί χώροι όπου πραγματοποιούνται οι δραστηριότητες αυτές προστατεύονται διακριτικά με την ανάδειξη του φυσικού τοπίου, των παραδοσιακών οικισμών, την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής συμβάλλοντας στο να διατηρούνται οι περιβαλλοντικές ισορροπίες.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ποικιλία που προσαρμόζεται στις προτιμήσεις και την οικονομική δυνατότητα κάθε επισκέπτη. Συνδυάζουν φυσική άσκηση, δράση, τόλμη, θάρρος και σεβασμό στη φύση. Απαραίτητες επίσης είναι σε αρκετές περιπτώσεις οι τεχνικές γνώσεις, καθώς και η σωστή οργάνωση και εξοπλισμός.

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν ήδη αρκετοί σύλλογοι με ειδικά προγράμματα και εξειδικευμένο προσωπικό, όπου μπορεί να απευθυνθεί κάθε ενδιαφερόμενος.

ν Εναλλακτικός ορεινός τουρισμός στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι μία κατ'εξοχήν ορεινή χώρα, καθώς στην επικράτεια της υπάρχουν περισσότερα από 300 μεγαλύτερα ή μικρότερα βουνά. Ο σημαντικότερος ελληνικός ορεινός άξονας είναι η οροσειρά της Πίνδου, που σχηματίζει τη «ραχοκοκαλιά» της ηπειρωτικής χώρας και έχει ως φυσική συνέπεια τα βουνά της Πελοποννήσου και της Κρήτης.

Τα ελληνικά βουνά χαρακτηρίζονται από την ποικιλομορφία τους, τα σπάνια τοπία και τα μοναδικά δάση τους, μερικά από τα οποία είναι από τα παλαιότερα φυσικά δάση της Ευρώπης. Λόγω του απaráμιλλου φυσικού τους πλούτου (σε χλωρίδα και πανίδα) πολλά από αυτά προστατεύονται ως Εθνικοί Δρυμοί, ενώ παράλληλα, τις τελευταίες δεκαετίες, με τις υποδομές που δημιουργήθηκαν αποτελούν ιδανικούς προορισμούς για όσους θέλουν να απολαύσουν δραστηριότητες χειμερινού και ορεινού τουρισμού.

Τι μπορεί κανείς να γνωρίσει και να απολαύσει στην Ελλάδα

Ποτάμια και λίμνες

- Ø **Rafting**: Περιπέτεια με κατάβαση ποταμών με φουσκωτή βάρκα. Ομαδικό σπορ που χρειάζεται «πλήρωμα» από 6 έως 10 άτομα. Monocraft αντιθέτως είναι η κατάβαση ποταμού με φουσκωτή βάρκα για ένα μόνο άτομο.
- Ø **Kayak** ποταμού: Κατάβαση των ορμητικών ποταμών με μονοθέσιο σκάφος, ευέλικτο στα αφρισμένα νερά.
- Ø **Canoe kayak**: «Κουπί» μέσα σε λίμνες και ήρεμα ποτάμια, με διαθέσιμα σκάφη για μαγικές βόλτες αλλά και μυστήριο και εξερευνήσεις στενών περασμάτων.

Βουνό

- Ø **Canyoning**: Βαδίζοντας και με τη βοήθεια σχοινιών, επιτυγχάνεται η ανάβαση φαραγγιών και καταρρακτών.
- Ø **Αναρρίχηση**: Λέγεται η ανάβαση σε βράχους και αναρριχητικά πεδία.
- Ø **Trekking**: Για όσους διαθέτουν αντοχή, λατρεύουν το μυστήριο και τις εξερευνήσεις. Πεζοπορία σε μονοπάτια, χωματόδρομους και καλντερίμια μέσα από παρθένα – πυκνά δάση και εγκαταλειμμένα χωριά.
- Ø **Ski & Snowboard**: Κλασικό σκι και cross country πάνω στις κατάλευκες πλαγιές των βουνών της Ελλάδας. Παιχνίδια μπορείτε να κάνετε και με το snowboard, γλιστρώντας στο κατάλευκο χιόνι. Υπάρχουν σχολές σκι, καταφύγια και ορεινά καταφύγια για τη διαμονή σας στα χιονοδρομικά κέντρα.
- Ø **Jeep safari**: Διάσχιση ορεινών διαδρομών με ιδιόκτητο ή νοικιασμένο 4X4.
- Ø **Mountain Bike**: Ορειβατικό ποδήλατο με 21 ταχύτητες και ανατομική κατασκευή γι' αυτούς που αγαπούν τα δύσκολα.
- Ø **Ιππασία**: Είναι οι επιχειρήσεις εκείνες ιπποστασιών ίππων άθλησης ή ιππασίας και οι οποίες υλοποιούν προγράμματα εκμάθησης ιππασίας ή ιππικών περιηγήσεων τουριστών, ομαδικά ή ατομικά ανεξάρτητα από χρονική διάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

LEADER

Το LEADER είναι μία κοινοτική πρωτοβουλία για την αγροτική ανάπτυξη, που ξεκίνησε το 1991 με το LEADER I.

Συνέχισε με το LEADER II (1994 – 1999), που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας αξιολόγησης, και βρίσκεται πλέον στην τρίτη φάση, με το LEADER+ (2000 – 2006). Θέτει σε εφαρμογή μία νέα, μικρής κλίμακας προσέγγιση για την αγροτική ανάπτυξη σε περιοχές με υστέρηση (στόχος 1), σε περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσχέρειες (στόχος 5β) και σε βόρειες αραιοκατοικημένες περιοχές (στόχος 6) με σχετικά περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους.

- § Αποβλέπει στην αναζωογόνηση των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων και των εθνικών ή περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- § Βασίζεται στην εκπόνηση και εφαρμογή ενός «τοπικού σχεδίου δράσης» (ΤΣΔ) σε αγροτικές περιοχές με 5.000 έως 100.000 κατοίκους· το σχέδιο αυτό (ή τοπικό πρόγραμμα) καθορίζει έναν περιορισμένο αριθμό στρατηγικών αναπτυξιακών αξόνων και αντίστοιχων μέτρων, που έπρεπε να τεθούν σε λειτουργία μέσα σε μία περίοδο 6 ετών στο LEADER II (1994 – 1999).
- § Βασίζεται στην σύμπραξη μεταξύ τοπικών δημόσιων και ιδιωτικών φορέων ως τελικών δικαιούχων της πρωτοβουλίας και του οργάνου που είναι αρμόδιο για την υλοποίηση του τοπικού σχεδίου δράσης.
- § Βασίζεται σε πολυτομεακή και συστηματική διασύνδεση των αναπτυξιακών δράσεων που ενσωματώνονται σε μία σφαιρική θεώρηση και στρατηγική.
- § Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών που ανακοινώθηκαν από την Επιτροπή (Ε.Ε./C139/18.5.2000) καταρτίσθηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER+ (Ε.Π. Κ.Π. LEADER+) στη Χώρα μας, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με την αριθ. Ε(2001)3562/19.11.2001 απόφαση της.

Η Πρωτοβουλία LEADER+ διαφέρει σε σχέση με τις παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ως προς την προσέγγιση και το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία σχεδιασμού και τον τρόπο υλοποίησης. Η βασικότερη διαφοροποίηση της LEADER+ σε σχέση με τις παραπάνω παρεμβάσεις είναι η "πιλοτική εφαρμογή".

Στο πλαίσιο αυτό η Πρωτοβουλία:

- 1) ενθαρρύνει τις υποδειγματικές τοπικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης

- 2) στηρίζει δράσεις καινοτόμου, υποδειγματικού και μεταβιβάσιμου χαρακτήρα, οι οποίες παρουσιάζουν τις νέες οδούς που μπορεί να ακολουθήσει η αγροτική ανάπτυξη στηρίζει τις ανταλλαγές εμπειριών και τη μεταφορά τεχνογνωσίας μέσω συστηματικής και μόνιμης δικτύωσης και συνεργασιών.

- 3) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ LEADER+
 Το Πρόγραμμα LEADER+ συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων - Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π) και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ως εξής:

Συνολικό Κόστος	392.614.443 €
Δημόσια Δαπάνη	251.182.221 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΓΤΠΕ-Π)	182.900.000 €
Εθνική Συμμετοχή (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)	68.282.221 €
Ιδία Συμμετοχή	141.432.222 €

Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+ είναι η πρωτοβουλία του αγροτικού τομέα κατά την 3η προγραμματική περίοδο (2000-2006).

Το συνολικό κόστος του Επιχειρησιακού Προγράμματος εκτιμάται να ανέλθει στα 392,6 εκ. Ευρώ περίπου, ενώ το ύψος της Δημόσιας Δαπάνης ανέρχεται σε 251,18 εκ. Ευρώ, από τα οποία τα 182,90 εκ. Ευρώ αποτελούν την κοινοτική συμμετοχή (ταμείο ΕΓΤΠΕ-Π).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα υιοθετεί δυο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους, που είναι:

- i. Η ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών.
- ii. Η ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

ΟΠΑΑΧ

Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος 'Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 - 2006'.

Οι δράσεις του στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην ανάγκη σχεδιασμού και υλοποίησης μιας πολιτικής για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της χώρας, με απώτερο στόχο την ανασυγκρότηση της υπαίθρου.

Συγκεκριμένα αποσκοπούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση της υπαίθρου, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται η οικονομική αυτοδυναμία της, η προστασία του περιβάλλοντος και η διάσωση και διαφύλαξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με βάση τα παραπάνω, το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης αγροτικού χώρου αποσκοπεί στα εξής:

- Να συμβάλλει στην προστασία των οικονομικά και κοινωνικά ασθενέστερων περιοχών, καθώς και εκείνων που πλήττονται από τις αναπόφευκτες διαρθρωτικές μεταβολές και την προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στις διεθνείς εξελίξεις
- Να μειώσει τις ανισότητες ευκαιριών και αμοιβών μεταξύ διαφορετικών φύλων και ομάδων του πληθυσμού
- Να παρέχει αναπτυξιακή στήριξη στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας με απώτερο σκοπό την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων
- Να προωθήσει την ένταξη των ορεινών περιοχών και του νησιωτικού χώρου στο εθνικό παραγωγικό σύστημα έτσι, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Π.Ε.Π.

Ο όρος «ΠΕΠ» σημαίνει **Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα** -με τον προσδιορισμό «περιφερειακό» να καθορίζει ότι το πρόγραμμα αφορά μια διοικητική περιφέρεια της χώρας.

Σε κάθε μια από τις 13 ελληνικές περιφέρειες (πχ. Πελοποννήσου, Δυτικής Μακεδονίας κλπ.) υλοποιείται ένα ΠΕΠ. Άλλα 11 Επιχειρησιακά Προγράμματα υλοποιούνται σε ολόκληρη τη χώρα και αφορούν τομείς παρέμβασης (πχ. την ανάπτυξη σιδηροδρομικού δικτύου, την κατασκευή και βελτίωση οδικών αξόνων, λιμανιών και αεροδρομίων κλπ.)

Με δυο λόγια κάθε περιφέρεια μπορεί να ωφεληθεί διπλά: Από τα έργα που χρηματοδοτούνται μέσω του δικού της ΠΕΠ και από τα έργα που χρηματοδοτούνται μέσω των «τομεακών» Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Παρότι έγιναν προσπάθειες να χαρτογραφηθούν τα μονοπάτια των Ευρωπαϊκών μεγάλων διαδρομών με τον καλύτερο τρόπο, δεν ήταν δυνατόν να δειχθούν όλες οι ομορφιές και η ποικιλομορφία του ελληνικού τοπίου στον περιπατητή. Ετσι, σημειώθηκαν επτά (7) επιπρόσθετα μονοπάτια μεγάλων διαδρομών, τέσσερα (4) στην Βόρεια Ελλάδα και την Θεσσαλία, και τρία (3) στην

Πελοπόννησο, τα οποία συμπληρώνουν τα Ευρωπαϊκά μονοπάτια και σχηματίζουν ένα δίκτυο περιπατητικών μονοπατιών. Αυτό το δίκτυο επιτρέπει στον περιπατητή να εγκαταλείψει τα Ευρωπαϊκά μονοπάτια σε συγκεκριμένες θέσεις και να συνεχίσει την πορεία του στα Εθνικά.

- Ø Το Μονοπάτι Νο Ο1 στην βόρεια Ελλάδα δίνει στον περιπατητή την δυνατότητα να περπατήσει από το Μέτσοβο (Ε6) της Ηπείρου, πάνω στα βουνά Περιστέρι (2295 μ.) και Κακαρδίτσα (2429 μ.), μέχρι το Γαρδίκι της Θεσσαλίας, και να συναντήσει το Ε4 στην Ελάτη.

- Ø Το Μονοπάτι Νο Ο3 επιτρέπει στον περιπατητή να πορευτεί από τα Ιωάννινα (Ε6) πάνω στα βουνά Μιτσικέλι (1810 μ.) και στα χωριά Κήποι και Μονοδέντρι μέχρι το Φαράγγι του Βίκου (4 ώρες) και κατόπιν, σε μία πορεία 6 ημερών, να ανεβεί στα βουνά Τύμφη (2497 μ.), Σμόλικα (2637 μ.) και Γράμμο (2520 μ.), κοντά στα Αλβανικά σύνορα, οπότε συναντά πάλι το Ε6 στο Νεστόριο.

- Ø Το Μονοπάτι Νο Ο2 συνδέει τον Ολυμπο με το Πήλιο. Ο περιπατητής αφήνει το άγριο τοπίο του Ολύμπου (Ε4) και κατεβαίνει στην πεδιάδα της Θεσσαλίας, αναρριχάται στην απέναντι Όσσα (1978 μ.) και κατόπιν, σε μια πορεία 4 ημερών, φθάνει μέσα από ένα ωραίο τοπίο στις ακτές του Αιγαίου Πελάγους, στους πρόποδες του Πηλίου.

- Ø Η σηματοδότηση του μονοπατιού Ο4 δεν έχει συμπληρωθεί. Προγραμματίστηκε να αποτελεί το νότιο κλάδο του Ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε6, που θα ένωνε την Θεσσαλονίκη με την Ξάνθη στην Θράκη, περνώντας από την χερσόνησο της Χαλκιδικής. Το μόνο τμήμα του μονοπατιού, που έχει σηματοδοτηθεί, είναι το τμήμα από την Αμφίπολη (αρχαιολογικός χώρος), πάνω από το Παγγαίο, με την έξοχη θέα του προς την θάλασσα και την πεδιάδα των Φιλίππων, μέχρι να χωριά Νικήσιανη και Ελευθερούπολη.

- Ø Στην Πελοπόννησο, το μονοπάτι 31 συνδέει την Πάτρα με την μικρή πόλη της αρχαίας Ολυμπίας. Από την πόλη, όπου φθάνει το φέρρυ μπώτ από την Ιταλία, ο περιπατητής μπορεί να πορευτεί στο όμορφο τοπίο και να φθάσει, μετά από 5 μέρες, στην αρχαία Ολυμπία. Η Πελοπόννησος, γεωγραφικό νησί στην ουσία, διαθέτει πολλά αρχαιολογικά σημεία. Ό,τι δεν μπορεί να προσφέρει το Ε4 στον περιπατητή, το προσφέρουν τα δυό συμπληρωματικά Εθνικά μονοπάτια 32&33.
- Ø Το Μονοπάτι 32 ξεκινά στην Βυτίνα (Ε4) και παρέχει στον περιπατητή την δυνατότητα να περάσει κατεβαίνοντας το πράσινο φαράγγι του Λούσιου και να επισκεφτεί δυό παλαιά μοναστήρια, να περπατήσει στις πλαγιές του υψηλότερου βουνού της Πελοποννήσου, του Ταΰγετου (2407 μ.), γνωστού από την αρχαιότητα, και να κατεβεί μέσω του φαραγγιού του Βίρου (8-10 ώρες πορεία) στην ακτή της θάλασσας της Καρδαμύλης, στον Μεσσηνιακό Κόλπο.
- Ø Το Μονοπάτι 33 ξεκινά στο χωριό Άγιος Πέτρος (Ε4), διατρέχει τις ανατολικές πλαγιές και την κορφή του Πάρνωνα (1936 μ.) και κατεβαίνει μέχρι τον φάρο του Ακρωτηρίου Μαλέα.
- Ø Το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Μεγάλων Διαδρομών Ε4, ξεκινώντας από τα Πυρηναία, φθάνει στην Ελλάδα μέσω Γιουγκοσλαβίας στο φυλάκιο της Νίκης βόρεια της Φλώρινας. Διασχίζει όλη την χώρα έως το νοτιότερο άκρο της Πελοποννήσου το Γύθειο, έτσι δίνεται η δυνατότητα στον ορειβάτη να γνωρίσει όλη την ποικιλία του Ελληνικού τοπίου και της Ελληνικής φύσης. Η διαδρομή του μονοπατιού στην Ελλάδα μπορεί να χωριστεί σε τρία μεγάλα τμήματα: το Βόρειο μέχρι τα Μετέωρα, το μεσαίο μέχρι τους Δελφούς, και το Νότιο (Πελοπόννησος) μέχρι το Γύθειο.

Η διαδρομή του Νότιου τμήματος θεωρείται πολύ πιο εύκολη από τη βόρεια και μπορεί να περπατηθεί όλες τις εποχές του έτους καθώς το κλίμα της Πελοποννήσου είναι πολύ πιο ήπιο. Το μεγαλύτερο υψόμετρο της συνολικής διαδρομής είναι η κορυφή του Ολύμπου Σκολιό (2.911 μ). Ιδανική περίοδος για να περπατηθεί το Ε4 στην Ελλάδα είναι από 15 Μαΐου έως αρχές Οκτωβρίου. Το κλίμα, μεσογειακό, παρουσιάζει μεγάλη ξηρασία το καλοκαίρι και μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας την ημέρα από την νύκτα. Πουλόβερ και αδιάβροχο θεωρούνται απαραίτητα και το καλοκαίρι. Χιόνια συναντά ο ορειβάτης από τον Νοέμβριο μέχρι τέλος Ιουνίου.

1. Στον παρακάτω χάρτη παρουσιάζεται ολόκληρο το Μονοπάτι μεγάλων διαδρομών Ε4, το οποίο ξεκινά από το Γιβραλτάρ και καταλήγει στο Γύθειο.

2. Στον δεύτερο χάρτη παρουσιάζεται ολόκληρο το Μονοπάτι μεγάλων διαδρομών Ε6. Το Ελληνικό κομμάτι του ξεκινά από την Ηγουμενίτσα και καταλήγει στην Αλεξανδρούπολη. Το μήκος του Ελληνικού τμήματος είναι 1000 χιλιόμετρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης

Προϋπολογισμός ΠΕΠ (σε ευρώ)

Συνολικό Κόστος :	1.155.643.599
Δημόσια Δαπάνη :	1.014.660.278
Κοινοτική Συμμετοχή :	760.995.208
Εθνική Συμμετοχή :	253.665.070
Ιδιωτική Συμμετοχή :	140.983.321

Στρατηγικοί Στόχοι

Ως γενικός αναπτυξιακός στόχος για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης την περίοδο 2000-2006 τίθεται «η θετική πληθυσμιακή εξέλιξη με έμφαση στην ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση παλιννοστούντων και μεταναστών που θα στηρίζεται στην αξιοποίηση της οικονομικής δυναμικής και στην διάχυση της ευημερίας».

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος αναλύεται στους εξής κύριους στρατηγικούς στόχους:

- Διαμόρφωση σύγχρονης αυτοδύναμης οικονομίας & ενίσχυση της εξωστρέφειας με προώθηση δράσεων στον πρωτογενή τομέα, στην μεταποίηση, στον τουρισμό και στις υπηρεσίες.
- Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της Περιφέρειας.
- Προστασία - αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος & του ορυκτού πλούτου.
- Άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικών ανισοτήτων & βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Οι βασικοί στόχοι του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος εξειδικεύονται σε 6 Άξονες Προτεραιότητας και σε 36 Μέτρα.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

- Ενίσχυση 900 επενδυτικών σχεδίων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης
- Αναπλάσεις σε 50 οικιστικά σύνολα αγροτικού χώρου
- Κατασκευή φραγμάτων όγκου σώματος 3.000.000 m³
- Κατασκευή 80 Km αγροτικών δρόμων
- Κατασκευή 40 Km Νέου Εθνικού Οδικού δικτύου
- Κατασκευή 40.000 m² νέων κτιριακών εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Κατασκευή 22.540 m² νέων κτιριακών εγκαταστάσεων ΑΕΙ-ΤΕΙ
- 300 Km αγωγών δικτύου ύδρευσης & 40 Km αγωγών δικτύου αποχέτευσης
- Κατασκευή 2 νέων βιολογικών καθαρισμών
- 1 σύστημα διαχείρισης αστικών απορριμμάτων
- Βελτίωση 4 αλιευτικών καταφυγίων
- Παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας σε 250.000 στρέμματα και παρεμβάσεις για αντιδιαβρωτική προστασία και εμπλουτισμό υπόγειων υδροφορέων σε 75.000 στρέμματα.
- Ολοκλήρωση – εκσυγχρονισμός υποδομών σε 2 ΒΙΠΕ
- Ενίσχυση 50 επενδυτικών σχεδίων στον τουρισμό
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε 6 αστικές περιοχές
- Παροχή 300 νέων νοσοκομειακών κλινών

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 795 έργα, η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 74,2% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος.

Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 45,6% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 25,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως :

- ∅ «Εκσυγχρονισμός Αλιευτικού Καταφυγίου Αβδήρων», π/υ 1.582.921 €
- ∅ «Υπερύψωση – ενίσχυση και έργα προστασίας στα αντιπλημμυρικά αναχώματα Πυθίου, Αμορίου – Λαβάρων, Πετάλου-Πέπλου Ν. Έβρου», π/υ 1.915.584 €
- ∅ «Αξιοποίηση Χιονοδρομικού Κέντρου Φαλακρού», π/υ 1.086.369 €
- ∅ «Εξοπλισμός κτιρίων Ι και ΙΙ της Νομικής Σχολής στην Πανεπιστημιούπολη (Α΄ φάση –έπιπλα)», π/υ 1.123.330€
- ∅ «Αγωγός μεταφοράς – αντλιοστάσιο λυμάτων Δράμας» π/υ 3.347.769 €
- ∅ «Βελτίωση τμήματος της αρ.3 επαρχιακής οδού από Ξάνθη ως Μαγικό», π/υ 3.139.988 €
- ∅ «Κατασκευή Δημοτικού Σχολείου Κενταύρου», π/υ 1.025.637 €

Η ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής, καθώς και η τεχνική υποστήριξη των τοπικών φορέων ανάπτυξης για εφαρμογή Εθνικών & Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών.

Οι συνθήκες που διαμορφώνονται και οι αυξημένες απαιτήσεις της τοπικής κοινωνίας για άμεση επίτευξη των ανωτέρω στόχων, προδιαγράφουν και το νέο ρόλο που πρέπει να κατακτήσει η εταιρεία στο άμεσο μέλλον. Ένα ρόλο σύγχρονο και άμεσο, επιστημονικό και τεχνικό, συνθετικό και αποδοτικό. Ένα ρόλο που η Εταιρεία Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε. μπορεί να παίξει με επιτυχία στηριζόμενη στη μακρόχρονη δημιουργική παρουσία της στο χώρο του Βορείου Έβρου, στο εταιρικό

προφίλ που διαθέτει και εκφράζει το σύνολο της κοινωνίας του Βορείου Έβρου και στο έμπειρο στελεχιακό της δυναμικό.

Η περιοχή στην οποία δραστηριοποιείται η Εταιρεία Έρευνας και Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Ε., ως φορέας υλοποίησης Εθνικών και Κοινοτικών προγραμμάτων, βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του Ν. Έβρου και περιλαμβάνει τους Δήμους Ορεσιτιάδας, Διδυμοτείχου, Βύσσας, Τριγώνου, Ορφέα, Μεταξάδων και Κυπρίνου με συνολικό πληθυσμό 69.115 κατοίκους και έκταση 2.165 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Στις μέχρι τώρα επιτυχίες της Εταιρείας, συγκαταλέγεται η επιτυχής υλοποίηση των προγραμμάτων Leader II και INTEGRA για το νομό Έβρου.

Σήμερα η ΕΕΑΒΕ ΑΕ συμμετέχει στην υλοποίηση πλήθους προγραμμάτων ανάμεσα στα οποία συγκαταλέγονται το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΟΠΑΑΧ), το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ορεινών Όγκων (ΟΠΑΟΟ), το πρόγραμμα Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης (ΤΠΑ), το πρόγραμμα EQUAL, το πρόγραμμα ΤΕΧΝΟΓΕΝΕΣΙΣ ΑΜΘ, το Ε.Π. 'Κοινωνία της Πληροφορίας', το πρόγραμμα 'Βοήθεια στο Σπίτι' και πλήθος άλλων με συνολικό προϋπολογισμού άνω του 17.500.000 €.

Νομός Δράμας

Ο νομός Δράμας βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Η βόρεια πλευρά των συνόρων του είναι τμήμα των εθνικών συνόρων με τη Βουλγαρία, ενώ στα ανατολικά βρίσκεται ο νομός Ξάνθης, στα νότια ο νομός Καβάλας και στα δυτικά ο νομός Σερρών. Έχει 8 δήμους - Δράμας, Δοξάτου, Καλαμπακίου, Νευροκοπίου, Νικηφόρου, Παρανεστίου, Προσοτσάνης και Σιταγρών – και την κοινότητα Σιδηρονέρου.

Ο νομός Δράμας διαθέτει σπάνια χλωρίδα και πανίδα και αξιόλογη ιστορία αποτυπωμένη στα παλαιοντολογικά ευρήματα που στεγάζονται στο μουσείο Δράμας. Ευλογημένος από τη φύση, φημίζεται για τους κατάφυτους ορεινούς όγκους, τα άφθονα νερά, τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα του αλλά και για τους πανέμορφους οικισμούς του.

Διασχίζεται από τον ποταμό Νέστο και περικλείεται από τα βουνά της Ροδόπης στα βόρεια, του Μενοικίου και του Ορβήλου στα δυτικά, του Παγγαίου στα νότια και τα όρη της Λεκάνης στα ανατολικά. Από άποψη φυσικού περιβάλλοντος, οικολογικού ενδιαφέροντος και πολιτιστικών διαδρομών μπορεί να χαρακτηριστεί ένας πολύ αξιόλογος νομός.

Ποταμός Νέστος

Νευροκόπι

Σήμερα, η περιοχή της Δράμας είναι μια από τις πιο παραμελημένες τουριστικά πόλεις της βόρειας Ελλάδας. Ιδανική για τουρισμό είτε θρησκευτικό είτε αγροτουρισμό είτε αθλητικό τουρισμό και φυσιολατρικές περιηγήσεις.

Οι πηγές της Αγίας Βαρβάρας με τους αξιοποιημένους χώρους πράσινου και αναψυχής, καθώς και τους νερόμυλους, το αρχαιολογικό και εκκλησιαστικό μουσείο είναι μερικά από τα ενδιαφέροντα αξιοθέατα.

Ο λόφος του Κορύλοβου, στα βόρεια της πόλης με υψόμετρο 600 μέτρα, προσφέρει στον επισκέπτη μια θαυμάσια διαδρομή 4 χιλιομέτρων μέσα στο δάσος, αλλά και μια καταπληκτική θέα της πόλης και του κάμπου της Δράμας.

Τα πλούσια δασικά και υδάτινα οικοσυστήματα του νομού προσφέρουν τη δυνατότητα σπουδαίων περιπλανήσεων στα δάση και στα μνημεία της φύσης όπως τα σπήλαια και τα φαράγγια. Οι παραπόταμοι και τα ρέματα, που συγκεντρώνουν τα νερά τους στο ελληνικό έδαφος και χύνονται στο Νέστο, έγιναν αιτία να αξιοποιηθούν τα νερά του Νέστου με την κατασκευή μεγάλων φραγμάτων, τα οποία εκτός από την ενεργειακή τους χρησιμότητα συμβάλλουν και στην αδρευτική και τουριστική αξιοποίηση της περιοχής (Υ/Η φράγματα Θησαυρού, Πλατανόβρυσης).

Ένας άλλος υδάτινος πόρος είναι ο ποταμός Αγγίτης, οι πηγές του οποίου σε υψόμετρο 123 μέτρων αναβλύζουν μέσα από σπήλαιο, από το οποίο έχουν εξερευνηθεί μόνο τα 4,5 χιλιόμετρα, ενώ επισκέψιμα είναι μόνο τα πρώτα 500 μέτρα.

Το χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού, οι πηγές και το σπήλαιο του Αγγίτη ποταμού, το δάσος Ελατιάς και το παρθένο δάσος Φρακτού, οι λίμνες του ποταμού Νέστου και των Λευκογείων είναι μόνο μερικές από τις φυσικές διαδρομές που προσφέρονται στον επισκέπτη.

ΦΑΛΑΚΡΟ

Στο ΦΑΛΑΚΡΟ το "βουνό σύμβολο" της Δράμας, βρίσκεται το ομώνυμο χιονοδρομικό κέντρο που με την έλλειψη δεντρώδους βλάστησης στην ευρύτερη περιοχή της βάσης του, δικαιώνει απόλυτα την ονομασία του, του προσδίδει όμως μια αξεπέραστη χιονοδρομική γοητεία.

Το Φαλακρό όρος με το αναμορφωμένο πλέον χιονοδρομικό κέντρο, είναι αναμφίβολα ο καλύτερα αξιοποιημένος τουριστικός πόρος που διαθέτει σήμερα όχι μόνο ο Ν. Δράμας αλλά η ευρύτερη περιοχή της περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Λειτουργούν 4 συρόμενοι αναβατήρες, μία τετραθέσια εναέρια αποσυμπλεκόμενη καρέκλα, μία εναέρια διθέσια, και τρία baby lift, που εξυπηρετούν τις 20 και πλέον πίστες του χιονοδρομικού, συνολικού μήκους πάνω από 22 χλμ. Σήμερα με την συνεχή βελτίωση των υποδομών του κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις αξιολόγησης των χιονοδρομικών κέντρων της χώρας μας.

Συνδυάζει πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία, πίστες δρόμου αντοχής, μονοπάτια πορείας, ορειβασίας(Ε6), πλούσιες συνθήκες χιονιού, ελεύθερο ορίζοντα, εκπληκτική ηλιοφάνεια, εύκολη προσπέλαση και άνετους χώρους πάρκινγκ.

Οι χιονοπτώσεις πολλές φορές αρχίζουν από τα μέσα Νοεμβρίου, το δίκτυο όμως παραμένει πάντα ανοιχτό, για να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία του χιονοδρομικού.

Αν είμαστε τυχεροί, μπορεί να συναντήσουμε όμορφα άλογα, που άλλοτε μοναχικά και άλλοτε σε μικρές συγκεντρώσεις, ξεχωρίζουν μέσα στο δάσος ή στις γυμνές βουνοπλαγιές. Είναι απολαυστικό να παρακολουθεί κανείς αυτά τα περήφανα ζώα που, αμέριμνα και χωρίς καμιά εξάρτηση από τον ανθρώπινο παράγοντα, βόσκουν και κινούνται ελεύθερα στη φύση.

Στις αρχές της άνοιξης και τους πρώτους μήνες του καλοκαιριού το έδαφος στρώνεται μ' ένα πολύχρωμο χαλί. Είναι τα περίφημα αγριολούλουδα του φαλακρού, που με τους μεγάλους αριθμούς και κυρίως την τεράστια ποικιλότητά τους, μετατρέπουν απ' άκρη σ' άκρη το φαλακρό σ' ένα βοτανικό παράδεισο.

Την άνοιξη εκατομμύρια κίτρινοι κυρίως αλλά και μωβ κρόκοι, ξυπνούν κάτω από το λεπτό πια στρώμα του χιονιού και προβάλλουν με τα πανέμορφα κεφαλάκια τους στο φως του ήλιου. Είναι ένα θέαμα σπάνιο και απίστευτο, που επαναλαμβάνεται με την ίδια σχεδόν ακρίβεια κάθε άνοιξη. Πολύ δύσκολα μπορεί να συναντήσει κανείς παρόμοια συγκέντρωση αυτοφυών κρόκων σε άλλο σημείο της Ελληνικής γης.

Είναι μια απίστευτη μεταμόρφωση, αν σκεφθεί κανείς, πως μερικές εβδομάδες ή και μέρες πριν, αυτή η πλαγιά φιλοξενούσε στην παγωμένη επιφάνεια, τις χορευτικές κινήσεις ή τις καταβάσεις με ιλιγγιώδεις ταχύτητες χιλιάδων ανθρώπων. Είναι η ίδια πλαγιά, που μερικούς μήνες αργότερα στην καρδιά του καλοκαιριού, φανερώνει όλη τη γύμνια της.

Ξεχνιέται κανείς απέναντι στον βόρειο και ανατολικό ορίζοντα, στο υπερθέαμα που αντικρίζουν τα μάτια μας. Προβάλλουν οι δασωμένες βόρειες πλαγιές, είναι το τμήμα αυτό του φαλακρού με την πιο πυκνή βλάστηση, δρύες, καστανιές, φλαμουριές, σφενδάμια, και κέδρα στα χαμηλότερα, οξιές και πεύκα στα υψηλότερα υψόμετρα πιο χαμηλά αχνοφαίνεται το χωριό Ποταμοί, δίπλα στην ήρεμη επιφάνεια της καινούργιας

τεχνητής λίμνης του Νέστο, που πολύ πρόσφατα δημιουργήθηκε μέσα στα βουνά, σε μήκος που ξεπερνάει τα 30 χλμ.

Και πιο μακριά στο βάθος του ορίζοντα, ορθώνεται ο αχανής ορεινός όγκος της Ροδόπης, το τελευταίο φυσικό σύνορο της Ελλάδος με τη Βουλγαρία.

Νομός Ροδόπης

Στο μέσον της Θράκης, βρίσκεται ο νομός Ροδόπης, περικλειόμενος ανατολικά και δυτικά από τους νομούς Ξάνθης και Έβρου αντίστοιχα, στα νότια από τμήμα του Αιγαίου πελάγους (Θρακικό πέλαγος), ενώ τα βόρεια όρια του νομού πάνω στις βουνοκορφές της Ροδόπης αποτελούν ταυτότητα και τμήμα των ευρύτερων εθνικών ελληνοβουλγαρικών συνόρων.

Ο νομός διαρρέεται από ορμητικούς χειμάρρους που πηγάζουν από τους βόρειους ορεινούς όγκους για να καταλήξουν οι περισσότεροι στα νερά του Αιγαίου πελάγους : το Ασπρόρεμα (εφάπτεται των δυτικών ορίων της Κομοτηνής), ο Τραύος, ο Λίσσος, ο Κομψάτος και άλλοι μικρότεροι.

Μόλις 110.000 άνθρωποι κατοικούν στο νομό που διαιρείται σε 12 δήμους. Πρωτεύουσά του είναι η Κομοτηνή και πιο ψηλή κορυφή του το όρος Παπίκιο της Ροδόπης. Το Φιλιουρί και ο Κομψάτος είναι οι ποταμοί της περιοχής. Εδώ μπορείτε να εξερευνήσετε τις πλαγιές της Ροδόπης και να περιπλανηθείτε στο Παρθένο Δάσος και τις άλλες δασικές εκτάσεις της. Πολλές έχουν ανακηρυχθεί προστατευόμενες περιοχές και υπάγονται στο δίκτυο NATURA 2000 ενώ όλες συγκεντρώνουν αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα. Τα χωριά της περιοχής, όπως ο Ίασμος και οι Σάπες θα σας ενθουσιάσουν

με το τοπικό χρώμα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων τους ενώ και η Κομοτηνή έχει πολλά αξιοθέατα και έντονο το ανατολίτικο στοιχείο.

ΔΑΣΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Το 60% της χλωρίδας της Ευρώπης συναντάται εδώ, σε δάση παρθένα και απάτητα. Με 6 περιοχές να έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 και την ανθρώπινη παρουσία να είναι διακριτική και απόμακρη, η οροσειρά της Ροδόπης προσφέρει μοναδικά τοπία, υπέροχες προκλήσεις στους λάτρεις της ανακάλυψης αλλά και τις τέλειες ισορροπίες ενός παρθένου οικοσυστήματος.

Η οροσειρά της Ροδόπης εκτείνεται κατά μήκος των ελληνοβουλγαρικών συνόρων, καταλαμβάνοντας το βόρειο τμήμα των νομών Δράμας, Ξάνθης και Ροδόπης. Έχει μήκος γύρω στα 170 χλμ. και πολλές χαμηλές κορυφές. Η ψηλότερη κορυφή της πάντως αγγίζει τα 1953 μέτρα υψόμετρο. Τη Ροδόπη διασχίζει ο Νέστος και, μαζί, οι δεκάδες παραπόταμοί του.

Σε συνδυασμό με τις πολλές βροχοπτώσεις δημιουργούν τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη αξιόλογης χλωρίδας στην περιοχή. Η φύση εδώ παραμένει

ανενόχλητη για πάνω από μισό αιώνα, καθώς μετά από τον Εμφύλιο πολλοί οικισμοί ερήμωσαν και η κτηνοτροφική δραστηριότητα διακόπηκε.

Έτσι, η Ροδόπη παραμένει ένα ανέγγιχτο, παρθένο μέρος με εξαιρετική βιοποικιλότητα. Σήμερα, έξι περιοχές της υπάγονται στο δίκτυο Natura 2000. Οι περιοχές αυτές φιλοξενούν αδιατάρακτα οικοσυστήματα και είναι:

- § Οι κορυφές του όρους Φαλακρό
- § Το δάσος Φρακτού
- § Το παρθένο δάσος κεντρικής Ροδόπης
- § Το δάσος σημύδας: είναι το νοτιότερο σημείο όπου απαντάται το είδος στην Ευρώπη και το μοναδικό στη χώρα μας
- § Η Ελατιά όπου φύονται η ερυθρελάτη και η δασική πεύκη
- § Η Χαϊντού-Κούλα με τις γύρω κορυφές: ιδιαίτεροι γεωλογικοί σχηματισμοί και σπάνια πετρώματα συνθέτουν ένα μοναδικό τοπίο. Η περιοχή χαρακτηρίζεται επίσημα Μνημείο της Φύσης και φιλοξενεί το τοπικό ενδημικό είδος της Βαλκανικής πεύκης που δεν απαντάται πουθενά αλλού. Η περιοχή ανακηρύχθηκε Μνημείο της Φύσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Κεντρικής Μακεδονίας 2000-2006 εγκρίθηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 22 Μαρτίου 2001 και είναι το μεγαλύτερο - μέχρι σήμερα - αναπτυξιακό πρόγραμμα που υλοποιείται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας προγραμματίζονται και χρηματοδοτούνται έργα και δράσεις που δημιουργούν υποδομές σε όλους τους βασικούς τομείς ανάπτυξης της περιφέρειας, ενισχύουν τα επενδυτικά σχέδια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, παρέχουν ίσες ευκαιρίες για την ένταξη του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας σε άτομα που χρειάζονται βοήθεια, στηρίζουν την ανάπτυξη της υπαίθρου, δημιουργούν προϋποθέσεις για την αξιοποίηση και την προστασία του περιβάλλοντος στην Κεντρική Μακεδονία.

Το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας είναι ένα από τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα που υλοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα, εντάσσεται στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, έχει συνολικό προϋπολογισμό που ξεπερνά το 1,5 δισ. Ευρώ και χρηματοδοτείται στο μεγαλύτερο μέρος του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βασικός στόχος του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας είναι η επίτευξη διαρκούς και ισόρροπης ανάπτυξης, η προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής με τις περιφέρειες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών.

Νομός Πέλλας

Είναι ένας από τους 11 συνοριακούς νομούς της Β. Ελλάδας. Εκτεινόμενος σε 2500 τ.χλμ., μοιάζει σαν να βρίσκεται μέσα σε ένα ημικόκλιο φυσικών ορίων: ανατολικά το όρος Πάικος, με υψόμετρο 1650 μέτρα, χωρίζει το νομό από το Κιλκίς, ενώ βόρεια το όρος Βόρας, με υψόμετρο 2154 μέτρα, χωρίζει το νομό από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Πρωτεύουσά του είναι η Έδεσσα, πόλη πανέμορφη και ανεπτυγμένη. Εδώ αξίζει οπωσδήποτε να επισκεφθείτε την παλιά συνοικία της που λέγεται Βαρόσι αλλά και τους καταρράκτες.

Το χιονοδρομικό κέντρο «Καιμακσαλάν» στην Παναγίτσα ή «οι Ελληνικές Άλπεις», με χιόνι από το Νοέμβριο μέχρι και τον Μάιο, λειτουργεί ως θέρετρο το χειμώνα για τους λάτρεις των χειμερινών sports. Εξαιρετικά μονοπάτια στις πλαγιές του Βόρα μέσα στο μαύρο δάσος

Καταράκτες Έδεσσας

Προς λουτρά Αριδαίας

Σε όλο τον υπόλοιπο νομό, πανέμορφες τοποθεσίες απλώνονται. Ξεχωρίζει η Άρνισσα που είναι χτισμένη στις πλαγιές του Καϊμακτσαλάν, σε μικρή απόσταση από το χιονοδρομικό κέντρο.

Η Άρνισσα βρίσκεται δίπλα στη λίμνη Βεγορίτιδα που αποτελεί σημαντικό υγρότοπο της περιοχής και φιλοξενεί αξιόλογα είδη πουλιών. Ενδείκνυται για παρατήρηση πουλιών, περιπάτους και πολλές ακόμα δραστηριότητες. Αξιόλογος προορισμός είναι και ο Παλιός Άγιος Αθανάσιος, χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός με πολλούς ξενώνες και υπέροχο γραφικό χρώμα. Σημαντική πόλη είναι τα Γιαννιτσά ενώ οι κωμοπόλεις Νέα Πέλλα και Πέλλα βρίσκονται κοντά σε σημαντικά μνημεία.

Αξίζει κανείς να δει τον καταρράκτη Κάρανο, ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα στην Ελλάδα καθώς και το πάρκο και σπήλαιο καταρρακτών. Ακόμα οργανώνονται περιηγήσεις για την Αρχαία Έδεσσα, μέσα από το Μουσείο Νερού, το Υπαίθριο Μουσείο Νερού, το Ενυδρείο, τη Βυζαντινή Γέφυρα και το λόφο 606 (χώρος άθλησης και αναψυχής), για τον οποίο υπάρχει πρόσβαση μέσα από δασικό μονοπάτι, όπου και υπάρχει η επιλογή για ποδήλατο ή trekking.

ΚΑΙΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

Τόσο πολύ και καλό χιόνι θα το ζήλευαν οι περισσότερες περιοχές της χώρας! Το χιονοδρομικό κέντρο του νομού Πέλλας βρίσκεται σε μια από τις πιο όμορφες ορεινές τοποθεσίες, έχει άριστη οδική σύνδεση και απέχει 45 χλμ. από την Έδεσσα και 140 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη.

Στο Καϊμακτσαλάν υπάρχουν δεκαέξι διαφορετικές πίστες. Τέσσερις από αυτές είναι αγωνιστικές, εξοπλισμένες με ηλεκτρονικό χρονόμετρο, μια εκ των οποίων πληροί τις ολυμπιακές προδιαγραφές για ελεύθερη κατάβαση. Με μήκος 3528 μ. και υψομετρική διαφορά 503μ. αποτελεί τη μοναδική τέτοια πίστα στην Ελλάδα! Υπάρχουν ακόμα τρεις δύσκολες πίστες, μια μέτρια, τρεις εύκολες και τρεις baby πίστες ιδανικές για παιδιά και αρχάριους.

Το εντυπωσιακό σύνολο ολοκληρώνουν μια πίστα για τούμπες και άλματα (snowboard fun park) και μια πίστα Snowmobile. Επίσης η γύρω περιοχή ενδείκνυται για ορειβατικό σκι και σας δίνει τη δυνατότητα να ανακαλύψετε υπέροχες τοποθεσίες και δασικά μονοπάτια.

Για τη μεταφορά σας στις πίστες λειτουργούν μια εναέρια διθέσια 'καρέκλα', μια συρόμενη 'άγκυρα', ένα συρόμενο 'πίατο' και τρία μικρότερα lift.

Στις άρτιες υποδομές του φιλοξενεί εστιατόριο και ουζερί, ιατρείο, σχολή σκι με έμπειρους εκπαιδευτές, κατάσταση ενοικιάσεων εξοπλισμού καθώς και περίπτερο που παρέχει τουριστικές πληροφορίες. Το 'snowbar' που αγγίζει τα 2100 μέτρα υψόμετρο θα ικανοποιήσει και τους πιο απαιτητικούς λάτρεις του χιονιού.

Μπορείτε να φιλοξενηθείτε στο σαλέ του και να απολαύσετε τον ύπνο σας σε υψόμετρο 2050 μέτρων ή να επιλέξετε να μείνετε σε κάποιο από τα κοντινά, μαγευτικά χωριά, όπως η Άρνισσα, ο Άγιος Αθανάσιος ή η Παναγίτσα.

ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ

Μία από τις μεγαλύτερες και ομορφότερες λίμνες της Ελλάδας η λίμνη Βεγορίτιδα απλώνεται σε ένα υψίπεδο σε υψόμετρο 600m. Ψάρεμα, ναυσιπλοία, περιηγήσεις αλλά και κολύμπι σε μία λίμνη που από την δεκαετία του '60 είναι παραθεριστικό κέντρο. Γύρω από την λίμνη τα όμορφα χωριά, Άρνισσα, Περαία, Άγιος Παντελεήμονας, προσφέρουν φιλοξενία και τοπικές λιχουδιές. Η λίμνη Βεγορίτιδα βρίσκεται 22km από την Εδεσσα.

Στην περιοχή αυτή βρίσκουμε τα περίφημα μήλα ονομασίας (ΜΗΛΑ ΠΑΝΑΓΙΤΣΑΣ) ενώ στο χωριό Άρνισσα ο γυναικείος συνεταιρισμός παράγει με πατροπαράδοτα μέσα, ζυμαρικά, γλυκά του κουταλιού, τουρσιά, πάπρικα και κομπόστες.

Η Άρνισσα είναι η πρωτεύουσα του νέου δήμου Βεγορίτιδας. Το όνομά της είναι προϊστορικό και ομόρριζο με το όνομα της πόλης Άρνης, στη λίμνη της Κωπαΐδας. Οι επιδρομείς του Σαμουήλ την ονόμαζαν Όστροβο (10-11ος αιων. μ.Χ.), που σημαίνει νησί. Πριν φθάσει στην Άρνισσα ο επισκέπτης θαυμάζει τη γαλήνια λίμνη Βεγορίτιδα και την υποβλητική χιονισμένη κορυφή Καίμακτσάλαν.

Η στάθμη της λίμνης έφτανε ως τις γραμμές του τρένου, γεγονός που σημαίνει πως τα σπίτια της Άρνισσας κυριολεκτικά βρέχονταν από τα νερά. Το 1953, με την υποχώρηση του νερού της λίμνης, αποκαλύφθηκε προϊστορική νεκρόπολη με δέκα κιβωτόσχημους τάφους. Την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η Άρνισσα βρισκόταν επί της παλαιάς Εγνατίας οδού και αναφέρεται από ιστορικούς της εποχής ως σημαντικός σταθμός και αξιόλογο φρούριο.

Ερείπια από μεγάλα κτίρια εκείνης της περιόδου, αλλά και της Ρωμαιοκρατίας σώζονται έξω από την Άρνισσα, στην περιοχή "Δρένοβο". Επίσης σε ένα γραφικό ύψωμα, μπροστά στη λίμνη αποκαλύφθηκαν δύο μαρμάρινοι επιτύμβιοι βωμοί. Μέσα στην Άρνισσα ο επισκέπτης συναντά την εκκλησία της Αγίας Τριάδας, χτισμένη το 1865 με αξιόλογες εικόνες, καθώς και το μεταβυζαντινό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (18ος αιώνας) με τοιχογραφίες και αγιογραφημένο τέμπλο.

Γύρω από την κωμόπολη υπάρχουν πολλές καλλιεργούμενες εκτάσεις και βοσκότοποι. Κύρια ασχολία των κατοίκων της είναι η γεωργία και τα τελευταία χρόνια ο αγροτουρισμός.

Νομός Πιερίας

Ο νομός Πιερίας αποτελούσε κάποτε επαρχία του νομού Θεσσαλονίκης. Σήμερα, συνορεύει με το νομό Θεσσαλονίκης καθώς και με τους νομούς Λαρίσης, Κοζάνης και Ημαθίας. Πρωτεύουσά του είναι η Κατερίνη ενώ ο πληθυσμός του αγγίζει τους 120.000 κατοίκους.

Όλυμπος

Η Πιερία είναι τόπος με πολλές εναλλαγές. Παρά την επιβλητική παρουσία του Ολύμπου και των Πιερίων ορέων, δε λείπουν από το νομό οι εύφορες πεδιάδες. Ο Αλιάκμονας, φυσικό σύνορο με την Ημαθία, αρδεύει κομμάτια της περιοχής και αποτελεί αξιόλογο οικότοπο ενώ σε πολλά ακόμα σημεία του νομού παρατηρείται αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα. Στην περιοχή παράγονται καπνά, βαμβάκι και πολλά όσπρια και κηπευτικά ενώ η δασοκομία είναι επίσης πηγή εσόδων για πολλούς κατοίκους.

Η ανατολική πλευρά του νομού απλώνεται προς το Θερμαϊκό κόλπο, ενώ βόρεια συναντά το νομό Ημαθίας και δυτικά τα Πιέρια όρη, που είναι φυσικό σύνορο με την Κοζάνη. Ο μεγαλόπρεπος Όλυμπος καθορίζει τα νότια όρια του νομού με τη Λάρισα. Η

Πιερία είναι τόπος με πολλές εναλλαγές. Από την μια οι μικρές αποστάσεις, για να βρεθεί κάποιος στις εκπληκτικές παραλίες του Θερμαϊκού κι από την άλλη η ευκολία πρόσβασης στα καταπράσινα χωριουδάκια του Ολύμπου και των Πιεριών, καθιστούν το νομό μια πραγματική απόλαυση όλες τις εποχές του χρόνου.

Προς Ελατοχώρι

Το κάστρο του Πλαταμώνα

Παλαιότερα, ο νομός ήταν γνωστός κυρίως για τα παράλιά του. Πόλεις όπως ο Πλαταμώνας μονοπωλούσαν το ενδιαφέρον των ταξιδιωτών, δικαιολογημένα όμως αφού η θάλασσα και η τουριστική αξιοποίηση των περιοχών αποτελούσαν σημαντικό πόλο έλξης.

Σήμερα, όλο και περισσότεροι είναι εκείνοι που επισκέπτονται το νομό όλο το χρόνο και που επιχειρούν να ανακαλύψουν τις κρυμμένες ομορφιές της φύσης και των οικισμών εκείνων που ζουν ακόμα με τους πατροπαράδοτους ρυθμούς, ασκώντας παραδοσιακά επαγγέλματα. Παράλληλα, σημαντικό πόλο έλξης αποτελούν οι αρχαιολογικοί χώροι όπως το κάστρο του Πλαταμώνα και το Δίο.

Η Κοίμηση της Θεοτόκου

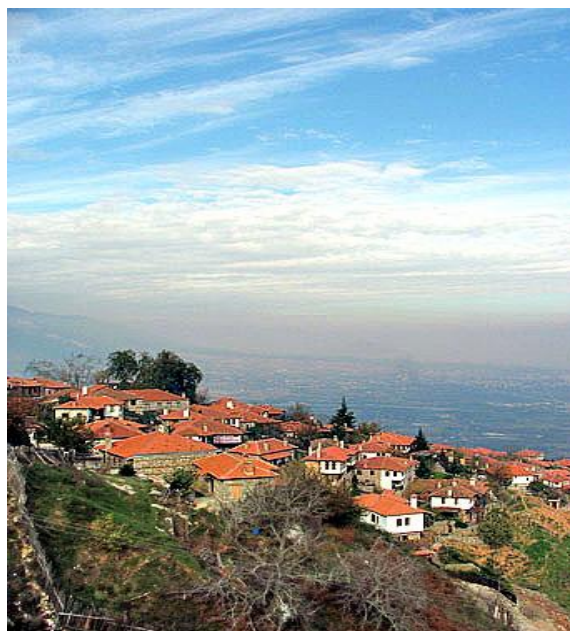
Κολινδρός

Ο νομός Πιερίας προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες για υπαίθρια άθληση. Τα μονοπάτια για την εξερεύνηση των Πιερίων, από την Κάτω Μηλιά, περνούν ανάμεσα από πυκνά δάση, παρακάμπτοντας εντυπωσιακούς ορμητικούς χείμαρρους. Σε μια κορυφή 1000 μέτρων, στη θέση Άνω Μηλιά υπάρχει καταφύγιο όπου μπορούν να φιλοξενηθούν 70 άτομα.

Μια άλλη επιλογή είναι πεζοπορία μισής περίπου ώρας από το χωριό Πέτρα προς την μονή Πέτρας. Τα στενά της Πέτρας οδηγούν προς τη Θεσσαλία, μέσα από ένα μοναδικό βιότοπο. Ακόμα στο Ελατοχώρι βρίσκεται το Χιονοδρομικό Κέντρο Ελατοχωρίου, το νεότερο χιονοδρομικό κέντρο αφού λειτούργησε επίσημα τη σεζόν 2001-2002.

Το μεγαλύτερο βουνό της Ελλάδας, ο μυθικός Όλυμπος, δεσπόζει σε αυτήν την περιοχή. Έχει χαρακτηριστεί Εθνικός Δρυμός και έλκει το ενδιαφέρον όχι μόνο των ορειβατών, αλλά και των επιστημόνων.

Παλιός Παντελεήμονας

Ιδανικός τόπος για χαλάρωση και απόλαυση των αισθήσεων μέσα στο πυκνό πράσινο τοπίο με μοναδική θέα στον ορίζοντα, ο Παλιός Παντελεήμονας είναι ιδιαίτερα φιλόξενος με τις υποδομές που διαθέτει.

Ενώ ο συνονόματός του χαίρεται τη θάλασσα και το ενετικό κάστρο της παράλιας Πιερίας, ο παλαιός Παντελεήμονας απολαμβάνει την αγκαλιά των πλατάνων και τη γαλήνη της υπαίθρου. Ο Παλαιός Παντελεήμονας απέχει μόλις 6 χλμ. από το νέο και ξεπροβάλλει από μακριά στις στροφές του δρόμου, καθώς είναι σκαρφαλωμένος στη βουνοπλαγιά.

Είναι ένας οικισμός που έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός ήδη από το 1978, αναπαλαιωμένος, ο οποίος στέκεται στα 700 μέτρα υψόμετρο και αφήνει το βλέμμα να ταξιδέψει μέχρι το Θερμαϊκό κόλπο και τις ακτές της νότιας Πιερίας. Όταν έρθετε εδώ θα αφήσετε το αυτοκίνητο στην είσοδο του χωριού για να περιπλανηθείτε στα γραφικά σοκάκια.

Έτσι, θα απολαύσετε τη συντροφιά στην κεντρική πλατεία που είναι λιθόστρωτη και γεμάτη αιωνόβιους πλατάνους αλλά και τα γραφικά σπίτια που διατηρούν το τοπικό αρχιτεκτονικό ύφος σε αρμονία με το περιβάλλον και την παράδοση του οικισμού. Το αναπαλαιωμένο παλιό σχολείο, το περιβαλλοντικό σχολείο της περιοχής αλλά και οι παραδοσιακές ταβέρνες με το σπιτικό φαγητό, θα γεμίσουν όμορφα το χρόνο σας.

Μην παραλείψετε να δοκιμάσετε το τσίπουρο της περιοχής και να επισκεφθείτε τα καταστήματα λαϊκής τέχνης. Κι αν σας αρέσει η άθληση στην ύπαιθρο, τα μέρη γύρω από το χωριό είναι ιδανικά για περιηγήσεις με κάθε μέσο. Είτε με τα πόδια είτε με ποδήλατο βουνού είτε με τετρακίνητο όχημα, μπορείτε να ανακαλύψετε μέρη φανταστικά. Στον Παλιό Παντελεήμονα μπορείτε επίσης να δοκιμάσετε αιωροπτερισμό και αλεξίπτωτο πλαγιάς.

Το χωριό έχει υποδομές φιλοξενίας που σας παρέχουν άρτιες υπηρεσίες ενώ, παράλληλα, εναρμονίζονται με τη φύση και την παράδοση της περιοχής. Οι υποδομές αυτές άρχισαν να αναπτύσσονται πρόσφατα και έδωσαν νέα ζωή στο χωριό που κάποτε είχε ίσα με 3000 κατοίκους, δυο σχολεία και πολλή ζωή αλλά άρχισε να ερημώνει κατά τη δεκαετία του '60 καθώς οι κάτοικοι αναζήτησαν καλύτερες ευκαιρίες εργασίας και πιο σύγχρονες συνθήκες ζωής στα παράλια του νομού Πιερίας. Χάρη στον αγροτουρισμό, τα τελευταία χρόνια το χωριό αρχίζει να προσελκύει και πάλι κόσμο.

Ελατοχώρι

Χτισμένο 800 και πλέον μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, το Νέο Ελατοχώρι είναι ένας σχετικά σύγχρονος οικισμός. Βρίσκεται ακριβώς δίπλα στο Παλιό Ελατοχώρι ή Σκουτέρνα, του οποίου οι κάτοικοι μετοίκησαν στο νέο χωριό. Με την πάροδο του χρόνου, το Νέο Ελατοχώρι έχει εξελιχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα ορεινά θέρετρα ολόκληρου του νομού Πιερίας και συγκεντρώνει πολλούς ταξιδιώτες που είτε έρχονται για μια μέρα είτε κάνουν τις διακοπές τους.

Παράλληλα, κόσμος αρχίζει να συγκεντρώνει και το Παλαιό Ελατοχώρι που έχει ξενώνες, ταβέρνες και λαογραφικό μουσείο. Εδώ μπορείτε να δείτε μια αξιόλογη λαογραφική συλλογή με αντικείμενα καθημερινής χρήσης που μιλούν για τον πατροπαράδοτο τρόπο ζωής. Η συλλογή εκτίθεται στο δημοτικό κατάστημα του οικισμού. Το Παλαιό Ελατοχώρι έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός, διατηρητέος οικισμός, μαγεύει με τη θέα του και τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται τουριστικά με τρόπο απόλυτα συμβατό με τις ιδιαιτερότητες και το χρώμα της περιοχής. Έτσι, αποκτά και πάλι ζωή.

Πολύ κοντά στο Ελατοχώρι, στα 8 χλμ. βρίσκεται το ομώνυμο χιονοδρομικό κέντρο. Στα 1400 μέτρα υψόμετρο, το κέντρο δεν είναι πλήρως ανεπτυγμένο.

Παρ' όλα αυτά αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης. Εδώ θα βρείτε επαρκείς υποδομές και θα μπορέσετε να χορτάσετε σκι. Παράλληλα, γύρω από τον οικισμό ξεκινούν υπέροχα ορειβατικά μονοπάτια που σας οδηγούν σε εξαιρετικά τοπία και σας αποκαλύπτουν τα μυστικά της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής. Ένας παραδοσιακός οικισμός που προσφέρει μαγευτική θέα, μοναδικούς περιπάτους και πολλές άλλες δραστηριότητες.

Υπό ανάπτυξη αλλά ήδη άρτια οργανωμένο, το χιονοδρομικό κέντρο Ελατοχωρίου έχει μια πίστα αρχαρίων (250μ.), μια πίστα περιφερειακή (4800μ) και την κεντρική πίστας μήκους 2300 μ. Η μεταφορά των χιονοδρόμων γίνεται με δυο αναβατήρες και υπάρχουν χώροι παροχής υπηρεσιών όπως εστίασης ή καφέ, ενοικίασης εξοπλισμού, εκπαίδευσης για σκι και άλλες.

Νομός Ημαθίας

Ο νομός Ημαθίας με πρωτεύουσα τη Βέροια και έκταση 1700τ.χλμ. είναι ένας από τους πιο σημαντικούς νομούς της Μακεδονίας. Το όρος Βέρμιο με υψόμετρο 2052 μέτρα, τη χωρίζει από το νομό Κοζάνης. Νοτιοανατολικά, ο νομός Πιερίας της «παραχωρεί» μια στενή διέξοδο, προς το Θερμαϊκό κόλπο. Από Βορρά η Πέλλα και η Θεσσαλονίκη δίκαια

μοιράζονται τη δόξα του αρχαϊκού παρελθόντος με την Ημαθία, αφού στη Βεργίνα ανακαλύφθηκαν βασιλικοί τάφοι της εποχής του Φιλίππου Β'.

Αρκοχώρι

Στο νομό Ημαθίας ξεχωρίζει το Αρκοχώρι, χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός στις πλαγιές του Βερμίου, με υπέροχο τοπικό χρώμα και προσεγγμένες τουριστικές υποδομές. Διοχινοδρομικά κέντρα, το μονοπάτι Ε4, ο ιππικός όμιλος αλλά ο νομός Ημαθίας έχει πρωτεύουσα τη Βέροια. Συνορεύει με τους νομούς Πέλλας, Θεσσαλονίκης, Κοζάνης και Πιερίας. Ο Αλιάκμονας και ο Λουδίας κυλούν στις εκτάσεις του ενώ το Βέρμιο και τα Πιέρια όρη υψώνονται εδώ. Από τις μεγαλύτερες πόλεις του νομού είναι και η πανέμορφη Νάουσα.

Η Ημαθία διαθέτει μια γοητεία όλες τις εποχές του χρόνου. Στο Βέρμιο-τουριστικό χειμερινό θέρετρο σε υψόμετρο 1400 μέτρων, απ' όπου η θέα προς την πεδιάδα της Ημαθίας είναι ασύγκριτη, καθώς βλέπουμε τα μικρά απλωμένα χωριά, της Πόλη της Νάουσας και της Βέροιας και στο βάθος τον ποταμό Αλιάκμονα να ανοίγει έναν υδάτινο δρόμο, μέσα στην πυκνή βλάστηση - υπάρχουν δύο οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα, με άριστη τουριστική υποδομή.

Το ένα στη τοποθεσία Τρία Πηγάδια, όπου υπάρχει και καταφύγιο, ενώ το δεύτερο βρίσκεται στη τοποθεσία Σέλι. Για τους λάτρεις του σκι λειτουργούν οργανωμένες πίστες όλων των κατηγοριών, ενώ γι' αυτούς που θέλουν να ζήσουν μια ξεχωριστή περιπέτεια, η ορειβάσια μέσα από δάση κέδρων και ελάτων είναι πραγματικά μοναδική.

Σέλι

Μονή Προδρόμου

Το χιονοδρομικό κέντρο 3-5 Πηγάδια βρίσκεται σε ένα Αλπικό περιβάλλον σε υψόμετρο 1430 μέτρα και απόσταση μόλις 17 χλμ. από τη Νάουσα . Εκεί ο Δήμος της Νάουσας έστησε μια άρτια τουριστική επιχείρηση, έτοιμη να δεχτεί και να εξυπηρετήσει με τον καλύτερο τρόπο όχι μόνο τους φίλους των χειμερινών σπορ αλλά και τους λάτρεις του ορεινού τουρισμού γενικότερα.

Το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου, είναι το πρώτο οργανωμένο Χιονοδρομικό Κέντρο της χώρας. Λειτουργεί από το 193, χρονιά που οργανώθηκαν οι πρώτοι πανελλήνιοι αγώνες χιονοδρομίας, Είναι το πρώτο κύτταρο της αθλητικής και τουριστικής χιονοδρομίας.

Ακόμα υπάρχει το χιονοδρομικό κέντρο στο Σέλι Ημαθίας «Χρυσό Ελάφι» από το 1980, όπου είναι χτισμένο στην περιοχή Βολάδα σε υψόμετρο 1540 μέτρα. Βρίσκεται 1,5 χλμ. από το γραφικό και όμορφο ορεινό χωριό Σέλι και σε απόσταση 25 χλμ. από τη Βέροια. Οι εγκαταστάσεις του είναι αναμφισβήτητα οι καλύτερες στην Ελλάδα σε αυτό το υψόμετρο.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΕΛΙΟΥ

Το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου, είναι το πρώτο οργανωμένο Χιονοδρομικό Κέντρο της Χώρας. Λειτουργεί από το 1934, χρονιά που οργανώθηκαν οι πρώτοι Πανελλήνιοι αγώνες χιονοδρομίας.

Βρίσκεται σε υψομετρο 1530μ. Το 1955 τοποθετήθηκε ο πρώτος αναβατήρας (εναέρια καρέκλα μήκους 750μ.) που εφτανε σε υψόμετρο 1600μ ενώ το έτος 1968 επεκτάθηκε κατά 500μ. φτάνοντας σε υψόμετρο 1730μ. Δίκαια θεωρείται το πρώτο κύτταρο της αθλητικής και τουριστικής χιονοδρομίας.

Απέχει 24 χιλιομετρα απο τη Βέροια, 20 χιλιομετρα απο τη Ναουσα, 95 χιλιομετρα απο τη Θεσσαλονικη και 74 χιλιομετρα απο τη Κοζανη. Η κύρια προσβαση στο χιονοδρομικο γινεται μεσω της Εγνατίας οδου και της επαρχιακής οδού Βέροιας Σελίου ενώ η δευτερεύουσα προσβαση γίνεται μεσω της επαρχιακής οδού Νάουσας Σελίου.

Το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου διαθέτει άνετους χώρους πάρκινγκ έκτασης 36 στρεμμάτων απο τα οποία τα 6 είναι ασφαλτοστρωμένα και τα 30 χαλικοστρωμένα.

Το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου, συνδυάζει όλες τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την συγκρότηση ενός πρότυπου χιονοδρομικού κέντρου. Χαρακτηριστικά το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου διαθέτει πολλούς και συγχρονους αναβατήρες για την άνετη και γρήγορη εξυπηρέτηση των σκιερ, μεγάλη

ποικιλία στίβων με πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία, παιδικές χαρές, πίστες δρόμων αντοχής με δυνατότητα διεξαγωγής διεθνών αγώνων όπου η ταυτόχρονη και άνετη άθληση χιλιάδων χιονοδρόμων είναι καθημερινότητα. Επίσης διαθέτει μονοπάτια (διαδρομές) πορείας ορειβασίας. Διασχίζεται από το διεθνές ορειβατικό μονοπάτι E4. Οι άριστες συνθήκες χιονιού, ο ελεύθερος ορίζοντας, η εκπληκτική ηλιοφάνεια, και η περιορισμένη υγρασία προσδίδουν στους επισκέπτες υγεία χαρά και ευαιξία.

Διαθέτει πλήρη στόλο αποχιονιστικών οχημάτων για την γρήγορη διάνοιξη των οδικών αξόνων Βέροιας - Σέλι και Νάουσας - Σέλι όπως επίσης και για τον καθαρισμό των παρκινγκ του κέντρου, χιονοστρωτήρες τελευταίας τεχνολογίας για την καθημερινή

διαμόρφωση και επίστρωση των πιστών. Το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου διαθέτει ιατρείο πλήρως εξοπλισμένο σε ιατροφαρμακευτικό υλικό.

Τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες είναι επανδρωμένο με ορθοπαιδικό υπεύθυνο Ιατρό και νοσοκόμα, για τις πρώτες βοήθειες στους αθλούμενους και ασθενοφόρο (συνεργασία με το Ε.Κ.Α.Β.) για την γρήγορη μετακίνηση τραυματιών.

Στο χώρο του χιονοδρομικού λειτουργούν 5 οργανωμένες Σχολές Σκί, 6 καταστήματα ενοικίασης εξοπλισμού, 4 chalet-bar, 2 καταφυγία, 2 επιχειρήσεις ενοικίασης snowmobile. Τέλος υπάρχει χαλικοστρωμένος χώρος εκτασης 5 στρεμμάτων για τη φιλοξενία τροχόσπιτων.

Οι εγκαταστάσεις του Εθνικού Χιονοδρομικού Κέντρου Σελίου λειτουργούν καθημερινά από 9.00μ.μ. έως 16.30μ.μ. με δυνατότητα παράτασης ωραρίου.

3-5 Πηγάδια

Το χιονοδρομικό κέντρο "3-5 Πηγάδια" βρίσκεται στην δυτική πλευρά του όρους Βέρμιον σε υψόμετρο 1430-2005 μ.

Απέχει 17χλμ. από την πόλη της Νάουσας και ο ασφαλτοστρωμένος δρόμος παραμένει πάντοτε ανοικτός κατά την χειμερινή περίοδο.

Στα "3-5 Πηγάδια" λειτουργεί ξενοδοχείο και ξενώνας καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Η άρτια υποδομή του χιονοδρομικού κέντρου, εκτός από τα χειμερινά σπορ, προσφέρεται ποικίλες δραστηριότητες (ορειβασία, πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, αιωροπτερισμό, αλεξίπτωτο πλαγιάς).

Οι χιονοδρομικές πίστες κάθε βαθμού δυσκολίας, ικανοποιούν τις απαιτήσεις για αθλητική αλλά και τουριστική χιονοδρομία.

Το έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό του χιονοδρομικού κέντρου φροντίζει ώστε οι πίστες να είναι πάντα κατάλληλα διαμορφωμένες για να σας προσφέρουν ασφάλεια και μοναδικές συγκινήσεις.

Με το σύστημα τεχνητής χιόνωσης, το μοναδικό στην Ελλάδα, εξασφαλίζεται άριστη ποιότητα χιονιού σ' όλη τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5**Π.Ε.Π. Δυτικής Μακεδονίας**

Προϋπολογισμός ΠΕΠ (σε ευρώ)

Συνολικό Κόστος	595.986.426
Δημόσια Δαπάνη	520.239.265
Κοινοτική Συμμετοχή	390.179.449
Εθνική Συμμετοχή	130.059.816
Ιδιωτική Συμμετοχή	75.747.161

Στρατηγικοί Στόχοι

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας κατά την Προγραμματική Περίοδο 2000-2006 είναι να συνεισφέρει στη δημιουργία μιας δυναμικής Περιφέρειας, που θα αξιοποιεί τα φυσικά της αποθέματα και τη θέση της στα Δυτικά Βαλκάνια, για να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό παραγωγικό περιβάλλον και νέες ευκαιρίες απασχόλησης.

Ο γενικός αυτός στόχος αναλύεται σε κύριους στρατηγικούς στόχους που επιτυγχάνονται μέσα από ένα σύνολο δράσεων και Μέτρων (36) και περιλαμβάνονται στους ακόλουθους 7 Άξονες Προτεραιότητας:

- Διεύρυνση ευκαιριών Απασχόλησης-Μείωση της Ανεργίας.
- Αξιοποίηση Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα Αστικά και Παραγωγικά Κέντρα της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση αστικών περιοχών.
- Αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας-Ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου.
- Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών.
- Τεχνική Βοήθεια.

Επιλεγμένοι Βασικοί Δείκτες

Τα βασικά αναμενόμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση του προγράμματος είναι τα ακόλουθα :

- Κατασκευή κλειστού αυτοκινητόδρομου:28 Km
- Βελτίωση επαγγελματικών προσόντων 3.100 ανέργων
- Ενίσχυση 600 γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Κατασκευή – βελτίωση 135 Km υδρευτικού δικτύου
- Κατασκευή – βελτίωση 5 Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων

Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση του Προγράμματος, έχουν ενταχθεί 345 έργα η συνολική Δημόσια Δαπάνη των οποίων αντιστοιχεί στο 65,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος.

Το ύψος του προϋπολογισμού των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί (νομικές δεσμεύσεις) αντιστοιχεί στο 49,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο σύνολο του Προγράμματος ανέρχονται στο 27,7% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

Ήδη έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης σημαντικά έργα όπως:

- «Ανακαίνιση Σιδηροδρομικής Γραμμής ΣΣ Αμυνταίου – ΣΣ Κοζάνης», π/υ 25.000.000 €
- «Υδρευση Δεσκάτης», π/υ 4.575.201 €
- «Λειτουργική ολοκλήρωση τμημάτων κάθετου άξονα Εγνατίας Οδού – Τμήμα Κωσταράζι – Άργος Ορεστικό» π/υ 36.683.785 €
- «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Απορριμμάτων – Προμήθεια εξοπλισμού – Μηχανική αποκομιδή» π/υ 1.379.310 €

**Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε.
(Α.Ν.Κ.Ο.)**

ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής

Χρηματοδότηση: ΠΕΠ -
Υπουργείο Πολιτισμού
Πελάτης: Υπουργείο
Πολιτισμού - Ν.Α. Κοζάνης
Προϋπολογισμός: 700.000.000
δρχ - 2.054.292 €
Κατασκευή αρχαιολογικού
μουσείου, για την έκθεση των
σημαντικών αρχαιολογικών

ευρημάτων της Αιανής, των βυζαντινών εικόνων και των λαογραφικών στοιχείων, καθώς και τη δημιουργία χώρων φιλοξενίας, εκθέσεων και διαλέξεων.

Τουριστική αξιοποίηση Παραδοσιακού Ιστού του Δήμου Σιάτιστας

Χρηματοδότηση: ΕΑΠΤΑ ΙΙ,
ΟΠΑΓΚ
Πελάτης: Δήμος Σιάτιστας
Προϋπολογισμός: 300.000.000
δρχ - 880.411 €
Διατήρηση των παραδοσιακών
στοιχείων του οικισμού, που θα
συμβάλλει στην τουριστική του
αξιοποίηση.

Ανάπλαση του Ιστορικού Κέντρου του Δήμου Κοζάνης

Χρηματοδότηση: ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΤΕΡΠΣ
Πελάτης: Δήμος Κοζάνης
Προϋπολογισμός: 300.000.000 δρχ -
880.411 €

Λειτουργική αναβάθμιση, αποκατάσταση -
ανάδειξη των χώρων του ιστορικού
κέντρου και σύνδεση με την καθημερινή
ζωή της πόλης.

Ανάπλαση του Ιστορικού Κέντρου
του Δήμου Βελβεντού

Χρηματοδότηση: ΥΠΕΧΩΔΕ,
ΕΤΕΡΠΣ, ΕΑΠΤΑ

Πελάτης: Δήμος Βελβεντού
Προϋπολογισμός:
320.000.000 δρχ - 939.105€

Παρεμβάσεις διαμορφώσεων και
ανακατασκευών στο ιστορικό

κέντρο του Δήμου Βελβεντού, για την ανάδειξη - αξιοποίηση του ιστορικού αποθέματος,
την αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων και την τουριστική προβολή του Δήμου.

ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Στα νοτιοδυτικά της Μακεδονίας, ο νομός Γρεβενών είναι από τους νεότερους αφού συγκροτήθηκε μόλις το 1964. Μέχρι τότε, κάποια κομμάτια του υπάγονταν στο νομό Λαρίσης και άλλα στο νομό Κοζάνης.

Ο νομός κατέχει πολλά ρεκόρ. Είναι ο πιο κρύος του χειμώνα, με χαμηλότερες θερμοκρασίες κατά τον Ιανουάριο. Είναι ο πιο αραιοκατοικημένος νομός με μόλις 42.500 κατοίκους. Ενώ η έκτασή του καταλαμβάνει το 1,7% της Ελλάδας, ο πληθυσμός του αγγίζει μόλις το 0,4% των Ελλήνων.

Ποταμός Βενέτικος

Φαράγγι Πορίτσας

Διοικητικά, ο νομός περιλαμβάνει τους δήμους Βεντζίου, Γόργιανης, Γρεβενών, Δεσκάτης, Ηρακλεωτών, Θεόδωρου Ζιάκα, Κοσμά Αιτωλού και Χασίων και τις κοινότητες της Αβδέλλας, του Δοτισικού, του Μεσολουρίου, του Περιβολίου, της Σαμαρίνας, της Σμίξης και των Φιλιππαιών. Πρωτεύουσά του και διοικητικό κέντρο της περιοχής είναι η πόλη των Γρεβενών.

Πίνδος

Ξωκλήσι

Χωρίς έντονη βιομηχανική ή πληθυσμιακή ανάπτυξη, με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής να διατηρείται ως σήμερα, ο νομός Γρεβενών πρέπει να περηφανεύεται για το πώς οι άνθρωποί του ζουν σε αρμονία με τη φύση, ασκώντας τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Αν επισκεφθείτε τα Γρεβενά, αξίζει να χορτάσετε την επαφή με τη φύση, τις εκκλησιές και τα μοναστήρια, τις αθλητικές δραστηριότητες και την υπέροχη τοπική κουζίνα.

Παραδοσιακό γεφύρι

Όταν βρεθείτε εδώ, αξίζει να γνωρίσετε τα Κουπατσαροχώρια και τα Βλαχοχώρια με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής μέσα στη φύση. Αξίζει ακόμη να επισκεφθείτε τα πολλά γεφύρια του νομού, τα ποτάμια και τις πλαγιές του. Χωριά όπως το Πολυνέρι, η Σμίξη και η Αλατόπετρα θα σας φιλοξενήσουν ενώ σε μέρη όπως το Μικρολίβαδο και όχι μόνο, θα απολαύσετε ψάρεμα πέστροφας και rafting.

ΓΡΕΒΕΝΙΩΤΙΚΗ ΠΙΝΔΟΣ

Αλπικά τοπία, πανύψηλα δέντρα, σπάνια αγριολούλουδα και άγρια ζώα συνθέτουν ένα από τα πιο ξακουστά μέρη της Ελλάδας.

Στα Γρεβενά εντοπίζεται το βορειοανατολικό κομμάτι της Πίνδου. Διακρίνονται τρεις κορυφές: ο Σμόλικας που είναι και η δεύτερη ψηλότερη κορυφή της Ελλάδας με υψόμετρο 2637 μ., η Βασιλίτσα με υψόμετρο 2249 μ. και το περίφημο χιονοδρομικό κέντρο και ο Λύγκος που ορθώνεται στα 2177μ. Ανάμεσα στις κορυφές αυτές, απλώνονται οι περίφημες κοιλάδες των Γρεβενών: η Βάλια Κάλντα, η Βάλια Κίρνα, η Βάλια Στάθη και πολλές μικρότερες.

Η χλωρίδα της περιοχής είναι αξιόλογη και περιλαμβάνει μαυρόπευκα, ρόμπολα, οξιές, έλατα, φλαμουριές, φτελιές και σφένδαμους. Η πανίδα δεν υστερεί καθόλου. Πρόκειται για το μοναδικό σημείο της χώρας με αξιόλογους πληθυσμούς από αγριόγιδα ενώ υπάρχουν ακόμα πολλές αρκούδες, λύκοι, ζαρκάδια και αγριογούρουνα. Τα πτηνά της περιοχής είναι πολλά και σε αυτά περιλαμβάνονται δρυοκολάπτες, παπαδίτσες και πολλά αρπακτικά όπως η γερακίνα, που βρίσκουν εδώ καταφύγιο και φιλόξενα λημέρια μακριά από την ανθρώπινη παρέμβαση. Καθώς η Πίνδος είναι γεμάτη ποτάμια, υπάρχουν ακόμα πέστροφες και βίδρες.

Η περιοχή προστατεύεται από τις διεθνείς συνθήκες και τα ευρωπαϊκά οικολογικά δίκτυα ενώ όλες οι προσπάθειες ανάδειξης και αξιοποίησής της είναι ήπιες και τελούνται με σεβασμό. Εδώ, η επαφή του ανθρώπου με τη φύση και η μύησή του στις ομορφιές

της γίνεται με τρόπο που να μην διαταράσσονται οι λεπτές οικολογικές ισορροπίες. Εξ άλλου, οι κάτοικοι των Γρεβενών έχουν μάθει εδώ και αιώνες να ζουν μέσα στη φύση και μέσα από τη φύση, ασκώντας τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Νομός Κοζάνης

Ο νομός Κοζάνης περιλάμβανε τρεις επαρχίες: την επαρχία Κοζάνης με την ομώνυμη πρωτεύουσα, την επαρχία Βοΐου με έδρα τη Σιάτιστα, με τους γουναράδες και το υπέροχο λιαστό κρασί και την επαρχία Εορδαίας με πρωτεύουσα την Πτολεμαΐδα. Στο σύνολό τους οι τρεις επαρχίες χωρίζονται πλέον, μετά την εφαρμογή του σχεδίου Καποδίστριας, σε 16 δήμους και 3 κοινότητες.

Βλάστη

Ιστορικά, η Κοζάνη απελευθερώθηκε από τους Τούρκους τον Οκτώβριο του 1912 και έκτοτε οργανώθηκε διοικητικά. Ως νομός συγκροτήθηκε το 1915 με πρώτη πρωτεύουσα τα Σέρβια ενώ από το 1918 πρωτεύουσά του είναι η Κοζάνη που αποτελεί και έδρα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Τοπική Αρχιτεκτονική

Στην Πτολεμαΐδα βρίσκονται τα εργοστάσια της ΔΕΗ που ηλεκτροδοτούν ένα τεράστιο κομμάτι της χώρας, από τη Λάρισα μέχρι την Πελοπόννησο! Από τα σημαντικότερα έργα που πρόσφατα υλοποιήθηκαν στο νομό είναι η διάνοιξη της νέας Εγνατίας η οποία τον διασχίζει. Κι όμως, ο νομός Κοζάνης είναι γεμάτος φυσικές ομορφίες. Οι ορεινοί όγκοι των Πιερίων, του Βοΐου και του Βουρίνου δημιουργούν μοναδικές τοποθεσίες με παραδοσιακούς οικισμούς, υπέροχα φυσικά τοπία, δάση, βοτανικούς παραδείσους και ευκαιρίες για μοναδικές δραστηριότητες.

Μεγάλο μέρος των κατοίκων του νομού ασχολείται με την κτηνοτροφία και τη γεωργία ενώ η περιοχή ξεχωρίζει για τα πολλά έθιμα και δρώμενα, για τις γιορτές και τα πανηγύρια της που συγκεντρώνουν πάρα πολλούς κατοίκους και επισκέπτες προσφέροντας κάθε φορά κέφι και αξέχαστες αναμνήσεις. Εδώ βρίσκεται και το χωριό Καταφύγι, γενέτειρα του Ζορμπά, όπου λειτουργεί και μουσείο αφιερωμένο στο θρυλικό Έλληνα.

Πεντάλοφος

Βελβεντός

Το γεγονός ότι οι ίδιοι οι άνθρωποι του νομού αγαπούν, σέβονται και διαφυλάσσουν πιστά τις παραδόσεις τους είναι αναμφισβήτητο. Εξ άλλου, με την εγκατάσταση των προσφύγων στην περιοχή, οι πολιτισμικές επιρροές συνέβαλαν στο να δημιουργηθεί μια ιδιαίτερη ταυτότητα που συνδυάζει τα έθιμα του ποντιακού ελληνισμού με τα τοπικά πατροπαράδοτα δρώμενα.

Ο νομός έχει αρχίσει να αναπτύσσεται τουριστικά, δημιουργώντας υποδομές που σέβονται την ιδιαιτερότητα των περιοχών, τη φυσική αλλά και πολιτιστική τους ταυτότητα.

Τα Μπουχάρια του Μικρόβαλτου

Διάφοροι μύθοι προσπάθησαν να ερμηνεύσουν το εντυπωσιακό φαινόμενο των Μπουχαριών στον Μικρόβαλτο του Δήμου Καμβουνίων, 40 χλμ. νότια της Κοζάνης. Στην πραγματικότητα είναι φυσικές γεωμορφές που προήλθαν από τη διάβρωση του εδάφους που ξεκίνησε πριν από 70.000 χρόνια.

Έχουν το σχήμα χωμάτινης κολώνας από άμμους, κροκάλες, μάργες και αργίλους και πιθανή συγκολλητική ύλη από οξειδία του σιδήρου και διοξείδιο του πυριτίου, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Τη κορυφή των κολόνων αυτών καλύπτει ένας σχιστολιθικός βράχος που επαιξε το ρόλο της ομπρέλλας στην εξέλιξη του σχηματισμού.

Ανέρχονται σε αριθμό περί τους είκοσι και το ύψος τους ποικίλει από 3 μέχρι 6 μέτρα. Το όνομα της τοποθεσίας "Μπουχάρια" προέρχεται από το σχήμα τους, καθώς το "μπουχάρι" στην τοπική διάλεκτο σημαίνει καμινάδα.

Ενδιαφέρον στην περιοχή παρουσιάζουν επίσης κωνικοί σχηματισμοί, τα "νοχτάρια", ίδιας προέλευσης και σύστασης με τα "Μπουχάρια", χωρίς όμως το σχιστολιθικό καπέλο, που επεκτείνονται σε μήκος 2χλμ. του ρέματος της Ποταμιάς, στα όρια του Δήμου Καμβουνίων με την κοινότητα Λιβαδερού.

Η πρώτη εικόνα για τον επισκέπτη είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Εμφανίζονται ξαφνικά μπροστά του και τον καθηλώνουν. Στο βάθος τα δύο ψηλότερα "Μπουχάρια" οι μεγάλοι "Άτλαντες", πιο πάνω οι "Καρυάτιδες", αριστερά τα "σαγόνια του καρχαρία", ο "φρουρός".

Στην επόμενη χαράδρα ανακαλύπτει τους "περιπατητές", τα "νοχτάρια-σταλαγμίτες" και άλλα. Το ρέμα της Ποταμιάς στη συνέχεια παρουσιάζει ευχάριστες εκπλήξεις με αποκορύφωμα τη "χαράδρα των δεσποτάδων", ανθρωπογεωμορφές απίστευτης ομορφιάς.

Μπουχάρια

Τα μοναδικά Μπουχάρια πρόκειται μάλιστα να αξιοποιηθούν αφού σύντομα θα φτιαχτεί στην περιοχή ένα μοναδικό γεωπάρκο.

Νομός Φλώρινας

Η Μεγάλη και η Μικρή Πρέσπα, η Χειμαρίτιδα, η Ζάζαρη και η λίμνη των Πετρών που βρίσκονται κάτω από το Νυμφαίο όρος και, πιο μακριά, η Βεγορίτιδα, δίνουν το μοναδικό στη χώρα μας στίγμα του νομού Φλωρίνης. Τέσσερα όρη απλώνονται επίσης εδώ: ο Βόρας, το Τρικλάριο, το Βέρνο και η Βαρνούντα. Μελετώντας τη χλωρίδα και την πανίδα τους ανακαλύπτει κανείς μια μοναδική βιοποικιλότητα, σπάνια είδη και τόσες ομορφιές όσες δεν μπορεί να χωρέσει ο νους.

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Φλώρινα ενώ το Αμύνταιο με τα ξακουστά κρασιά του ακολουθεί. Στο νομό βρίσκεται και το χωριό Κώπτας που πήρε το όνομά του από τον ξακουστό Μακεδονομάχο, με το μουσείο του που είναι αφιερωμένο στο μακεδονικό αγώνα.

Εδώ βρίσκεται και το Νυμφαίο, ο παραδοσιακός οικισμός που αναστηλώθηκε και περήφανα υποδέχεται τους επισκέπτες στα υπέροχα δρομάκια και στα αρχοντικά του. Λένε ότι είναι το ομορφότερο χωριό της Ελλάδας και όσοι επιστρέφουν από εκεί συμφωνούν και επαυξάνουν...

Χωριό του νομού Φλώρινας

Αρχοντικό στο Νυμφαίο

Ακόμα, στο νομό Φλωρίνης αξίζει να θαυμάσετε τα χωριά που βρίσκονται στη Μικρή Πρέσπα, όπως ο Άγιος Γερμανός, ιστορική πρωτεύουσα χτισμένη σε ύψωμα με μοναδική θέα στη λίμνη, ο οποίος έχει 3 ξενώνας και ένα γυναικείο αγροτουριστικό συνεταιρισμό, το χωριό 'Ψαράδες' με το δικό του αγροτουριστικό συνεταιρισμό, το Λαιμό με τους παλιούς νερόμυλους και τον Άγιο Αχίλλειο, το νησάκι της Μικρής Πρέσπας.

Εδώ, στον ομώνυμο οικισμό, κατοικούν πάντα σύμφωνα με την παράδοση 12 οικογένειες. Αξίζει να διαβείτε την ξύλινη πεζογέφυρα, τη μόνη που ενώνει το νησάκι με τη στεριά, να θαυμάσετε τις πολλές εκκλησιές και να γυρίσετε τον οικισμό. Στον Άγιο Αχίλλειο λειτουργεί ένας ξενώνας. Σημαντική εκδήλωση της περιοχής, μάλιστα, είναι τα Πρέσπεια που οργανώνονται κάθε καλοκαίρι και περιλαμβάνουν συναυλίες καθώς και μαθήματα ξυλογλυπτικής, ζωγραφικής, κεραμικής, παραδοσιακών χορών ή ελληνικής γλώσσας. Στο τέλος κάθε γιορτής εκτίθενται τα σημαντικότερα έργα.

Θέα από τον Αγ. Γερμανό

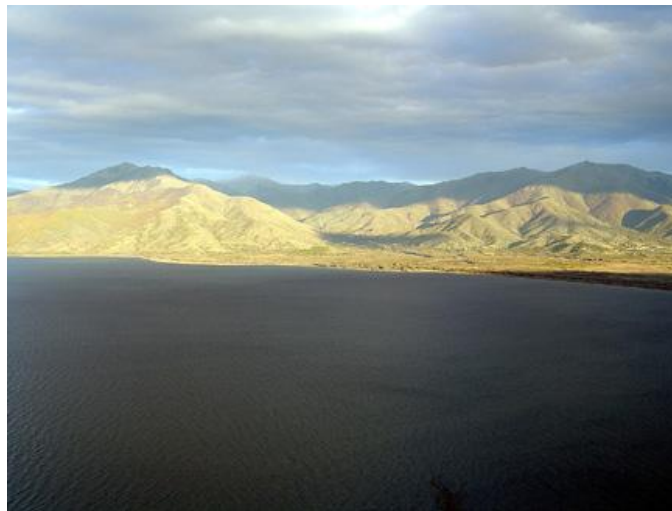

Δρομάκι στο χωριό Ψαράδες

Στις φυσικές ομορφιές του νομού μπορείτε να απολαύσετε όλα τα υπαίθρια αθλήματα ενώ οι πεζοπορικές διαδρομές είναι πολλές και συναρπαστικές. Εξ ίσου συναρπαστική είναι και η συμμετοχή στην καθημερινή ζωή των κατοίκων που διατηρούν ακόμα τα ήθη

και τα έθιμά τους, τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και, φυσικά, το φιλόξενο χαρακτήρα τους. Πολλοί παραδοσιακοί οικισμοί αλλά και αξιόλογα μνημεία σας περιμένουν. Όσες μέρες κι αν μείνετε εδώ, χορτάτοι δεν θα φύγετε. Η Φλώρινα σαγηνεύει και αφήνει αναμνήσεις που θα σας ξαναφέρουν εδώ σύντομα...

ΠΡΕΣΠΕΣ

Δεν είναι φυσικά τυχαίο ότι, η περιοχή των λιμνών της Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας, έχουν χαρακτηριστεί από το 1974, εθνικός δρυμός παγκόσμιας σημασίας αλλά και «τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλους».

Σε απόσταση 550χλμ από την Αθήνα, που μεταφράζεται σε ταξίδι 7-8 ωρών με αυτοκίνητο, μπορεί κάποιος να αντλήσει εμπειρίες και εικόνες μοναδικές, τέτοιας έντασης που δύσκολα θα ξεχάσει ποτέ. Φτάνοντας στην περιοχή, ο καθένας, αντιλαμβάνεται αμέσως ότι έχει προσεγγίσει έναν τόπο μοναδικό, αφού οι λίμνες, σε συνδυασμό με τις ψηλές οροσειρές που τις περιβάλλουν και τους μικρούς οικισμούς που υπάρχουν, δημιουργούν ένα απόλυτα προστατευμένο και απομονωμένο περιβάλλον που σε ξεκόβει μονομιάς από κάθε αστική ανάμνηση και ένταση.

Η φύση έχει στήσει εδώ ένα μοναδικό εκθετήριο βιοποικιλότητας με 1.400 είδη φυτών, 42 θηλαστικών, 32 ερπετών και αμφίβιων, 17 είδη ψαριών εκ των οποίων τα 9 ενδημικά και φυσικά 260 είδη πουλιών με πιο σπάνιο και χαρακτηριστικό τους

αργυροπελεκάνους που μαζεύονται εδώ την άνοιξη για να γεννήσουν τα μικρά τους και να ξαναφύγουν το φθινόπωρο.

Για όσους θέλουν να παρακολουθήσουν τις πτήσεις τους υπάρχει παρατηρητήριο πουλιών, στο οποίο συνήθως θα βρείτε κάποιο μέλος της ελληνικής ορνιθολογικής εταιρίας που θα χαρεί να σας δώσει πληροφορίες.

Στα χωριά που βρίσκονται γύρω από τις λίμνες και στο νησάκι με το όνομα Αγ.

Αχίλλειος στη λίμνη της Μικρής Πρέσπας, μένουν συνολικά περίπου 1.200 άτομα που ασχολούνται με ήπιες μορφές γεωργίας, αλιείας και κτηνοτροφίας ενώ τα τελευταία χρόνια το εισόδημά τους ενισχύεται αρκετά από τον τουρισμό.

Το καθένα από τα χωριά έχει έναν διαφορετικό τρόπο να σας κερδίσει, είτε ως ορμητήριο προς την πανέμορφη φύση της περιοχής, είτε ως τόπος για να δοκιμάσετε τις νοστιμιές τις περιοχές, είτε λόγω των αξιοθέατων που περιλαμβάνει.

Νυμφαίο

Καθώς το Νυμφαίο είχε αναγνωριστεί ως διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός και διατηρητέος ιστορικός τόπος, μια μεγάλη προσπάθεια ξεκίνησε για την αναπαλαίωση των σπιτιών και τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών που θα έδιναν ξανά ζωή στον τόπο.

Οι δύσκολες συνθήκες ζωής, οι κακές υποδομές και η συνεπαγόμενη αστυφιλία ωθούσαν βαθμιαία το πανέμορφο Νυμφαίο προς την εγκατάλειψη. Οικισμός που ιδρύθηκε γύρω στα 1380 από Βλάχους οι οποίοι ήθελαν να αποφύγουν τον αλλόθρησκο εχθρό, έγραψε ιστορία σε όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες αλλά κόντεψε να σβήσει αντιμέτωπο με τους σύγχρονους ρυθμούς ζωής. Καθώς το Νυμφαίο είχε αναγνωριστεί ως διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός και διατηρητέος ιστορικός τόπος, μια μεγάλη προσπάθεια ξεκίνησε για την αναπαλαίωση των σπιτιών και τη δημιουργία σύγχρονων υποδομών που θα έδιναν ξανά ζωή στον τόπο.

Η πρωτοβουλία ανήκει κυρίως στους Μπουτάρη και Μέρτζο που έκαναν τις πρώτες προσπάθειες για την ανάδειξη του χωριού, φέρνοντας εδώ τις εγκαταστάσεις φιλοξενίας του Αρκτούρου. Με την πάροδο του χρόνου, στο δύσκολο έργο μετείχαν πρόθυμα τόσο οι κάτοικοι όσο και οι δημόσιοι φορείς.

Έτσι, μέσα σε μια εξαετία, το Νυμφαίο απέκτησε άρτιο δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης, τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις, υπαίθριο χώρο στάθμευσης, μηχανήματα εκχιονισμού, γήπεδα, ξενώνες, μουσεία... Σήμερα λειτουργεί εδώ ο αστικός συνεταιρισμός γυναικών που φτιάχνει και πουλά παραδοσιακά εργόχειρα και άλλα προϊόντα, ένα άρτιο συνεδριακό κέντρο, το ορεινό κέντρο ΧΑΝ Θεσσαλονίκης, το μουσείο αργυροχρυσοχοΐας αλλά και ο Αρκτούρος που είναι το ευρωπαϊκό κέντρο προστασίας της αρκούδας.

Το χωριό απέκτησε ξανά ζωή χωρίς να χάσει στο ελάχιστο τον παραδοσιακό χαρακτήρα και το ιδιαίτερο χρώμα του. Σήμερα, υποδέχεται επισκέπτες στις σύγχρονες πια εγκαταστάσεις του και μπορεί κανείς να θαυμάσει τα υπέροχα αναπαλαιωμένα λιθόστρωτα, τις δημοσιές, τα ανακαινισμένα σπίτια τις όμορφες γιορτές... πραγματικά, ένα ταξίδι στο Νυμφαίο είναι πια σαν ένα ταξίδι στο χθες, μόνο που το ταξίδι αυτό είναι αληθινό!

ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ

Μεταξύ άλλων μεγάλων προγραμμάτων που έχουν δει μεγάλη ανάπτυξη στην Δυτική Μακεδονία είναι και αυτό της Εγνατίας Οδού

Η Εγνατία οδός είναι ο πρώτος υψηλών προδιαγραφών οδικός άξονας που διασχίζει "οριζόντια" την Ελλάδα.

Έχει ως αφετηρία το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και στην πορεία της προς Ανατολάς, διέρχεται από όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα της Βόρειας Ελλάδας (Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Μέτσοβο, Γρεβενά, Κοζάνη, Βέροια, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη).

Τμήμα Πολύμυλος - Λευκόπετρα Δυτική Μακεδονία

Με συνολικό μήκος 680 χλμ., θα αποτελέσει ουσιαστικό μοχλό ανάπτυξης όλων των περιοχών που διασχίζει. Σε συνδυασμό με τους 9 κάθετους άξονες της ανοίγει τεράστιες προοπτικές και πρόκειται να αλλάξει τον τρόπο ζωής σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, αλλά και ολόκληρης της Νοτιανατολικής Ευρώπης.

Στην πορεία της συναντά περιοχές με εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον (π.χ. ορεινοί σχηματισμοί της Βόρειας Πίνδου, υγροβιότοποι Αλιάκμονα, Στρυμόνα, Νέστου, Έβρου, Κορώνειας και Βόλβης) και μοναδικής ιστορικής σημασίας (π.χ. αρχαιολογική περιοχή της Δωδώνης).

Η οδός προβλέπεται να είναι ένας κλειστός αυτοκινητόδρομος, με δύο λωρίδες κυκλοφορίας και μία βοηθητική ανά κλάδο, με ενδιάμεση διαχωριστική νησίδα. Για τη συντήρηση, έχει αναπτύξει προηγμένο Σύστημα Διαχείρισης Τακτικής Συντήρησης και έχει ετοιμάσει, πρώτη στη χώρα μας, Εγχειρίδιο Συντήρησης.

Έχει αρχίσει η εκπόνηση μελετών 17 Σταθμών Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών (Σ.Ε.Α.) που θα παραχωρηθούν σε ιδιώτες, 13 σταθμών Διοδίων (ΣΔ) και 5 κέντρων διοίκησης αυτοκινητοδρόμου (ΚΔΑ).

- ü ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ 4,4 δις ευρώ (1,5 τρις δρχ).
- ü ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ Β' και Γ' Κ.Π.Σ. 3,4 δις ευρώ (1,15 τρις δρχ)
- ü συμμετοχή Ευρωπαϊκής Ένωσης 50%
- ü Εθνική συμμετοχή 50%
- ü ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων 1,6 δις ευρώ (535 δις δρχ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

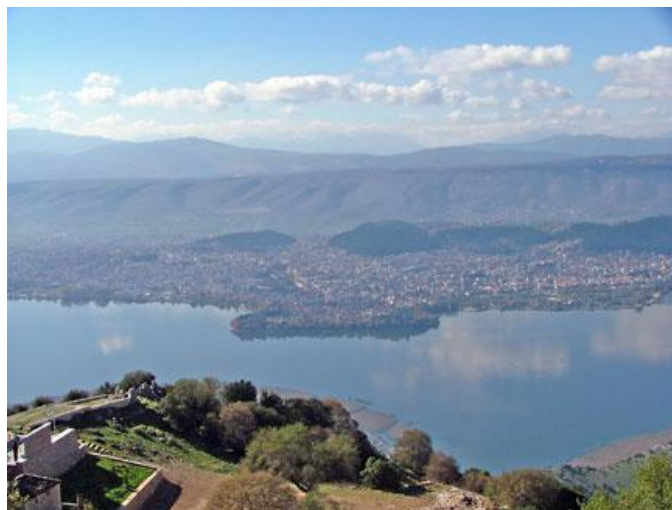
Π.Ε.Π. Ηπείρου

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Ηπείρου 2000-2006 εγκρίθηκε με την απόφαση της Επιτροπής Ε(2001) 810-09/04/01, τροποποιήθηκε αρχικά με την απόφαση της Επιτροπής Ε(2001) 2010-26/07/01, στη συνέχεια με την απόφαση της Επιτροπής Ε(2004) 5659-23/12/04, με την απόφαση της Επιτροπής Ε(2005) 5922-22/12/05, καθώς και με την απόφαση της Επιτροπής Ε/2006/6421-7/12/2006.

Το ΠΕΠ Ηπείρου αποτελείται από έξι (6) Άξονες Προτεραιότητας:

- ✓ Άξονας 1: Ανάδειξη της Περιφέρειας ως Δυτικής Πύλης της Ευρώπης για τη Β. Ελλάδα -Αναπτυξιακή αξιοποίηση του πλεονεκτήματος των μεγάλων έργων μεταφορών
- ✓ Άξονας 2: Ενίσχυση των αστικών υποδομών και Υπηρεσιών
- ✓ Άξονας 3: Ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας – Προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- ✓ Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου
- ✓ Άξονας 5: Υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- ✓ Άξονας 6: Τεχνική βοήθεια

Νομός Ιωαννίνων

Ο νομός Ιωαννίνων με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα είναι ένας από τους 4 νομούς της Ηπείρου. Περιλαμβάνει 28 δήμους και 13 κοινότητες.

Ιωάννινα

Ζαγοροχώρια

Εδώ δεσπάζει περήφανη η οροσειρά της Πίνδου με τις κοιλάδες και τα φαράγγια της, με την υπέροχη χαράδρα του Βίκου και τους εθνικούς δρυμούς του Βίκου και της Βάλια Κάλντα. Εδώ βρίσκεται και η Παμβώτιδα, η λίμνη των Ιωαννίνων και της κυρά-Φροσύνης. Μαζί της δίνουν το γαλάζιο του νομού η Ζαραβίνα και οι Δρακολίμνες. Εδώ κυλούν και τα νερά του Λούρου και του Βοϊδομάτη.

Παραδοσιακό γεφύρι

Πίνδος

Μέχρι σήμερα, οι κάτοικοι του νομού ζουν από την κτηνοτροφία και φτιάχνουν εκλεκτά παραδοσιακά τυριά. Ασκούν τη γεωργία και δη την αμπελουργία, παράγοντας τα φημισμένα κρασιά του Μετσόβου και της Ζίτσας. Είναι εξαιρετικοί αργυροχόοι με παράδοση στο χειροποίητο ασημικό. Πάνω απ' όλα όμως, είναι ένα με τη φύση την οποία σέβονται και αναδεικνύουν.

Τύμφη

Συρράκο

Η πόλη των Ιωαννίνων με την αρχοντιά της, το κοσμοπολίτικο Μέτσοβο αλλά και τα πανέμορφα Ζαγοροχώρια είναι εδώ έτοιμα να σας φιλοξενήσουν. Άλλωστε, στο νομό Ιωαννίνων υπάγονται και τα Μαστροχώρια με κεφαλοχώρι την Πυρσόγιαννη κοντά στα σύνορα αλλά και χωριά όπως οι Καλαρρύτες που προσφέρουν ένα εναλλακτικό ύφος διακοπών.

Πρόκειται για παραδοσιακό οικισμό με πολιτιστική αξία, καταγωγή του Βούλγαρη που έδωσε το όνομά του στα διεθνούς φήμης ρολόγια Bulgari. Κοντά τους βρίσκεται και η μονή Κηπίνας, χαραγμένη στο βράχο, με το γειτονικό σπήλαιο που μπορείτε να επισκεφθείτε.

Μονή Κηπίνας

Πάπιγκο

Το εξαιρετικά ορεινό της περιοχής προσδίδει στο νομό Ιωαννίνων μια ιδιαίτερη ομορφιά και φυσιογνωμία. Από το βορειοδυτικό τμήμα του νομού αρχίζει (από τα ελληνοαλβανικά σύνορα) η οροσειρά της Πίνδου με τις κοιλάδες και τα φαράγγια της, ακολουθώντας τη γραμμή των βουνών Γράμμος – Σμόλικας – Τύμφη καθώς επίσης και η υπέροχη χαράδρα του Βίκου και οι εθνικοί δρυμοί του Βίκου και της Βάλια Κάλντα. Μετά το Μέτσοβο αρχίζει η Νότια Πίνδο, με τον Λάκμο και τα Αθαμανικά όρη.

Ανάμεσα στις οροσειρές δημιουργούνται οροπέδια, με σημαντικότερο αυτό που βρίσκεται η πόλη των Ιωαννίνων με την ονομαστή λίμνη της (Παμβώτιδα, η λίμνη των Ιωαννίνων και της κυρά-Φροσύνης). Ο νομός διασχίζεται από τους ποταμούς Καλαμά, Αχέροντα, Λούρο και Αώο.

Διοικητικά ο νομός διαιρείται σε τέσσερις επαρχίες: την επαρχία Δωδώνης, στο κεντρικό τμήμα με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα, την επαρχία Κονίτσης, που περιλαμβάνει το βόρειο τμήμα του με πρωτεύουσα την Κόνιτσα, την επαρχία Μετσόβου ανατολικά, με πρωτεύουσα το Μέτσοβο και την επαρχία Πωγωνίου

βορειοδυτικά, με πρωτεύουσα το Δελβινάκι. Οι μοναδικές φυσικές ομορφιές του νομού, σε συνδυασμό με τα πανέμορφα παραδοσιακά ορεινά χωριά και την πλούσια ιστορία του, του αποδίδουν μία μοναδικότητα, που ο επισκέπτης δεν μπορεί παρά να θαυμάσει και να τον εντυπωσιάσει.

Πρωτεύουσα του νομού τα Ιωάννινα, είναι μια πόλη διάσπαρτη κυριολεκτικά από ιστορικά μνημεία, χτισμένη στη δυτική όχθη της ομώνυμης λίμνης. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για την ίδρυση της πόλης, ούτε για την προέλευση του ονόματός της.

Οφείλεται μάλλον στη Μονή του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστή, που υπήρχε στο χώρο του σημερινού τεμένους του Ασλάν πασά. Η μονή αυτή αποτέλεσε και τον πρώτο πυρήνα της πόλης.

Εδώ βρίσκεται το ορειβατικό καταφύγιο Βάλια Κάλντα σε υψόμετρο 1000 μέτρων καθώς επίσης και το χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας, με σταθερή χειμερινή αξία και πυρήνες εξορμήσεων που καλύπτουν όλα τα ποτάμια και τα βουνά της περιοχής, απ' όπου μπορεί κανείς να διαλέξει ανάμεσα σε μια πληθώρα δραστηριοτήτων όπως

:rafting, ski, snowboard, jeep-safari, πεζοπορία, αναρρίχηση, ποδήλατο βουνού, χιονορακέτες, διάσχιση φαραγγιού και σχολή kayak.

Ακόμα αξίζει να δει κανείς το χιονοδρομικό κέντρο της Πίνδου, που βρίσκεται λίγο έξω από το Μέτσοβο, το χιονοδρομικό κέντρο δήμου Μετσόβου «Προφήτης Ηλίας» σε υψόμετρο 1400μέτρων, το χιονοδρομικό κέντρο Καρακόλι και Ζυγού.

Επίσης υπάρχει η δυνατότητα περιηγήσεων στις ορεινές πλαγιές και κατά μήκος των ποταμών, με δραστηριότητες όπως rafting & kayak στο Βοϊδομάτη.

Τέλος, απολαύστε τις περιηγήσεις στις ορεινές πλαγιές και κατά μήκος των ποταμών, απολαύστε αθλήματα όπως rafting & kayak στο Βοϊδομάτη, ζήστε στους παραδοσιακούς ρυθμούς και χαρείτε τις γιορτές με τους ηπειρώτικους χορούς. Φυσικά, μην παραλείψετε να γευτείτε όχι μόνο κρασί και τυρί αλλά και τα ξακουστά γιαννιώτικα σιροπιαστά.

Ζαγοροχώρια

Υπέροχη αρχιτεκτονική, τοξωτά γεφύρια, γραφικά καλντερίμια, πέτρινα σπίτια και φιλόξενες πλατείες, υπέροχη κουζίνα με πίτες και ψητό κρέας, ζεστοί άνθρωποι και όλα αυτά μέσα στα υπέροχα τοπία των εθνικών δρυμών της Ηπείρου. Τι άλλο να ζητήσει κανείς; Τα Ζαγοροχώρια είναι 46 χωριά μοναδικής φυσικής και αρχιτεκτονικής ομορφιάς, που η φύση τους κλείνει στην αγκαλιά της ένα σπάνιο κόσμο φυτών και ζώων.

Το κάθε χωριό επιφυλάσσει μια έκπληξη και μια μεγαλοπρέπεια, καθένα με την ομορφιά και τη χάρη του. Χωρίζονται στο Κεντρικό Ζαγόρι, το Δυτικό Ζαγόρι που λέγεται και Κατουμένη και το Ανατολικό Ζαγόρι ή Βλαχοζάγορο. Όπου κι αν μείνετε, αξίζει να τα γυρίσετε όλα.

Πλάτανος

Θέα Δίλοφου

Μεγάλο Πάπιγκο

Αν και είναι από τα πιο δημοφιλή και αγαπημένα ηπειρώτικα χωριά, το Μεγάλο Πάπιγκο δεν χάνει τίποτα από το χρώμα του. Η ήπια τουριστική ανάπτυξη, ο σεβασμός στη φύση και την παράδοση και η αγάπη των κατοίκων για τον τόπο τους κρατούν την περιοχή πανέμορφη και εντυπωσιακή.

Εδώ θα βρείτε πολλές και αρχοντικές εκκλησιές, τις αφετηρίες πολλών μονοπατιών καθώς και τη δυνατότητα να ξεκινήσετε για πολλά υπαίθρια αθλήματα. Το Πάπιγκο βρίσκεται στην κυριολεξία στην αγκαλιά των βουνών. Και οι δυο του οικισμοί, το Μεγάλο και το Μικρό Πάπιγκο, βρίσκονται φωλιασμένοι στην βάση της Αστράκας. Πάνω από το χωριό υψώνονται οι Πύργοι του Πάπιγκου, κάθετοι βράχοι με ύψος 300-400 μέτρων. Επάνω από τους Πύργους σχηματίζεται ένα οροπέδιο που ανηφορίζει μέχρι την κορυφή Γκαμήλα, ψηλά στα 2495 μέτρα.

Στη Β-ΒΑ πλευρά οι πλαγιές πέφτουν σχεδόν κάθετες μέχρι βαθιά στη χαράδρα του ποταμού Αώου. Το Μικρό Πάπιγκο βρίσκεται ακριβώς κάτω από το επιβλητικό όρος Τύμφη. Δεν είναι τυχαίο που το Πάπιγκο είναι αγαπημένο χωριό των ορειβατών και των ορεινών πεζοπόρων.

Απόκρημνα Βράχια

Άποψη Χωριού Πατίγκου

ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΙΚΟΥ – ΑΩΟΥ

Η περιοχή Βίκου- Αώου βρίσκεται βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων, στο βορειοδυτικό τμήμα του Ζαγορίου, στα όρια με την Κόνιτσα. Περιλαμβάνει την οροσειρά της Τύμφης και το όρος Τραπεζίτσα, το φαράγγι του Βίκου με τον ποταμό Βοϊδομάτη και τη χαράδρα του ποταμού Αώου.

Το φαράγγι του Βίκου βρίσκεται στον πυρήνα της περιοχής, έχει μήκος 10 χλμ. και κατακόρυφες, απότομες και βραχύδεις πλαγιές ύψους μέχρι 1.200 μέτρων. Το φαράγγι εκτείνεται από τα χωριά Μονοδέντρι και Κουκούλι και ως το γεφύρι της Κλειδωνιάς. Στο κάτω μέρος ρέει ένας χείμαρρος, ο οποίος στην έξοδο του φαραγγιού γίνεται ο ποταμός Βοϊδομάτης.

Η περιοχή που βρίσκεται γύρω από τον πυρήνα είναι μεγαλύτερη και περιλαμβάνει τη χαράδρα του Αώου, τα χωριά Μικρό και Μεγάλο Πάπιγκο καθώς και μια στενή ζώνη γύρω από το φαράγγι του Βίκου. Η χαράδρα του Αώου βρίσκεται μεταξύ των βουνών Τραπεζίτσα και Γκαμήλα, έχει μήκος 20 χλμ. και τη διασχίζει ο ποταμός Αώος.

Στην περιοχή του Βίκου- Αώου και συγκεκριμένα στα οροπέδια της Τύμφης υπάρχει μια μικρή ενδιαφέρουσα υδατοσυλλογή, η λάκκα του Τσουμάνη, σε υψόμετρο 1.700 μ. και πιο ψηλά η υπαλπική λίμνη Δρακόλιμνη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα πολλά βάραθρα (κατακόρυφα σπήλαια) με κυριότερο αυτό της Προβατίνας, με κατακόρυφο βάθος 407 μ. Οι εντυπωσιακές και μεγάλες κορυφές

Γκαμήλα, Αστράκα, Πλόσκος, Καρτερός, Μεγάλα Λιθάρια, Γκούρα, Τσούκα- Ρόσσα φτάνουν σε υψόμετρο έως και τα 2.500 μ.

Η περιοχή αποτελεί σπάνιας αισθητικής και οικολογικής αξίας οικοσύστημα. Η γεωγραφική απομόνωσή της, η ήπια, έως τώρα, ανθρώπινη παρέμβαση, η μεγάλη ποικιλία στη βλάστηση και οι μικροκλιματικές συνθήκες που επικρατούν ευνοούν την ανάπτυξη πολλών και διαφορετικών ειδών χλωρίδας αλλά και την ύπαρξη σπάνιων ειδών της πανίδας της χώρας μας. Στην περιοχή Βίκου- Αώου έχουν καταγραφεί 1.700 είδη και υποείδη φυτών και 182 είδη σπονδυλοζώων, ανάμεσά τους και αρκετά σπάνια όπως η αρκούδα, ο λύκος, το αγριόγιδο, ο χρυσαετός, ο γυπαετός κ.α.

Οι Δρακόλιμνες

Οι Δρακόλιμνες των Ιωαννίνων, κοντά στα σύνορα με τη Δυτική Μακεδονία, σχηματίζουν μια νοητή γραμμή, που ξεκινά από το Γράμμο και καταλήγει στο

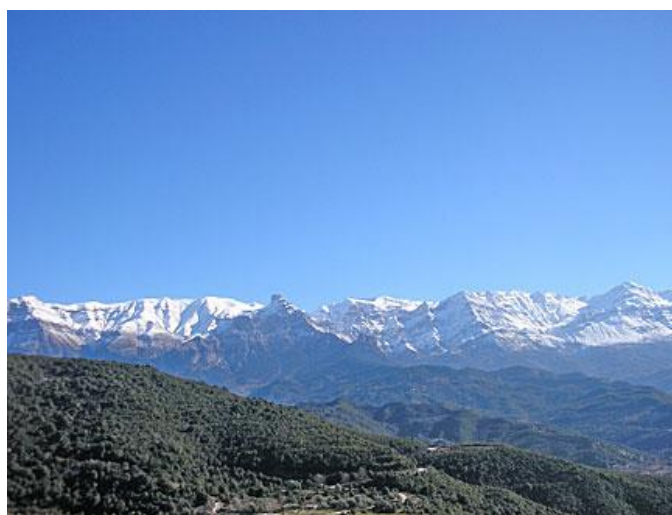
Μαυροβούνι του Μετσόβου. Βρίσκονται στο Γράμμο (2), στο Σμόλικα, στην Τύμφη και στη Φλέγκα. Οι περιοχές που βρίσκονται οι Δρακόλιμνες αποτελούν σημαντικούς βοσκότοπους όπου τα καλοκαίρια στήνουν τις στάνες τους οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι.

Οι φιλόξενοι αυτοί εξερευνητές του βουνού είναι ιδιαίτερα προσιτοί και διαθέτουν ακόμη και τις καλύβες τους στους επισκέπτες των περιοχών τους που επιθυμούν να γνωρίσουν τον ποιμενικό βίο και να γευτούν τα αγνά προϊόντα της κτηνοτροφίας.

Οι πηγές και τα τρεχούμενα νερά είναι άφθονα για να ξεδιψούν οι πεζοπόροι. Τα αγριοκάτσικα, τα μεγάλα αρπακτικά πτηνά και πολλά μικρότερα θηλαστικά, συνθέτουν την εικόνα της πανίδας της περιοχής.

Τα πολλά χιόνια που καλύπτουν τις παραπάνω περιοχές δεν επιτρέπουν συνήθως την πρόσβαση κατά το χειμώνα, ενώ οι καλύτερες εποχές για αυτό είναι η Άνοιξη και το Φθινόπωρο. Η επιστήμη τις θεωρεί ως απομεινάρια παγετώνων ενώ η παράδοση ως κατοικίες δράκων που τσακώνονται μεταξύ τους, πετώντας ο καθένας βράχους εναντίον του αντιπάλου του στο απέναντι βουνό.

Νομός Άρτας

Ένας από τους 4 νομούς της Ηπείρου, ο νομός Άρτας έχει πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη και αριθμεί γύρω στους 78.000 κατοίκους οι οποίοι ζουν στα 1.662

τ.χλμ. της έκτασής του. Απέχει 388 χλμ. από την Αθήνα ενώ οι κυριότερες περιοχές του είναι η Άρτα, η Κορωνησία και ο Καταρράκτης.

Ο νομός Άρτας περιλαμβάνει 14 δήμους και 3 κοινότητες. Οι δήμοι είναι: Αγνάντων, Αθαμανίας, Αμβρακικού, Αράχθου, Αρταίων, Βλαχέρνας, Γεωργίου Καραϊσκάκη, Ηρακλείας, Κομποτίου, Ξηροβουνίου, Πέτα, Τετραφυλίας, Φιλοθέης ενώ οι κοινότητες είναι: Θεοδώριανων, Κομμένου και Μελισσουργών.

Γέφυρα Πλάκας

Αμβρακικός

Ο νομός Άρτας, έχει πολλά αξιόλογα ορεινά και παραθαλάσσια χωριά, που λούζονται στον Αμβρακικό κόλπο. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει το γνωστό διπλό Δέλτα της περιοχής από τους ποταμούς Λούρο και Άραχθο που χύνονται στον Αμβρακικό κόλπο, ενώ αξίζει να ανακαλύψετε τα πανέμορφα, παρθένα χωριά που φωλιάζουν στις πλαγιές του.

Κομπότι

Τετραφιλία

Αθαμανικά όρη ή Τζουμέρκα

Τα Τζουμέρκα βρίσκονται στο βόρειο μέρος του νομού Άρτας. Η υψηλότερη κορυφή τους είναι η Πυραμίδα ή Καταφίδι που έχει υψόμετρο 2393 μ. Άλλες ψηλές κορυφές είναι η Στρογγούλα, το Αγκάθι και η Μπρέσιανη. Κοντά τους βρίσκονται, στην ανατολική πλευρά, τα χωριά Μελισουργοί και Θεοδώριανα ενώ στη δυτική, τα χωριά Αθαμάνιο, Βουργαρέλι και Καταρράκτης.

Όλα τα χωριά και οι οικισμοί της περιοχής είναι πανέμορφα και περιστοιχίζονται από σημαντικά τοπία και φυσικά αξιοθέατα όπως χαράδρες, φαράγγια και απόκρημνες πλαγιές. Ακόμη, τα Τζουμέρκα κρύβουν στις πλαγιές τους τα μοναστήρια της Κηπίνας, της Αγίας Παρασκευής, της Πλάκας, της Τσούκας και της Βύλιζας. Εδώ βρίσκονται και οι ξακουστοί Καλαρρύτες.

Στη μονή της Πλάκας βρίσκεται ένα από τα 4 πιο γνωστά γεφύρια της περιοχής. Αν ενδιαφέρεστε για υπαίθρια σπορ, οι όχθες του Άραχθου και του Καλαρρύτικου σας περιμένουν. Μην παραλείψετε όμως να περπατήσετε στις πλαγιές των Αθαμανικών ορέων και να απολαύσετε τα παρθένα τοπία τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Π.Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Στην εξειδίκευση του το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας, στοχεύει στην δημιουργία ενός ισχυρού Αστικό - Βιομηχανικού και κυρίως Διοικητικού Διαχειριστικού και Τεχνολογικού Κέντρου που θα στηρίξει και υποστηρίξει αλλά και θα επωφεληθεί από την ανάπτυξη του Βόρειου Ελληνικού Τόξου, που αποτελούν οι Περιφέρειες της Δ. Μακεδονίας, Κ. Μακεδονίας και Α. Μακεδονίας και Θράκης.

Το κέντρο αυτό θα αποτελέσει πόλο ανάπτυξης και προσέλκυσης επενδύσεων και βασική υποστηρικτική παρέμβαση της Ελληνικής διείσδυσης στο τόξο Ανατ. Ευρώπη - Βαλκανική - Παρευξινία Ζώνη - Μέση Ανατολή. Ουσιαστικά ο στόχος είναι η «οικονομική ενσωμάτωση» (συνεργασίες, δικτυώσεις κλπ) της Περιφέρειας σε μια διευρυμένη γεωγραφική οντότητα προκειμένου μέσω των μεγεθών κλίμακας που θα αναπτυχθούν, να αρθούν τα μειονεκτήματα της οικονομικής βιωσιμότητας λόγω μεγεθών «κλίμακας» και της απόστασης που καταδικάζουν τις Ελληνικές Περιφέρειες στην σημερινή τους υπανάπτυξη.

Στην αναπτυξιακή αυτή επιλογή θα συμμετέχουν ισότιμα όλες οι περιοχές και όλοι οι κλάδοι της Περιφέρειας με ιδιαίτερη όμως συμβολή εκείνων που έχουν δημιουργήσει ήδη παράδοση στηριγμένη είτε σε συγκριτικό πλεονέκτημα είτε στην ικανότητα και επιδεξιότητα του ενδογενούς δυναμικού τους. Στους τομείς και περιοχές αυτές θα υποστηριχθεί η οργάνωση και αναδιοργάνωση και ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός τους ώστε να καταφέρουν να πιάσουν τον βηματισμό των σύγχρονων εξελίξεων.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ιδιαίτερη έμφαση δίδεται σε τρεις "ειδικούς" τύπους δράσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και διάχυση της καινοτομίας στην Περιφέρεια, στην «ολοκληρωμένη» ανάπτυξη υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και στην «ολοκληρωμένη» αντιμετώπιση ορεινών - απομακρυσμένων περιοχών της υπαίθρου στην Περιφέρεια.

Οι δράσεις αυτές διαχέονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας και δρουν παράλληλα και συμπληρωματικά με τις υπόλοιπες δράσεις.

1. Στην δράση «ανάπτυξη της καινοτομίας», η Περιφέρεια σε συνεργασία με τις Εθνικές Αρχές και τους Οικονομικούς και Κοινωνικούς εταίρους θα υλοποιήσει, στο πλαίσιο ειδικών μέτρων, δράσεις που θα αναδεικνύουν την καινοτομία και την δημιουργία μορφών συνεργασίας και δικτύων μεταξύ των πιο δυναμικών και εκσυγχρονιστικών στοιχείων του επιχειρηματικού κόσμου της Περιφέρειας της Εκπαίδευσης και του Δημοσίου Τομέα με εξωστρεφή κυρίως προσανατολισμό

2. Στην δράση «ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών» δίδεται ιδιαίτερη έμφαση σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας των αστικών κέντρων όπου το αστικό περιβάλλον είναι υποβαθμισμένο ή /και όπου υπάρχει συγκέντρωση μη προνομιούχων ατόμων.

3. Στη δράση «ολοκληρωμένη ανάπτυξη ορεινών - απομακρυσμένων περιοχών της υπαίθρου» η προσοχή θα εστιαστεί σε τοπικές πρωτοβουλίες και σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση επίλυσης των προβλημάτων τους. Οι ειδικές αυτές ζώνες χαρακτηρίζονται από προβληματικότητα που προκύπτει είτε από αναπτυξιακές και κοινωνικές ανισότητες είτε από προβλήματα που θα προκληθούν από τις αλλαγές στην Κοινή Γεωργική Πολιτική

Οι στόχοι της νέας προγραμματικής περιόδου 2000 - 2006 θα επιτευχθούν μέσα από έξι άξονες προτεραιότητας:

ΑΞΟΝΑΣ 1 :	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΑΞΟΝΑΣ 2 :	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ
ΑΞΟΝΑΣ 3 :	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ
ΑΞΟΝΑΣ 4 :	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΒΑΡΟΥΣ ΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΣΕ «ΚΟΜΒΟ ΔΙΚΤΥΩΝ»
ΑΞΟΝΑΣ 5 :	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΑΞΟΝΑΣ 6 :	ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Νομός Τρικάλων

Τα Τρίκαλα συνορεύουν με τους νομούς Ιωαννίνων, Άρτας και Καρδίτσας. Ανήκουν στη Θεσσαλία και περιλαμβάνουν 23 δήμους και 3 κοινότητες. Ο πληθυσμός τους πλησιάζει τις 139.000 ενώ τα Χάσια και τα Αντιχάσια όρη μαζί με την Πίνδο κυριαρχούν στο νομό. Ο Θεσσαλικός κάμπος εκτείνεται στα νοτιοανατολικά του.

Μετέωρα

Από τα γνωστότερα αξιοθέατα του νομού Τρικάλων είναι τα Μετέωρα ενώ αξιόλογος είναι και ο πλούτος των ευρημάτων της περιοχής που χρονολογούνται ήδη από την παλαιολιθική εποχή. Αν όμως αγαπάτε τη φυσική ζωή, αξίζει να γνωρίσετε τους πολλούς παραδοσιακούς οικισμούς της περιοχής, όπως η Ελάτη, το Περτούλι, το Καστράκι και πολλοί άλλοι, να περπατήσετε στις ορεινές πλαγιές και να ανακαλύψετε από κοντά τις καθημερινές δραστηριότητες των κατοίκων.

Κρασιά

Άποψη φύσης

Περτούλι

Παλιά, εδώ συναντιούνταν οι κτηνοτρόφοι. Σήμερα, οι φανατικοί των ορεινών διακοπών το τιμούν με την παρουσία τους. Το Περτούλι είναι αμφιθεατρικά χτισμένο και ξεχωρίζει για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1090 μέτρων και απέχει περίπου 50 χλμ. από τα Τρίκαλα.

Το χωριό προσφέρεται για πάρα πολλές δραστηριότητες όπως ορειβασία, αναρρίχηση, τοξοβολία, ιππασία, ποδήλατο βουνού, πεζοπορία κ.ά. Στην περιοχή λειτουργεί το χιονοδρομικό κέντρο, το οποίο βρίσκεται στα λιβάδια Περτουλίου. Το Περτούλι φημίζεται για τη μαγευτική φύση του, καθώς βρίσκεται μέσα σε ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα ελατοδάση της χώρας.

Φημίζεται ακόμα για τους υπέροχους οικισμούς που το περιβάλλουν και υπάγονται είτε στο δήμο Αιθίων, όπως το Νεραϊδοχώρι, η Δέση, η Πύρρα και το Γαρδίκι είτε στην Κοινότητα Ασπροποτάμου.

Νομός Καρδίτσας

Αν και είναι ο μικρότερος νομός της Θεσσαλίας, ο νομός Καρδίτσας δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τους μεγαλύτερους γείτονές του!

Η Πίνδος και τα Άγραφα του χαρίζουν τοπία σπάνιας ομορφιάς, γεμάτα σπάνια φυτά και ζώα, υπέροχες διαδρομές και απίστευτες τοποθεσίες με έλατα, καστανιές, πλατάνια και τρεχούμενα νερά. Ο Κάμπος του χαρίζει τα εύφορα χώματα και την άφθονη αγροτική παραγωγή.

Η λίμνη Πλαστήρα του χαρίζει μοναδικούς οικοτόπους γεμάτους πουλιά και καταγάλανα τοπία.

Μονή Κορώνης

Λίμνη Πλαστήρα

Αν αναζητάτε ένα μέρος όπου μπορείτε να γαληνέψετε και να ξεκουραστείτε, να κάνετε ήπιες υπαίθριες δραστηριότητες και να ζήσετε νέες εμπειρίες πλάι στη φύση, τότε στο νομό Καρδίτσας είστε στο ιδανικό μέρος! Με πρωτεύουσα την Καρδίτσα και χωριά σαν τη Νεράιδα και το Νεοχώρι, ο νομός παρέχει καλές υποδομές φιλοξενίας.

ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Η λίμνη Πλαστήρα, το στολίδι των Αγράφων και του νομού βρίσκεται 25 km(χλμ.) δυτικά της Καρδίτσας. Το τοπίο είναι συναρπαστικό καθώς η πανέμορφη λίμνη αγκαλιάζεται από ψηλά κατάφυτα βουνά.

Η περιοχή θεωρείται "παράδεισος" για κάθε φυσιολάτρη και παρέχει την δυνατότητα για ορειβασία, ψάρεμα, για

εξάσκηση σε όλων των ειδών τα αθλήματα βουνού και περιπάτους στο δάσος. Μη ξεχνάμε πως η περιοχή ήταν επίσημο προπονητικό κέντρο Ποδηλασίας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Η λίμνη είναι τεχνητή και δημιουργήθηκε μετά την κατασκευή του φράγματος, μιας τεράστιας κατασκευής σε σχήμα τόξου ύψους 83 μ. και μήκους 200 μ.

Ανεβαίνοντας προς τη λίμνη μπορούμε να επισκεφθούμε τον παραδοσιακό οικισμό Άγιο Γεώργιο και τα γραφικά χωριά Πορτίτσα και Μοσχάτο.

Όλα έχουν όμορφη θέα στο θεσσαλικό κάμπο και είναι από τα αγαπημένα στέκια των Καρδιτσιωτών για βραδινό φαγητό το καλοκαίρι. Φυσικά δεν θα παραλείψουμε να επισκεφθούμε τον υδροηλεκτρικό σταθμό της ΔΕΗ, ο οποίος κινείται από τα νερά της λίμνης.

Όλα τα χωριά γύρω από τη λίμνη είναι πανέμορφα. Στο Νεοχώρι που απλώνεται σε μεγάλη έκταση και έχει την καλύτερη θέα στη λίμνη, βρίσκονται οι περισσότεροι ξενώνες, ενώ μεγαλύτερη εμπορική και βραδινή κίνηση έχουν τα Καλύβια Πεζούλας.

Φαράγγι Κερεντάν

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

ΠΟΔΗΛΑΤΟ ΒΟΥΝΟΥ

Η mountain bike, όπως και να το αποκαλέσουμε αποτελεί τη νέα πρόκληση για τον επισκέπτη της λίμνης.

Στην περιοχή θα βρούμε τον απαραίτητο εξοπλισμό για ν' απολαύσουμε τις ατέλειωτες - με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας - διαδρομές, στους δρόμους πλάι στη λίμνη, στο γεμάτο έλατα και βελανιδιές δάσος, στο βουνό όπου έμπειροι οδηγοί αναλαμβάνουν την περιήγηση του επισκέπτη.

ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ

Στην περίπτωση που είμαστε φυσιολάτρεις ορειβάτες και οι λάτρεις του περιπάτου στη φύση, είναι βέβαιο ότι θ' αποζημιωθούμε με τον καλύτερο τρόπο. Οι πλαγιές των βουνών προσφέρονται για σύντομες, ή μεγάλης διάρκειας πορείες, για άλλοτε ευκολότερες κι άλλοτε δυσκολότερες διαδρομές. Ο ορειβατικός - χιονοδρομικός όμιλος Καρδίτσας δίνει σχετικές πληροφορίες ενώ λειτουργεί και το ορειβατικό καταφύγιο.

Νομός Μαγνησίας

Ο νομός Μαγνησίας βρέχεται από το Αιγαίο πέλαγος ανατολικά ενώ δυτικά συνορεύει με το νομό Λαρίσης και νότια με το νομό Φθιώτιδας. Περιλαμβάνει 22 δήμους και 4 κοινότητες και έχει ως πρωτεύουσα το Βόλο. Στο νομό Μαγνησίας υπάγονται οι Σποράδες που αποτελούν δημοφιλέστατο προορισμό για τους ταξιδιώτες του καλοκαιριού.

Η Σκιάθος, η Σκόπελος και η Αλόνησος δεσπόζουν στο Αιγαίο τόσο με τις υποδομές τους όσο και με το οικολογικό τους ενδιαφέρον αφού εδώ βρίσκεται το θαλάσσιο πάρκο για την προστασία της φώκιας *monachus-monachus*. Φυσικά, το Πήλιο, το υπέροχο βουνό που βρίσκεται στο κέντρο του νομού και αγναντεύει το Αιγαίο πέλαγος, είναι ένας ακόμα από τους αγαπημένους τόπους διακοπών κάθε εποχή. Τα υπέροχα, παραδοσιακά χωριά του ξεπροβάλλουν ανάμεσα στα οπωροφόρα και τα κωνοφόρα που ντύνουν τη φύση στα πράσινα ενώ οι διακοπές εδώ έχουν ένα χαρακτήρα παραδοσιακό και ιδιαίτερο.

Από τις Μηλιές με την αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά μέχρι την Πορταριά, τη Μακρυνίτσα και τη Βυζίτσα, από τη Ζαγορά και την Αργαλαστή μέχρι τον Άγιο Ιωάννη που φτάνει ως τη θάλασσα, το Πήλιο είναι γεμάτο φυσικές ομορφιές που αξίζει να

ανακαλύψετε. Στη διάρκεια των περιηγήσεών σας στο Πήλιο, αξίζει να αναζητήσετε τα αυθεντικά αγροτουριστικά προϊόντα των τοπικών γυναικείων συνεταιρισμών.

Στο εύφορο Πήλιο, ανακαλύψτε παρθένους προορισμούς όπως η Αργαλαστή, μακριά από το κοσμοπολίτικο κλίμα των γνωστών προορισμών και ζήστε μια εμπειρία πραγματικά αγροτουριστική.

ΠΗΛΙΟ

Υπάρχουν 24 χωριά στο Πήλιο, όλα με τον δικό τους ιδιαίτερο χαρακτήρα. Μερικά είναι πιο γραφικά, άλλα είναι πιο γεωργικά και λιγότερο τουριστικά ανεπτυγμένα, ορισμένα είναι απρόσιτα, άλλα είναι πιο αρχοντικά και πλούσια, μερικά είναι μεγάλα, χτισμένα αμφιθεατρικά σε επιβλητικές πλαγιές που τραβούν από μακριά την προσοχή και τον θαυμασμό του ταξιδιώτη, ενώ μερικά άλλα είναι μικρά και ντροπαλά και προτιμούν να μένουν αόρατα, κρυμμένα μέσα στην πλούσια βλάστηση. Όμως όλα τους έχουν ταυτόχρονα και ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που τους δίνουν την ξακουστή πηλιορείτικη ταυτότητά τους.

Σχεδόν όλα τα χωριά έχουν τουλάχιστον μια πλατεία στρωμένη με τις φημισμένες πράσινες ή γκρίζες πηλιορείτικες πλάκες. Παρούσα στην πλατεία και μια όμορφη, πετρόκτιστη εκκλησιά με την πλακόστρωτη στέγη και τον περίτεχνο διάκοσμο. Πανταχού παρών και ο υπεραιώνιος πλάτανος που προστατευτικά σκεπάζει την

πλατεία. Και φυσικά δεν λείπει ποτέ η λιθόκτιστη ή μαρμάρινη κρήνη, η οποία, αστέρευτη κι ασταμάτητη, περιμένει να ξεδιψάσει τον κουρασμένο δουλευτή, επισκέπτη ή ταξιδιώτη, με δροσερό, κρυστάλλινο νερό εκπληκτικής γεύσης και απaráμιλλης ποιότητας.

Γύρω υπάρχουν μια-δυο ταβέρνες, το καφενείο, η καφετέρια, το περίπτερο και άλλα μαγαζιά. Και μετά απλώνονται τα σπίτια, μικρά και μεγάλα, και τ'άρχοντικά, τα περισσότερα πετρόκτιστα και με πλακόστρωτες στέγες και αυλές, όλα περιτριγυρισμένα από κήπους και περιβόλια, όλα πνιγμένα στο πράσινο και στα λουλούδια.

Κατά κανόνα, η πρώτη εντύπωση που σχηματίζει κανείς είναι ότι τα χωριά αποτελούνται μόνο από σπίτια κτισμένα κατά μήκος του ασφαλτόστρωτου δρόμου. Όμως η εντύπωση αυτή απέχει πολύ από την πραγματικότητα διότι τα περισσότερα σπίτια, ειδικά στα μεγάλα χωριά, είναι κρυμμένα μέσα στην οργιώδη βλαστηση ή πίσω από ορατές και αόρατες ράχες ή μέσα σε βαθιές κοιλάδες.

Βασικό στοιχείο είναι πάντα η πλατεία του χωριού, η οποία συνήθως δεν βρίσκεται πάνω στον κύριο δρόμο. Από την πλατεία περνάνε πετρόκιστα καλντερίμια και μονοπάτια που ενώνουν τις γειτονιές και μετά χάνονται στο δάσος για να οδηγήσουν τελικά σε άλλους οικισμούς και στις γειτονικές κορυφές και ακρογιαλιές, ανάλογα με την κατεύθυνση που θα ακολουθήσει κάποιος.

Το δίκτυο δρόμων, καλντεριμιών και μονοπατιών που έχει δημιουργηθεί στο Πήλιο είναι αρκετά εκτενές, περίπου 500 χλμ. σε μήκος. Έτσι η μεταφορά προσώπων και προϊόντων ήταν σχετικά εύκολη στο παρελθόν, ειδικά στην εποχή πριν από το αυτοκίνητο. Φυσικά τα μεγάλα χωριά όπως η Τσαγκαράδα, η Ζαγορά και οι Μηλιές έχουν περισσότερες από μία πλατείες και εκκλησίες, και πυκνό δίκτυο δρόμων, καλντεριμιών και μονοπατιών.

Με λίγες εξαιρέσεις, τα χωριά στην βόρεια-βορειοανατολική ορεινή περιοχή είναι κτισμένα σε μέσο υψόμετρο 450 μέτρων κατά μήκος ή πολύ κοντά στον μοναδικό περιφερειακό ασφαλτόστρωτο δρόμο, που θεωρείται άλλωστε η Εθνική Οδός της περιοχής. Τα υπόλοιπα χωριά βρίσκονται στο επίπεδο της θάλασσας βασικά κατά μήκος των ακτών ή στην ενδοχώρα της χερσονήσου σε πολύ χαμηλό υψόμετρο.

Πολλά μοναστήρια και παλιές εκκλησίες φημισμένες για την ιστορία, αρχιτεκτονική και ξυλόγλυπτο και αγιογραφικό διάκοσμό τους, καλοδιατηρημένα παλιά

αλλά και νεόδμητα ή αναπαλαιωμένα αρχοντικά εκπληκτικής αρχιτεκτονικής και εσωτερικής και εξωτερικής διακόσμης, πέτρινες γέφυρες χαμένες μέσα σε βαθιές χαράδρες και ξεχασμένες από τους ανθρώπους και από τον χρόνο, πετρόκτιστα καλντερίμια και μονοπάτια αιώνων -- αν όχι χιλιετιών -- παλιοί μύλοι, ερειπωμένα κάστρα.

Υπάρχουν κρυφές σπηλιές, μαγευτικές κοιλάδες κρυμμένες σε φαράγγια και χαράδρες, υπεραιωνόβια και χιλιετή δένδρα. Πέρα από αυτά, υπάρχουν κτίσματα ιστορικής σημασίας, μουσεία και βιβλιοθήκες με θησαυρούς σπουδαίους και θαυμαστούς. Το καλοκαίρι οργανώνονται φεστιβάλ, γιορτές και πανηγύρια, παραστάσεις και κονσέρτα, ποιητικές και μουσικές βραδιές.

Η απόλαυση όλων αυτών είναι μια εύκολη υπόθεση χάρις στο γεγονός ότι τα χωριά του Πηλίου έχουν αναπτυχθεί τουριστικώς σε μεγάλο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 10 Απριλίου 2001 με την Ε (2001) 808 Απόφαση της Επιτροπής και αναθεωρήθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2004 με την C (2004) 5665 απόφαση της και στις 22 Δεκεμβρίου 2005 με την Ε (2005) 5918 απόφαση της και στις 7 Δεκεμβρίου 2006 με την C (2006) 6421 απόφασή της.

Οι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για το διάστημα 2000 – 2006 επικεντρώνονται στους βασικούς τομείς παρέμβασης που είναι:

- Ο εκσυγχρονισμός της παραγωγικής δραστηριότητας η διασύνδεσή της με τη τοπική οικονομία και η προσαρμογή της στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας
  - Η ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των αστικών κέντρων
  - Η μείωση των έντονων φαινομένων δυϊσμού με έμφαση στις ορεινές και αγροτικές περιοχές
  - Η προστασία, αποκατάσταση και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος. Αξιοποίηση των πολιτιστικών-ιστορικών πλεονεκτημάτων
- Το Συνολικό κόστος του Π.Ε.Π Στερεάς Ελλάδας 2000 – 2006 ανέρχεται σε 864.688 ΜΕΥΡΟ με Δημόσια Δαπάνη 684.897 ΜΕΥΡΟ και Ιδιωτική Συμμετοχή 179.791 ΜΕΥΡΟ.
  - Η συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ-ΕΚΤ-ΕΓΤΠΕ) ανέρχεται σε 529.284 ΜΕΥΡΟ. Το ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας 2000 – 2006 διαρθρώνεται σε 6 άξονες προτεραιότητας καλύπτοντας τους αναπτυξιακούς στόχους της Στερεάς Ελλάδας για το διάστημα 2000 – 2006.

Νομός Φωκίδας

Στο κέντρο της Ελλάδας, υποδέχεται φιλόξενα τους ταξιδιώτες στα ορεινά τοπία, τους αρχαιολογικούς χώρους, τις όμορφες παραλίες και τα ιστορικά χωριά του.

Ο Φώκος, γιος του Αιακού έδωσε το όνομά της στην περιοχή όταν την κατέλαβε.

Η Φωκίδα κατοικήθηκε αρχικά από Πελασγούς και αργότερα από Αιολείς και Δωριείς. Σήμερα είναι νομός με πρωτεύουσα την Άμφισσα, την πόλη των Σαλώνων. Οι κάτοικοι εδώ ζουν κυρίως από την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της περιοχής, από την αλιεία, τη δασοκομία, την κτηνοτροφία και τη γεωργία ενώ βαθμιαία ο τουρισμός ανάγεται σε σημαντική πηγή εισοδήματος των κατοίκων.

Άποψη της Φωκίδας

Με οικισμούς που διατηρούν τα πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα και με σημαντικά αξιοθέατα, ο νομός Φωκίδας είναι πράγματι εξαιρετικά ενδιαφέρων. Εδώ μπορείτε να δείτε τον ανοικτό αρχαιολογικό χώρο του μαντείου των Δελφών και τα μοναδικά ευρήματα του μουσείου του, το πανέμορφο Γαλαξείδι, την Ιτέα. Αξίζει, ακόμα, να επισκεφθείτε τους Πενταγιούς. Πρόκειται για ένα μικρό χωριό, διάσημο για το θρόνο της Μαρίας της Πενταγιώτισσας.

Ορεινό, όμορφο, με καλά καταλύματα, άφθονα νερά και μέρη ιδανικά για περίπατο, το χωριό Πενταγιοί φημίζεται για τα βότανά του. Από εδώ μπορείτε να αγοράσετε θυμάρι, ρίγανη αλλά και αφεψήματα όπως τσάι του βουνού.

Μικρός καταρράκτης

Στη Φωκίδα, μπορείτε να γνωρίσετε τα λαογραφικά μουσεία ή να πάτε μέχρι τη γειτονική Βοιωτία, στο χιονοδρομικό κέντρο και τον εθνικό δρυμό του Παρνασσού. Αν σας αρέσει η πεζοπορία, πάρτε το μονοπάτι Ε4 από την Αρτοτίνα και διασχίστε τους ορεινούς όγκους της Γκιώνας και των Βαρδουσίων ή φτάστε μέχρι τα καταφύγια που υπάρχουν στο νομό. Αναρρίχηση, ορειβασία, κυνήγι και ψάρεμα είναι μερικές μόνο από τις δραστηριότητες που μπορείτε να απολαύσετε εδώ. Καλή διασκέδαση!

Νομός Βοιωτίας

Ο νομός Βοιωτίας συνορεύει με τους νομούς Αττικής, Φθιώτιδας, Ευβοίας και Φωκίδας και έχει 134.000 κατοίκους. Η Θήβα, η Λιβαδειά, η Αλίαρτος είναι πόλεις σημαντικές στα πεδινά του νομού, ενώ στα ορεινά δεσπόζει η Αράχωβα, από τα δημοφιλέστερα χειμερινά θέρετρα της πρωτεύουσας. Δίπλα, το χιονοδρομικό κέντρο του Παρνασσού υπόσχεται μοναδικές εμπειρίες.

Ολόκληρος ο νομός προσφέρεται για εξερευνήσεις ενώ έχει πολλά και αξιόλογα μνημεία από τα αρχαία χρόνια μέχρι και το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Εδώ μπορείτε να βρείτε μοναδικά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα καθώς και εξαιρετικά εργόχειρα.

Οι νερόμυλοι και τα άλλα προ-βιομηχανικά μνημεία της Λιβαδειάς, τα πρότυπα αγροκτήματα και τα τοπικά έθιμα, σίγουρα θα σας κάνουν εντύπωση ενώ στο νομό υπάρχουν πολλά υπέροχα μέρη, λιγότερο αξιοποιημένα αλλά εξ ίσου ενδιαφέροντα.

Αράχωβα

Η Αράχωβα, μιά από τις πιο μεγάλες κωμοπόλεις της περιοχής, βρίσκεται τριανταπέντε χιλιόμετρα από την Λιβαδιά και οχτώ χιλιόμετρα από τους Δελφούς, πάνω στον οδικό άξονα Θήβας-Ιτέας. Οι ιστορικοί την ταυτίζουν με την προ-ομηρική πόλη Ανεμορεία και ο ίδιος ο Όμηρος αναφέρει για δύο πολεμιστές, τον Επίστροφο και τον Σχεδία, που πήραν μέρος στον Τρωικό πόλεμο, πως προέρχονταν από την Ανεμορεία. Αυτά στην αρχαιότητα. Γιατί σήμερα η Αράχωβα είναι γνωστή για άλλα πράγματα.

Η ντόπια αρχιτεκτονική, τα στέρεα φτιαγμένα πέτρινα σπίτια, τα στενά λιθόστρωτα δρομάκια της. Η θέα κάτω στην κοιλάδα που σου κόβει την ανάσα. Τα προϊόντα της ντόπιας και ...εισαγόμενης οικοτεχνίας, με είδη λαϊκής τέχνης και υφαντά, μάλλινα χαλιά, ταγάρια και φλοκάτες. Και για τις ταβέρνες της που σερβίρουν το δυνατό

ντόπιο κρασί. Δεν θα ξεχάσουμε να ζητήσουμε φορμαέλα, το ντόπιο τυρί που σερβίρεται τηγανητό.

Αν τύχει και βρεθούμε στην Αράχωβα την άνοιξη, πρέπει να προσπαθήσουμε να παραβρεθούμε στον εορτασμό του Αη Γιώργη, στις 23 Απριλίου. Οι εκδηλώσεις κρατούν τέσσερις μέρες και περιλαμβάνουν και έναν αγώνα δρόμου ηλικιωμένων, ντυμένων με τις ντόπιες παραδοσιακές φορεσιές. Επακολουθεί γλέντι με σουβλιστό αρνί. Από την Αράχωβα, ο δρόμος ανηφορίζει προς τον Παρνασσό, περνώντας μέσα από λιβάδια και ελατοδάση, και τέλος φτάνει στα δύο πλήρως εξοπλισμένα χιονοδρομικά κέντρα στα Κελλάρια και στη Φτερόλακκα που λειτουργούν κάτω από την επίβλεψη του ΕΟΤ.

Ο Παρνασσός είναι ένα βουνό πανέμορφο, και για να το περπατήσεις, και για ορειβασία και για σκι. Η άνοδος στην κορυφή του, που μπορεί να γίνει συνήθως σε μία μέρα, πρέπει να επιχειρείται κατά προτίμηση τον Ιούλιο ή τον Αύγουστο.

Παρνασσός

Ο Παρνασσός είναι από τα ομορφότερα βουνά της Ελλάδας, κατάφυτο από Κεφαλονήτικα έλατα με πυκνή βλάστηση και σπάνια φυσική ομορφιά που γοητεύει τον

επισκέπτη όλο το χρόνο. Στο βουνό αυτό λειτουργεί από Δεκέμβριο έως αρχές Μαΐου, σε υψόμετρο 1.600-2.250 μέτρα, στις τοποθεσίες Κελάρια και Φτερόλακκα, το Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού, το μεγαλύτερο και αρτιότερα οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο της χώρας μας.

Η κατασκευή του Κέντρου ξεκίνησε το 1975 και ολοκληρώθηκε το 1976, οπότε και άρχισαν να λειτουργούν οι εγκαταστάσεις της Φτερόλακκας. Το 1981 ολοκληρώθηκε η κατασκευή των εγκαταστάσεων και στα Κελάρια, ενώ το 1987-1988 μπήκε σε λειτουργία ο "Ερμής", ο συνδετικός αναβατήρας μεταξύ της Φτερόλακκας και των Κελαριών. Το 1993 προστέθηκε ο πρώτος εναέριος τετραθέσιος αναβατήρας αποσυμπλεκόμενης τεχνολογίας στην Ελλάδα, ο σύγχρονος " Ηρακλής ", στη θέση Κελάρια 1950.

Συνολικά οι κύριοι αναβατήρες που λειτουργούν είναι 13:

Έξι εναέριοι - έξι συρόμενοι και μία τετραθέσια τηλεκαμπίνα. Για τους αρχάριους, διατίθενται και 2 baby lift εκμάθησης, που βοηθούν αποτελεσματικά τον κάθε χιονοδρόμο στα πρώτα του βήματα. Το Κέντρο διαθέτει 18 πίστες συνολικού μήκους 22 χιλιομέτρων. Οι πίστες είναι μήκους κατάβασης από 320 μ. έως 4 χλμ. για αρχάριους, μέσους και καλούς χιονοδρόμους.

Το Κέντρο διακρίνεται για τα υψηλά επίπεδα ασφαλείας στις εγκαταστάσεις, τα μηχανήματα και την εν γένει καλή λειτουργία του.

Το Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού. πρωταγωνιστεί στις προτιμήσεις των χιονοδρόμων, καθώς βρίσκεται πολύ κοντά στην Αθήνα, την Λαμία και την Πάτρα και οι εγκαταστάσεις, του επιτρέπουν την εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού επισκεπτών και χιονοδρόμων.

Στο Κέντρο λειτουργούν δύο καφετερίες-chalet και εστιατόριο, σχολές εκμάθησης σκι και snowboard, καταστήματα ενοικίασης χιονοδρομικού εξοπλισμού, καθώς και υπηρεσία φύλαξης με παιδική χαρά για τους μικρούς επισκέπτες.

Νομός Ευρυτανίας

Ο νομός Ευρυτανίας συνορεύει με τους νομούς Καρδίτσας, Φθιώτιδας και Αιτωλοακαρνανίας. Είναι ο νομός με το μεγαλύτερο υψόμετρο στη χώρα μας ενώ πάνω από το μισό του καλύπτεται από πυκνά δάση μέσα στα οποία φωλιάζουν μαγευτικά χωριά και σημαντικά φυσικά αξιοθέατα.

Άγραφα

Η Ευρυτανία φημίζεται για την ιστορική της παράδοση αλλά και για την υπέροχη φύση της. Είναι μια από τις λίγες περιοχές της Ευρώπης με τόσο καθαρό περιβάλλον.

Πρωτεύουσά της είναι το πανέμορφο Καρπενήσι ενώ σημαντικοί οικισμοί είναι το Μεγάλο Χωριό με το αξιόλογο λαογραφικό μουσείο, το Μικρό Χωριό τμήμα του οποίου θάφτηκε από κατολίσθηση, τα ιστορικά Άγραφα, η Φράγκιστα και πολλοί ακόμα. Από τους σημαντικότερους προορισμούς είναι και οι Κορυσχάδες, διατηρητέος οικισμός με μεγάλη ιστορία, αφού αποτέλεσαν έδρα της πρώτης κυβέρνησης της εθνικής αντίστασης. Το σχολείο του χωριού είναι σήμερα μουσείο.

Λίμνη Κρεμαστών

Σημαντικότερα βουνά της περιοχής είναι ο Τυμφρηστός (Βελούχι), τα Άγραφα, η Καλιακούδα και το Παναιτωλικό στα σύνορα με το νομό Αιτωλοακαρνανίας. Από τα μεγαλύτερα ποτάμια της είναι ο Αχελώος, ο Αγραφιώτης, ο Μέγδοβας, ο Καρπενησιώτης, ο Κρικελοπόταμος και ο Τρικεριώτης. Ολόκληρος ο νομός προσφέρεται για υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες.

Οι πλαγιές σας προσκαλούν να περπατήσετε ή να αναρριχηθείτε, οι ποταμοί να δοκιμαστείτε στο kayak, το χιονοδρομικό κέντρο να διασχίσετε κατάλευκες πλαγιές... Ακόμα, αξίζει να επισκεφθείτε τα μοναστήρια και τις εκκλησίες που δεσπόζουν σε ολόκληρο το νομό. Η Ευρυτανία στις αρχές της δεκαετίας του '90 είχε χαρακτηριστεί από την Unesco σαν ένα από τα 5 καθαρότερα οικοσυστήματα του πλανήτη.

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

Το Καρπενήσι βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του Βελουχιού. Η παλιά πόλη χτίστηκε στο σημείο αυτό για να προφυλάσσεται από τις ψυχρές ανάσες του βοριά που το χειμώνα εκείνα τα χρόνια μπορούσε να είναι ακόμα και φονικός. Σήμερα με την εξάπλωσή της προς τα ανατολικά δεν ήταν δυνατόν να περιοριστεί στην απάνεμη αυτή περιοχή, όμως από την άλλη τα σύγχρονα μέσα κάνουν πολύ πιο άνετη τη διαβίωση σε οποιοσδήποτε συνθήκες.

Το Καρπενήσι είναι από τις καθαρότερες, αν όχι η καθαρότερη πόλη της

Ελλάδας. Πραγματικά μόνο στις αυστριακές τουριστικές πόλεις μπορεί να συναντήσει κανείς τόσο καθαρούς δρόμους και πλατείες.

Η πλατεία της πόλης είναι το κέντρο της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της πόλης. Ο φημισμένος πλάτανος με την κρύα βρύση στη ρίζα του ενέπνευσε πολλούς ποιητές αλλά και την δημοτική μούσα να τον τραγουδήσουν. Η πλατεία είναι στρωμένη με χρωματιστό μάρμαρο, σαν ένα τεράστιο ψηφιδωτό πάνω στο οποίο σχηματίζονται τα ονόματα των

δήμων της Ευρυτανίας.

Η καλοκαιρινή δροσιά είναι το μεγάλο ατού της Κεντρικής Πλατείας του Καρπενησίου. Μια στάση σ' αυτήν θα δώσει στον επισκέπτη το ακριβές στίγμα του τόπου, θα τον κάνει να αισθανθεί την ομορφιά σε όλες της τις διαστάσεις.

Νομός Φθιώτιδας

Τα μνημεία του παρελθόντος, οι ομορφιές της φύσης αλλά και οι παραδόσεις των κατοίκων της αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης για πολλούς επισκέπτες.

Ο νομός Φθιώτιδας έχει πολλά και ενδιαφέροντα να σας υποσχεθεί. Αρχικά, είναι ο νομός με τις περισσότερες ιαματικές πηγές της χώρας! Επτά διαφορετικές πηγές λειτουργούν εδώ, με άρτια οργάνωση, αξιόλογες υποδομές και πολλούς επισκέπτες, παρέχοντας τα ευεργετικά οφέλη τους στην αντιμετώπιση πολλών παθήσεων.

Καταρράκτης

Ακόμα, οι παραλίες του νομού έχουν τουλάχιστον έξι γαλάζιες σημαίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που αποδεικνύει την καθαρότητα του νερού και τη σωστή διαμόρφωσή τους για τις ανάγκες των επισκεπτών.

Στα ορεινά του, ο νομός είναι εξ ίσου προκλητικός. Ιστορικά μέρη όπως οι Θερμοπύλες, η Αλαμάνα, ο Γοργοπόταμος και άλλα είναι στη διάθεσή σας ενώ το οικολογικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει το δέλτα Σπερχειού στις εκβολές του προσελκύει όλο και περισσότερους φυσιολάτρες.

Οίτη

Οι ορεινοί όγκοι του νομού όπως τα ανατολικά του Παρνασσού, η Οίτη και ο Όθρυς περιμένουν τους πεζοπόρους και τους εξερευνητές ενώ το φαράγγι του Ασωπού αποτελεί μια συναρπαστική εμπειρία. Γραφικά χωριά, πανέμορφα δάση και καλά οργανωμένες δραστηριότητες συνθέτουν ένα ιδανικό τόπο διακοπών για όλο το χρόνο.

Νομός Αιτωλοακαρνανίας

Νομός των λιμνών, η Αιτωλοακαρνανία εντυπωσιάζει με τους πλούσιους σε χλωρίδα και πανίδα οικοτόπους της.

Λίμνη Τριχωνίδα

Τριχωνίδα, Αμβρακία, Λυσιμαχία, Στρατού, Καστρακίου, Κρεμαστών... αυτές είναι οι λίμνες του νομού

Αιτωλοακαρνανίας. Μαζί με τις εκτάσεις που τις περιβάλλουν, δημιουργούν υπέροχα τοπία και μοναδικής αξίας οικοτόπους. Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας όμως δεν φημίζεται μόνο γι' αυτές. Η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου και τα πανέμορφα χωριά της ορεινής Ναυπακτίας ελκύουν επίσης πολλούς επισκέπτες.

Λίμνη Κρεμαστών

Αν και οι παραλιακές περιοχές του νομού είναι πολύ πιο γνωστές στους ταξιδιώτες και περισσότερο αξιοποιημένες τουριστικά, οι κρυμμένες χάρες του νομού Αιτωλοακαρνανίας είναι πολλές και ακόμα άγνωστες.

Ναύπακτος

Αμφιλοχία

Στις περιοχές αυτές, δυστυχώς, ο νομός δεν έχει τις υποδομές που θα περίμενε κανείς. Σίγουρα όμως, η δυνατότητα να προσεγγίσετε τόσο τις λίμνες όσο και τις πλαγιές των Ακαρνανικών Ορέων, υπάρχει! Ένα είναι βέβαιο. Το θέαμα θα σας αποζημιώσει.

Βόνιτσα

Θέρμος

Ορεινή Ναυπακτία

Η ορεινή Ναυπακτία αποτελεί την κατάληξη της Πίνδου στον Κορινθιακό κόλπο και πρόκειται για ένα από τα ομορφότερα κομμάτια της Ελλάδας, από περιβαλλοντολογική κυρίως άποψη. Τα δάση της ορεινής Ναυπακτίας, όπου

εναλλάσσονται η βελανιδιά, το έλατο, το πλατάνι, η καστανιά και σε κάποια σημεία υπάρχουν όλα μαζί, δίνουν ένα ξεχωριστό χρώμα.

Η πανίδα είναι επίσης καταπληκτική. Υπάρχουν θαυμάσια τοπία που προσφέρονται για ορειβασία και δημιουργία κατασκηνώσεων. Το υπέδαφος της ορεινής Ναυπακτίας πλούσιο σε διάφορων ειδών πετρώματα έχει αρκετές ιαματικές πηγές. Γνωστότερες είναι των Λουτρών της Στάχτης και του Αγραπιδόκαμπου.

Το οδικό δίκτυο που ενώνει την πόλη της Ναυπάκτου με τα 69 χωριά της επαρχίας συνεχώς βελτιώνεται. Το δίκτυο χωρίζεται σε δύο κύριους άξονες που καλύπτουν τις βασικές ανάγκες :

1. Ναύπακτος – Παλιόπυργος – Ποκίστα – Πλάτανος – Αράχοβα – Δομνίτσα - Καρπενήσι.
2. Ναύπακτος – Τερψιθέα – Ελατού - Άνω Χώρα - Αράχοβα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Π.Ε.Π. Πελοποννήσου

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Πελοποννήσου 2000-2006, οι στρατηγικοί αναπτυξιακοί στόχοι της περιφέρειας υπέδειξαν το σχεδιασμό των εξής πέντε βασικών Αξόνων Προτεραιότητας:

1. Αξιοποίηση της άμεσης γειννίας της Περιφέρειας με την Μητροπολιτική Περιφέρεια της Αττικής
2. Αειφόρος Ανάπτυξη της υπαίθρου
Υποάξονας 2.1. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ανασυγκρότηση της υπαίθρου και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
Υποάξονας 2.2. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της ορεινής και μειονεκτικής ενδοχώρας
3. Ενίσχυση και αναβάθμιση της τουριστικής δραστηριότητας
4. Αναβάθμιση αστικών και ημιαστικών κέντρων
5. Υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
6. Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στο πλαίσιο των 5 Αξόνων Προτεραιότητας, προβλέπεται η υλοποίηση συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων παρεμβάσεις.

Από την άλλη πλευρά, κεντρικός στόχος ενός περιφερειακού συστήματος καινοτομίας είναι ουσιαστικά η ενδυνάμωση της ενδογενούς τεχνολογικής ικανότητας μιας περιφέρειας και η βελτίωση των ικανοτήτων των φορέων της να αναπτύσσουν τεχνολογικές καινοτομίες και νέα προϊόντα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικές θεματικές συνιστώσες και παράμετροι διαμόρφωσης και προώθησης του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας είναι οι εξής πέντε:

- 1- Ανάπτυξη έρευνας και τεχνολογίας (E&TA)
- 2- Τεχνολογική πληροφόρηση - παρακολούθηση αγορών και τεχνολογιών
- 3- Δημιουργία θεσμών και μηχανισμών χρηματοδότησης της καινοτομίας
- 4- Ανάπτυξη συστήματος μεταφοράς τεχνολογίας
- 5- Ανάπτυξη νέων προϊόντων και τεχνολογιών παραγωγής

Η σύνδεση και αντιστοίχιση συγκεκριμένων μέτρων του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2000-2006 με τις επιμέρους παραμέτρους του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς επιτρέπει τον προσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο και του βαθμού στον οποίο η προώθηση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας γενικά και ειδικότερα των επιμέρους συστατικών μερών του εντάσσεται στις αναπτυξιακές προτεραιότητες της περιφέρειας.

Επιπλέον, η αντιστοίχιση αυτή παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους χρηματοδότησης των επιμέρους μηχανισμών και διαδικασιών, η ανάπτυξη των οποίων συντελεί στη διαμόρφωση και προώθηση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας.

Νομός Μεσσηνίας

Ο νομός Μεσσηνίας βρέχεται στα νότια από το Μεσσηνιακό κόλπο και στα δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος, ενώ συνορεύει βόρεια με την Ηλεία και ανατολικά με την Αρκαδία και τη Λακωνία. Πρωτεύουσά του είναι η Καλαμάτα και ο πληθυσμός του πλησιάζει τα 177.000 άτομα.

Αρχαία Μεσσήνη

Πάνω από τους μισούς κατοίκους της Μεσσηνίας ζουν σε αγροτικές περιοχές. Τα μεγαλύτερα βουνά της περιοχής είναι ο Ταΰγετος, το Λύκαιο όρος και τα Κοντοβούνια ενώ οι ποταμοί Νέδας και Πάμισος κυλούν στην περιοχή. Η Σαπιέντζα, η Σχίζα, το Βενέτικο αλλά και η ιστορική Σφακτηρία είναι οι κυριότερες από τις μικρές νησίδες που υπάγονται στο νομό.

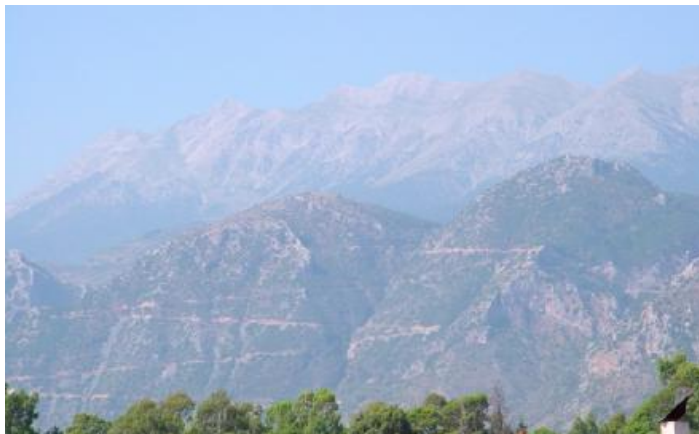

Κάστρο Μεθώνης

Από τα ξεχωριστά μέρη της περιοχής είναι η Κυπαρισσία, η Πύλος με τα ανάκτορα του Νέστορα, η Μάνη με τα χωριά της αλλά και οι ορεινές εκτάσεις της Μεσσηνίας με την πλούσια βλάστηση και πανίδα. Πολλές είναι οι δραστηριότητες που μπορείτε να απολαύσετε εδώ, ανάμεσά τους η πεζοπορία και το παραπέντε, ενώ μπορείτε να γνωρίσετε από κοντά τον αγροτικό τρόπο ζωής.

ΤΑΪΓΕΤΟΣ

Πήρε το όνομά του από τη Ταϋγέτη, κόρη του Άτλαντα, ενώ η ψηλότερη κορφή του ονομαζόταν Ταλετός. Οι Μανιάτες όμως τον αποκαλούν Μακρυνό Ηλία. Κατά το Νηφάκο:

«Ταϋγέτον τον έλεγαν οι παλαιοί Σπαρτιάτες
και Μακρυνόν τον λέγουσιν Ηλίαν οι Μανιάτες».

Από την Ανατολική Μάνη τμήμα της κορυφής του Ταϋγέτου δίνει την εικόνα κλειστού χεριού, γροθιάς, και τα πέντε αντερείσματα έδωσαν το όνομα Πενταδάκτυλος. Ειδικά για τους Μανιάτες στη Μάνη, που κατά τον Νικηφόρο Βρεττάκο συναντάμε το «ερωτικό σμίξιμο του ήλιου και της πέτρας», ο Ταϋγετος αποτελεί σύμβολο, αφού στις πλαγιές και στις βουνοκορφές του διατηρήθηκε άσβεστη η φλόγα της Ελευθερίας.

Εκεί έβρισκαν καταφύγιο οι κατατρεγμένοι και εκεί είναι που γράφτηκαν πολλές ηρωικές στιγμές των προγόνων μας. Εκεί έχτισαν τα χωριά τους, από τα οποία η Πολιτεία έχει αναγνωρίσει 98 παραδοσιακούς οικισμούς από τους 118 που συνολικά βρίσκονται σε όλη τη Πελοπόννησο.

Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει σπηλαιολογία, ορεινή ποδηλασία, πεζοπορικές και ορειβατικές διαδρομές στις πλαγιές ή στα φαράγγια του βουνού, διαδρομές που αναλύονται στην ιστοσελίδα μας, στην ίδια ενότητα.

Ο Ταϋγετος είναι ένα βουνό νέο σε ηλικία που ακόμη αναπτύσσεται, αφού ανέρχεται κάθε χρόνο κατά ένα εκατοστό, οπότε δεν ξέρουμε τι ανάστημα θα πάρει στους αιώνες και ποια γενιά μπορεί να τον δει ψηλότερο από άλλα βουνά.

Νομός Αρκαδίας

Στο κέντρο της Πελοποννήσου βρίσκεται ένας από τους μεγαλύτερους και πιο συναρπαστικούς νομούς της χώρας, που συναρπάζει τους ταξιδιώτες με την υπέροχη φύση, την πλούσια ιστορία και τη μαγευτική της παράδοση.

Ο νομός Αρκαδίας έχει πρωτεύουσα την Τρίπολη και συνορεύει με τους νομούς Αργολίδας, Κορινθίας, Αχαΐας, Ηλείας, Μεσσηνίας και Λακωνίας, ενώ ανατολικά βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος.

Δημητσάνα

Γόρτυνα

Χωρίζεται σε 4 επαρχίες, που με τη σειρά τους έχουν συνολικά 22 Δήμους και μια Κοινότητα. Επαρχίες: Επαρχία Μαντινείας με πρωτεύουσα την Τρίπολη, Επαρχία

Γορτυνίας με πρωτεύουσα τη Δημητσάνα, Επαρχία Κυνουρίας με πρωτεύουσα το Λεωνίδιο, Επαρχία Μεγαλοπόλεως με πρωτεύουσα τη Μεγαλόπολη.

Κοσμάς

Αγία Θεοδώρα

Η θρησκευτική διαίρεση της Αρκαδίας περιλαμβάνει τη Μητρόπολη Μαντινείας και Κυνουρίας με πρωτεύουσα την Τρίπολη καθώς και τη Μητρόπολη Γόρτυνας και Μεγαλοπόλεως με πρωτεύουσα τη Δημητσάνα.

Στεμνίτσα

Ωρολογοστάσιο

Φύση και περιβάλλον

Θάλασσες: Στα νοτιοανατολικά, η Αρκαδία συναντά τη θάλασσα κι ο ταξιδιώτης συναντά υπέροχα μέρη για ήρεμες διακοπές, πλάι στα καταγάλανα νερά και τις ολοκάθαρες αμμουδιές. Οι παραλίες και τα λιμανάκια της Κυνουρίας είναι μια μικρή αποκάλυψη.

Βουνά: Στην Αρκαδία δεσπόζουν οι οροσειρές του Μαινάλου και του Πάρνωνα. Ο ορεινός αυτός νομός συναρπάζει με τα ορεινά τοπία και την παρθένα ομορφιά του, εμπνέει ζωγράφους και ποιητές και μαγεύει κάθε επισκέπτη κλείνοντας σε κάθε του ματιά και μια ανάμνηση. Η ραχοκοκαλιά της περιοχής είναι τα όρη Ολύγυρτος, Τραχύ, Λύρκειο, Αρτεμίσιο, Κτενιάς, Σαϊτάς και Λύκαιο.

Καστανόδασος

Καστάνιτσα

Ποτάμια: Ο Αλφειός και ο Λάδωνας, ο Ερύμανθος και ο Λούσιος βρέχουν με τις δαντελωτές όχθες τους τα εδάφη της Αρκαδίας. Μαγευτικά τοπία, εντυπωσιακή χλωρίδα και πανίδα, εικόνες που μένουν μετά από ένα συναρπαστικό περίπατο. Τα γεφύρια τους ομορφαίνουν το τοπίο και, συνάμα, μαρτυρούν τη δύναμη αλλά και το σεβασμό με τον οποίο οι Αρκάδες έβρισκαν πάντα τον τρόπο να δαμάζουν τη φύση και να ζουν αρμονικά μαζί της. Τα ποτάμια του Πάρνωνα ενδείκνυνται για περιηγητικό τουρισμό αλλά και για συναρπαστικά σπορ.

Ποταμός Λούσιος

Παραδοσιακό γεφύρι

Λίμνες: Τρεις λίμνες στολίζουν την αρκαδική γη: η λίμνη Τάκα, η λίμνη του Λάδωνα και ο υδροβιότοπος του Μουστού είναι από τα πιο συναρπαστικά φυσικά αξιοθέατα του νομού. Εκτός από το Μουστό όμως, άλλοι τρεις μικρότεροι υγράτοποι έχουν εντοπιστεί στον Πάρνωνα και, πιο νότια, σημαντικός είναι επίσης ο υγράτοπος του Φωκιανού κόλπου.

Οροσειρά του Πάρνωνα

Συνέχεια του Πάρνωνα, υψώνονται μικρότερα βουνά όπως η Μαδάρα (1121 μέτρα), το Χιονοβούνι (1297 μέτρα), το Γαϊδουροβούνι (1184 μέτρα), το Καλογεροβούνι (1097 μέτρα) και η Κουλοχέρα (1126 μέτρα). Γενικά, οι κορυφές του Πάρνωνα σχηματίζουν μια ομαλή κορυφογραμμή. Η παράκτια ζώνη, πολυσχιδής και απότομη, ηρεμεί στις αμμουδιές των όρμων Πουλίθρων, Λεωνιδίου και Άστρους.

Η αρμονική συνύπαρξη των Αρκάδων με την αδάμαστη φύση του Πάρνωνα, είναι περίτρανη απόδειξη του πώς ο πολιτισμός μπορεί να ζήσει και να αναπτυχθεί δίπλα στη φύση, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον μοναδικό. Ο Πάρνωνας χαρακτηρίζεται ως 'θηλυκό' βουνό κι αυτό γιατί ανακάμπτει γρήγορα από κακουχίες, όπως οι φωτιές και η υλοτομία. Ήπιος και ομαλός, φτάνει σε υψόμετρο τα 1935 μ.

Ολόκληρος ο Πάρνωνας είναι γεμάτος από στοιχεία μοναδικής ομορφιάς, τόσο φυσικά όσο και ανθρωπογενή. Γι' αυτό άλλωστε και τεράστιες εκτάσεις του έχουν προταθεί για αναγνώριση ως προστατευόμενες περιοχές.

Σε όλη του την έκταση παρατηρούνται πάνω από 15 είδη οικοτόπων, πολλοί εκ των οποίων παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όπως τα δάση με δενδρόκεδρο στη Μαλεβή, οι καστανέωνες την Καστάνιτσα, η χαράδρα του Δαφνώνα, ο υδροβιότοπος του Μουστου, τα δάση με μαύρη πεύκη. Οικότοποι ονομάζονται γεωγραφικοί τόποι που χαρακτηρίζονται από βλάστηση φυσική ή ημιφυσική, η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερα

βιολογικά χαρακτηριστικά. Βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43 ΕΕ, όπου καταγράφονται όλοι οι οικότοποι, προβλέπεται για αρκετούς από αυτούς προστασία από την εκμετάλλευση.

Οροσειρά του Πάρνωνα

Κορυφές του Πάρνωνα:

Μαλεβός: Η ψηλότερη κορυφή του Πάρνωνα είναι ο Μαλεβός ή Μεγάλη Τούρλα, με υψόμετρο 1935 μέτρα. Μπορεί κανείς να τη δει πάνω από το χωριό Καστάνιτσα.

Γαΐτανοράχη: Μεταξύ Καστάνιτσας και Αγίου Βασιλείου εκτείνεται η Γαΐτανοράχη στα 1803 μέτρα.

Μαδαρή: Η τρίτη κατά σειρά κορυφή του Πάρνωνα υψώνεται πάνω από το χωριό Κοσμάς και φτάνει τα 1685 μέτρα.

Καρύταινα

Πόλη του νομού Αρκαδίας, η Καρύταινα βρίσκεται σε υψόμετρο 582 μέτρων, στο βουνό Άγιος Ηλίας (ή Ακρειοβούνι). Στα ανατολικά της είναι η Μεγαλόπολη (17 χλμ) ενώ κοντά της βρίσκεται και η Δημητσάνα (20 χλμ)

Στο κέντρο του Μοριά, πάνω από τον Αλφειό, η Καρύταινα περιβάλλεται από την υπέροχη αρκαδική φύση και δένει αρμονικά με το γύρω τοπίο. Ορμητήριο για πολλές περιηγήσεις όχι μόνο στη Γορτυνία αλλά και σε ολόκληρη την Αρκαδία, η Καρύταινα υποδέχεται κάθε επισκέπτη με ζεστασιά και φιλόξενη διάθεση.

Η Καρύταινα δεσπόζει στη νότια Γορτυνία. Διοικητικά, η Καρύταινα είναι δήμος που περιλαμβάνει δεκαέξι ακόμα χωριά και συνοικισμούς. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται: οι συνοικισμοί Καρβουνάρι και Καλυβάκια, το Κοτύλιο με τους συνοικισμούς Στρογγυλό και Παλάτου, τα Μαυριά, τα Κυπαρίσσια του Κατσίμπαλη, η Ζώνη του Κουρουνιού, ο Ατσίχωλος, ο Βλαχόρραφτης, το Σαρακίни με τους συνοικισμούς Παλαιόκαστρο και Κρυονέρι.

Από την Καρύταινα, ο επισκέπτης μπορεί να ακολουθήσει μαγευτικές διαδρομές προς κάθε σημείο της Αρκαδίας.

Μαζί με τη Στεμνίτσα, τη Δημητσάνα και την Ανδρίτσεινα, η Καρύταινα είναι ένα από τα διαμάντια της αρκαδικής γης, με αξιόλογα κάλλη και ιστορία, που υπόσχονται αξέχαστες εμπειρίες, υπέροχα τοπία, παραδοσιακή ζωή και ξεκούραση πλάι στη φύση. Όταν την επισκεφθείτε, σίγουρα θα θαυμάσετε την εξαιρετική, παραδοσιακή

αρχιτεκτονική της. Τα περισσότερα σπίτια στην Καρύταινα έχουν χτιστεί το 19ο αιώνα, τα σοκάκια της είναι λιθόστρωτα και οι βόλτες μέσα στο χωριό, πραγματικά υπέροχες.

Διαδρομές γύρω από την Καρύταινα: Από την Καρύταινα, πηγαίνετε προς: Το Ιερό του Διός στο Λύκαιο όρος. Εκεί θα συναντήσετε τη Λυκόσουρα που ήταν η αρχαιότερη πύλη του κόσμου. Το Λούσιο ποταμό με το επιβλητικό φαράγγι, τα παραδοσιακά γεφύρια, τις κατάφυτες όχθες τις γεμάτες πλατάνια.

Λέγεται ότι στο Λούσιο έλουζαν το Δία οι Νύμφες κι ότι στο Λύκαιο όρος γεννήθηκε ο πατέρας των θεών Την Αρχαία Γόρτυνα όπου σώζονται τα περίφημα αρχαία Λουτρά του Ασκληπιού δίπλα στο Ιερό Ποτάμι Τους χώρους που ενδείκνυνται για ράφτινγκ και καγιάκ, στο παραδοσιακό γεφύρι Καρύταινας-Ατσίχλου Την πανέμορφη και γραφική Ανδρίτσαινα.

Στεμνίτσα

Κοιτάζοντας τη Στεμνίτσα είναι σαν να κοιτάζει κανείς πίσω στο παρελθόν. Η πόλη διατηρεί μέχρι σήμερα αναλλοίωτο το παραδοσιακό της χρώμα. Τα μικρά σπίτια-κομψοτεχνήματα είναι όλα φτιαγμένα από ξύλο και πέτρα με την παραδοσιακή αρκαδική τεχνική των χτιστάδων. Η ιστορία της Στεμνίτσας χάνεται στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οπότε και λέγεται ότι ήταν ένα σημαντικό εμπορικό κέντρο αργυροχρυσοχοΐας. Κατά την επανάσταση του '21, η Στεμνίτσα αποτέλεσε την πρώτη έδρα της πελοποννησιακής

γερουσίας. Μην παραλείψετε να επισκεφθείτε το λαογραφικό μουσείο της και να πάρετε μια εικόνα για τον παραδοσιακό τρόπο ζωής από την ενδιαφέρουσα συλλογή του. Η Στεμνίτσα λέγεται και Υψούντα.

Άποψη Στεμνίτσας

Βυτίνα

Στολίδι της ορεινής Γορτυνίας, η Βυτίνα ξεχωρίζει για την υπέροχη φύση που την περιβάλλει, για τους θρύλους και την ιστορία της. Ορμητήριο για ένα πλήθος από αξιόλογα μέρη, θα σας ενθουσιάσει με τη φιλοξενία της.

Καλώς ορίσατε σε ένα από τα δημοφιλέστερα αρκαδικά χωριά! Χτισμένη στις πλαγιές του Μαινάλου, σε υψόμετρο 1040 μέτρων, η Βυτίνα απέχει μόλις 12 χιλιόμετρα από το χιονοδρομικό κέντρο του Μαινάλου. Βρίσκεται 1 χλμ. μέσα από την εθνική οδό Τρίπολης – Πύργου στο 55ο χλμ. κι απέχει λιγότερο από δυο ώρες από την Αθήνα.

Είναι δήμος και περιλαμβάνει τα εξής δημοτικά διαμερίσματα: Νυμφασία, Μαγούλιανα, Λάστα, Πυργάκι, Ελάτη και Καμένιτσα – με το συνοικισμό Καρβούνη.

Χάρη στην εξαιρετική φύση που την περιβάλλει και στα πανέμορφα σημεία της, η Βυτίνα συγκεντρώνει πολλούς ταξιδιώτες κάθε χρόνο.

Σήμερα, μάλιστα, γίνεται μια αξιοσημείωτη προσπάθεια να διατηρηθεί η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της πόλης και να ακολουθηθεί μια στρατηγική ήπιας ανάπτυξης σε αρμονία με το περιβάλλον. Στη Βυτίνα θα βρείτε εξαιρετικά οργανωμένη τουριστική υποδομή με ξενοδοχεία, δωμάτια, ξενώνες, εξαιρετικό φαγητό αλλά και νυχτερινή ζωή.

Παραδοσιακό κτίριο

Αν επισκεφθείτε τη Βυτίνα, μην παραλείψετε να κάνετε ένα περίπατο στη 'Λεωφόρο της Αγάπης'. Πρόκειται για ένα μακρύ δρόμο που πλαισιώνεται από πανύψηλες, πυκνές καρυδιές. Ακόμα, αξίζει να επισκεφθείτε το Άλσος του Όθωνα, μια κατάφυτη περιοχή που λέγεται ότι φυτεύτηκε επί βασιλείας του.

Αξίζει να επισκεφθείτε: Τη βιβλιοθήκη της Βυτίνας Τη λαογραφική συλλογή της Βυτίνας Την υπέροχη παραδοσιακή κρήνη που περιμένει τους επισκέπτες από το 1813 στη θέση 'Πηγάδι'. Είναι φτιαγμένη από μαύρες πελεκητές πέτρες και εντυπωσιάζει με την ομορφιά της. Τα καταστήματα με τα μοναδικά παραδοσιακά προϊόντα της περιοχής, όπου θα βρείτε ντόπια τυριά, χυλοπίτες, τραχανά, μέλι ελάτης και βότανα.

Νομός Λακωνίας

Πρωτεύουσα τού νομού είναι η Σπάρτη. Συνορεύει με το νομό Αρκαδίας και το νομό Μεσσηνίας ενώ βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος, το Λακωνικό και το Μεσσηνιακό κόλπο. Η Ελαφόνησος περιλαμβάνεται εδώ ενώ τα σημαντικότερα βουνά του νομού είναι ο Πάρνωνας, ο Ταΰγετος και ο Σαγιάς. Φυσικά, το μεγαλύτερο ποτάμι είναι ο Ευρώτας.

Χωριό Αγριάνοι στον Πάρνωννα

Κότρωνας

Η Λακωνία έχει πολλά, σημαντικά αξιοθέατα. Πέρα από τα μουσεία της, ο αρχαιολογικός χώρος του Μυστρά προκαλεί μέχρι σήμερα δέος ενώ η Μάνη με την άγρια ομορφιά και τις ιστορικές μνήμες και η Μονεμβασιά με την αρχοντική όψη και τα υπέροχα δρομάκια, αποτελούν μοναδικούς τόπους περιήγησης.

Μονεμβασιά

Λιμένι

Μάνη

Γοητευτική, άγρια και πανέμορφη, η Μάνη θυμίζει μέχρι σήμερα τη γενναιότητα και την ανδρεία των Ελλήνων

Ο θρύλος λέει ότι το πόδι του εχθρού δεν πάτησε ποτέ τα χώματά της. Η Μάνη είναι από τις πιο εντυπωσιακές περιοχές. Απόκρημνη, ορεινή, με τα χωριά της κρυμμένα ανάμεσα στους βράχους, μοιάζει αφιλόξενη αλλά επιφυλάσσει υπέροχες εμπειρίες και κρατά μέχρι σήμερα έναν αγνό αλλά ασκητικό τρόπο ζωής.

Μανιάτικος Πύργος

Εντυπωσιακά ευρήματα που έχουν έρθει στο φως, μαρτυρούν ότι η περιοχή κατοικείται συνεχώς από τα παλαιολιθικά χρόνια. Τόπος των σκληραγωγημένων Δωριέων, η Μάνη πέρασε από την αρχαιότητα στη σύγχρονη εποχή, από τους Βυζαντινούς στους Φράγκους και αργότερα στους Τούρκους, χωρίς όμως να υποκύψει ποτέ στο ζυγό.

Ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, από τους πρωτοστάτες της ελληνικής επανάστασης του 1821, καταγόταν από εδώ επιβεβαιώνοντας τη φήμη της περιοχής. Σήμερα, τα χωριά της Μάνης διατηρούν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τον ιδιαίτερο τρόπο ζωής τους. Φωλιασμένα ανάμεσα στους ορεινούς όγκους, πανέμορφα και επιβλητικά, περιμένουν να διηγηθούν την ιστορία τους στους επισκέπτες. Τα πανέμορφα τοπία και η άγρια φύση της περιοχής σε συνδυασμό με την αγνή φιλοξενία των κατοίκων, είναι πραγματικά μια μοναδική εμπειρία.

Πυργόσπιτα πάνω στη θάλασσα, ορεινά χωριά του Ταϋγέτου, φαράγγια και τόποι με άγρια ομορφιά συνθέτουν το τοπίο της Μεσσηνιακής Μάνης. Τα κυριότερα χωριά της είναι: η Καρδαμύλη, με τους ελαιώνες, τα κυπαρίσσια και τις όμορφες παραλίες, της οποίας το όνομα παραμένει αναλλοίωτο από την ομηρική εποχή, η Στούπα, πόλη στην οποία έζησε στην πραγματικότητα ο φημισμένος Αλέξης Ζορμπάς, ο ήρωας του μυθιστορήματος του Νίκου Καζαντζάκη, και η γραφική Λαγκάδα με τα πέτρινα πυργόσπιτα. Πάνω στον Ταϋγετο ξεχωρίζουν τα χωριά Τσέρια, Καστανιά και Μηλιά.

Η Αρεόπολη, στην κορυφή της Λακωνικής Μάνης, είναι από τις μεγαλύτερες της περιοχής. Απέχει 72 χλμ. από τη Σπάρτη και οφείλει το όνομά της, φυσικά, στον Άρη, το θεό του πολέμου. Με υπέροχη θέα στον κόλπο του Λιμενίου, απέναντι από το ομηρικό Οίτιλο, η Αρεόπολη φημίζεται για τις πανέμορφες εκκλησιές του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου, του Αγίου Πολυκάρπου και των Ταξιαρχών, καθώς και για τη βυζαντινή μονή των Αγίων Πάντων που βρίσκονται στα Ξηφακιάρικα. Οι πύργοι της έχουν ανακηρυχθεί μνημεία, όπως ο πύργος του Μαυρομιχάλη ή αυτοί του Πικουλάκη και του Καπετανάκου. Κρατώντας το επιβλητικό τους μεγαλείο, ορθώνονται μέχρι σήμερα και μας θυμίζουν τις δύσκολες αλλά και ένδοξες μέρες της ιστορίας μας.

Μονεμβασία

Σκαρφαλωμένη στην κορυφή ενός λόφου ύψους 300 μέτρων, η Μονεμβασία ατενίζει το Μυρτώο Πέλαγος. Μόνη της σύνδεση με τις ακτές της Λακωνίας είναι μια λεπτή λωρίδα γης που αποτελούσε και τη μόνη έμβαση στο βράχο.

Σήμερα, η Μονεμβασία διατηρεί τη φρουριακή της αρχιτεκτονική. Λιθόστρωτα

καλντερίμια, στενά, οδηγούν τον επισκέπτη ανάμεσα σε βυζαντινές εκκλησιές, αρχοντικά, υπέροχα σπίτια που κρατούν κάτι από τη μεσαιωνική τους παράδοση. Ανηφορίζοντας προς την πάνω πόλη, οι πύργοι και η κατοικία του Βενετού κυβερνήτη δεσπόζουν ακόμα εντυπωσιάζοντας με την επιβλητική παρουσία τους. Δίπλα της, η νέα πόλη απλώνεται όμορφη και φιλόξενη, παρέχοντας άριστες τουριστικές υποδομές.

Ολόκληρη η πόλη της Μονεμβασίας είναι ένα πραγματικό αξιοθέατο. Αξίζει όμως να προσέξετε την εκκλησία της Αγίας Σοφίας, οκταγωνικού ρυθμού, η οποία χτίστηκε από τον Αυτοκράτορα Ανδρόνικο το 12ο μ.Χ. αιώνα, μετατράπηκε σε καθολικό ναό από τους Βενετούς και σε τζαμί από τους Τούρκους αλλά διατήρησε μέχρι σήμερα όλη της την αρχοντιά. Άλλες αξιόλογες εκκλησίες της περιοχής είναι ο άγιος Νικόλαος, η Αγία Άννα, ο Άγιος Δημήτριος, η Παναγία Χρυσάφισσα και η Παναγία η Κρητικιά.

Νομός Αχαΐας

Στα Β.Δ. τμήμα της Πελοποννήσου, ο νομός Αχαΐας υπάγεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως άλλωστε και οι νομοί Ηλείας και Αιτωλοακαρνανίας. Αγγίζει τα 3.286 τετραγωνικά χιλιόμετρα και είναι πανελλαδικά τρίτος σε πληθυσμό. Ο νομός Αχαΐας έχει πρωτεύουσα την Πάτρα, ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια και σημαντικό κέντρο της οικονομικής και εμπορικής ζωής της χώρας.

Ο νομός Αχαΐας βρέχεται στα δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος ενώ η ακτογραμμή του ξεπερνά τα 100 χλμ. Παράλληλα, περιλαμβάνει τρία όρη: το Χελμό, τον Ερύμανθο και το Παναχαϊκό όρος που καλύπτουν πάνω από τη μισή έκτασή του και αποτελούν πόλο έλξης για τους λάτρεις των ορεινών δραστηριοτήτων. Με τη μεγαλύτερη κορυφή να αγγίζει τα 2220 μέτρα, τα βουνά της Αχαΐας είναι γεμάτα προκλήσεις.

Εδώ μπορεί κανείς να απολαύσει ορειβασία, αναρρίχηση, σκι, πεζοπορία στο διεθνές μονοπάτι E4 και όχι μόνο, ανεμοπτερισμό, αλεξίπτωτο πλαγιάς, ποδηλασία βουνού. Παράλληλα, οι λάτρεις της παράδοσης και του πολιτισμού μπορούν να βρουν

πολλά ερεθίσματα, αφού ο νομός φημίζεται για τα μοναστήρια, τα σπήλαια και τους παραδοσιακούς οικισμούς του.

Λίμνη Τσιβλού

Καλάβρυτα

Από τα γνωστότερα αξιοθέατα του νομού είναι η μονή της Αγίας Λαύρας και, φυσικά, το φαράγγι του Βουραϊκού και ο Οδοντωτός. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι φυσικές ομορφιές που συναντά κανείς ακολουθώντας το σύντομο μονοπάτι από την Ακράτα ως τη λίμνη Τσιβλού. Επιπλέον, για τους λάτρεις του αγροτουρισμού, η Ψωφίδα διοργανώνει κάθε χρόνο το φεστιβάλ 'Ερύμανθος'.

Ψαθόπυργος

Πάτρα

Η Αχαΐα φημίζεται εν γένει για την έντονη πολιτιστική της δραστηριότητα. Το καρναβάλι της Πάτρας, το Διεθνές Πολιτιστικό Φεστιβάλ αλλά και πολλές άλλες διοργανώσεις ή αθλητικές συναντήσεις κρατούν το νομό στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όλο το χρόνο!

Καλάβρυτα

Σκαρφαλωμένα σε υψόμετρο 750 μέτρων, στην κορυφή του Χελμού, τα Καλάβρυτα αριθμούν περίπου 2.000 κατοίκους αλλά και πολλές χιλιάδες επισκεπτών που έρχονται εδώ όλο το χρόνο για να απολαύσουν το κατάλευκο χιόνι και τα πολλά αξιοθέατα της γύρω περιοχής.

Τα Καλάβρυτα παρέχουν πολλές δυνατότητες φιλοξενίας και πλήθος τουριστικών υπηρεσιών, διατηρώντας όμως κάτι από το τοπικό τους χρώμα. Απέχουν μόνο 14 χλμ. από το ομώνυμο χιονοδρομικό κέντρο ενώ παράλληλα βρίσκονται σε εξαιρετικά κοντινή απόσταση από αξιοθέατα όπως το αστεροσκοπείο του Αρίσταρχου, την Ιερά Μονή Αγίας Λαύρας με το Μέγα Σπήλαιο, το εκκλησάκι της Πλατανιώτισσας, τον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό, το κάστρο της Οριάς, τη μυθική πηγή της Στυγός, το σπήλαιο των λιμνών, το ιερό της Αρτέμιδος, τις πηγές των Αροανίων και πολλές ακόμα τοποθεσίες απείρου κάλλους με αξιόλογη ιστορία.

Γι' αυτό άλλωστε κανείς δεν μπορεί να χορτάσει με μια μόνο φορά την περιοχή! Με τους φανατικούς φίλους και τη φιλόξενη ατμόσφαιρα, τα Καλάβρυτα σίγουρα θα σας κερδίσουν ακόμα κι αν δεν είστε από τους λάτρεις του χιονιού!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Π.Ε.Π. Κρήτης

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης 2000-2006 υποβλήθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 7η Μαρτίου του 2000 και εγκρίθηκε στις 9 Απριλίου 2001 με την Ε(2001)811 Απόφαση της Επιτροπής (No 2000 GR 161 ΡΟ 008) ενώ στη σημερινή του μορφή τροποποιήθηκε και εγκρίθηκε με την Ε(2005) 5938/22-12-2005 απόφαση της Ε.Ε.

Η στρατηγική της Περιφέρειας για το διάστημα 2000-2006 επικεντρώνεται σε έξι βασικούς τομείς παρέμβασης, που είναι :

- ∅ Η Καινοτομία και η Κοινωνία της Πληροφορίας
- ∅ Ο Τουρισμός
- ∅ Το Περιβάλλον
- ∅ Η Αστική Ανάπτυξη
- ∅ Η ανάπτυξη της Υπαίθρου και
- ∅ Οι Επικοινωνίες-Μεταφορές

Η Δημόσια Δαπάνη του Π.Ε.Π. Κρήτης 2000-2006 ανέρχεται σήμερα σε 730.878.569 EURO.

Η συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ-ΕΚΤ-ΕΓΤΠΕ) ανέρχεται σε 544.916.661 EURO και αποτελεί το 75% της Δημόσιας Δαπάνης.

Σε αντιστοιχία με τους άνω έξι (6) βασικούς στρατηγικούς στόχους ανάπτυξης, διατυπώνονται οι εξής βασικοί άξονες προτεραιότητας του νέου Περιφερειακού Προγράμματος (ΠΕΠ 2000-2006) της Περιφέρειας Κρήτης

Αξονας 1	Ενίσχυση της Περιφέρειας ως ερευνητικού και τεχνολογικού πόλου στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, προώθηση της καινοτομίας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
Αξονας 2	Προστασία του περιβάλλοντος και μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.
Αξονας 3	Συμμετοχή της Περιφέρειας στα διεθνή μεταφορικά δίκτυα ως κόμβου διαμετακόμισης.
Αξονας 4	Βελτίωση των οικονομικών λειτουργιών και της ποιότητας ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα.
Αξονας 5	Ανάπτυξη ορεινών, μειονεκτικών και λοιπών αγροτικών περιοχών.
Αξονας 6	Προώθηση της Απασχόλησης - Παροχή ίσων ευκαιριών στη γνώση.
Αξονας 7	Τεχνική Βοήθεια.

Νομός Ηρακλείου

Με πρωτεύουσα το Ηράκλειο και ψηλότερα βουνά τον Ψηλορείτη και τη Δίκη, ο νομός Ηρακλείου βρίσκεται στο κέντρο της Κρήτης και προσφέρει, κυριολεκτικά, τα πάντα σε όποιον αγαπά το ταξίδι.

Λίμνη Ζαρού

Ψηλορείτης

Στα χωριά, οι γιορτές, τα έθιμα και ο αγροτικός τρόπος ζωής δίνουν μοναδικές εμπειρίες ενώ οι θάλασσες χαρίζουν τη δροσιά τους κάθε καλοκαίρι σε χιλιάδες τουρίστες.

Ίδη ή Ψηλορείτης

Η Ίδη ή Ψηλορείτης δεν φημίζεται τόσο για την πυκνή της βλάστηση. Παρ' όλα αυτά, φιλοξενεί πολλά σπάνια αρπακτικά πουλιά όπως ο πετρίτης, ο μαυροπετρίτης, ο χρυσαετός και ο σπιζαετός. Την πτηνοπανίδα της συμπληρώνουν οι νησιώτικες πέρδικες και ένα ξεχωριστό είδος καλιακούδας, η κοκκινοκαλιακούδα. Ψηλότερη κορυφή του όρους είναι η Ίδη που βρίσκεται 2456 μέτρα ψηλότερα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Σύμφωνα με το μύθο ο Δίας γεννήθηκε σε αυτήν ακριβώς την κορυφή και, συγκεκριμένα, στο σπήλαιο που ονομάζεται Ιδαίον Άνδρο ενώ και ο Αινείας, από τους πιο γενναίους Τρώες πολεμιστές, πρωτοείδε εδώ το φως της ημέρας. Ο Ψηλορείτης ενδείκνυται για αθλητισμό και αν αποφασίσετε να σταθείτε στο ψηλότερο σημείο του μπορείτε να ξεκινήσετε από το χωριό Καμάρες ή από το Ιδαίο Άνδρο.

Νομός Χανίων

Ο νομός Χανίων έχει 150.000 κατοίκους που ζουν σε 25 δήμους. Πρωτεύουσά του είναι τα Χανιά. Βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Κρήτης, συνορεύει με το Ρέθυμνο και βρέχεται από τα νερά του Λιβυκού και του Κρητικού πελάγους. Περιλαμβάνει νησάκια όπως η Γαύδος, η Γαυδοπούλα και το Ελαφονήσι.

Άποψη του νομού

Ελαφονήσι

Η αρχοντιά των Χανίων, οι ασύγκριτες θάλασσες αλλά και τα τόσα αξιοθέατα της περιοχής, έχουν αναδείξει τα Χανιά σε έναν από τους δημοφιλέστερους θερινούς προορισμούς. Κι όμως, ο νομός Χανίων φημίζεται και για τον πρωτοποριακό ρόλο που έχει παίξει στην ανάδειξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός.

Έτσι, ολοένα και περισσότεροι είναι εκείνοι που έρχονται εδώ για να γνωρίσουν τους οικισμούς με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και τα καταπράσινα, ορεινά μέρη του νομού.

Κυριότερος ορεινός όγκος των Χανίων και μεγαλύτερος σε όλη την Κρήτη είναι τα Λευκά Όρη. Στις πλαγιές τους μπορεί κανείς να περπατήσει ανακαλύπτοντας μοναδικά τοπία και φαράγγια και να δοκιμάσει τις δεξιότητές του στις αναρριχητικές διαδρομές. Δεν είναι μόνο η Σαμαριά που μονοπωλεί το ενδιαφέρον των επισκεπτών! Από το νομό Χανίων περνά, άλλωστε, το ευρωπαϊκό μονοπάτι E4.

Λευκά Όρη

Το φαράγγι της Σαμαριάς

Περιοχές που μπορείτε να επισκεφθείτε είναι τα χωριά της επαρχίας Αποκορώνου, που έχει πρωτεύουσα το Βάμο αλλά και ιστορικές περιοχές όπως το Μάλεμε. Φυσικά, μην παραλείψετε να επισκεφθείτε τα Σφακιά και να γνωρίσετε τη διαφορετική όψη της Κρήτης! Οι σφακιανές πίτες και οι παραδόσεις των κατοίκων είναι πράγματι κάτι το ιδιαίτερο. Τέλος, τα πανηγύρια και οι γιορτές στα Χανιά έχουν ένα κέφι κι ένα χρώμα που δύσκολα συναντά κανείς αλλού. Φυσικά, η ντόπια ρακή και η μοναδική κρητική κουζίνα δεν αφήνει κανέναν ασυγκίνητο!

Σπήλαιο Αγ. Γεωργίου

Το φαράγγι του Θερίσου

ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

Περισσότερες από πενήντα κορυφές ψηλότερες από 2.000 μέτρα. Βαθιές χαράδρες, πολλά φαράγγια με γκρεμνούς ιλιγγιώδεις, κακοτράχαλες ράχες με επιβλητικούς βράχους, προσιτές, αλλά και δύσβατες διαδρομές, ο συνδυασμός όλων των παραπάνω είναι τα Λευκά Όρη.

Τα βουνά μας είναι ένα αληθινό μπαλκόνι απάνω από το Λιβυκό και το Κρητικό Πέλαγος, τέτοιο που ούτε η φαντασία μεγάλου καλλιτέχνη δε θα μπορούσε να συλλάβει. Τα Λευκά Όρη είναι ένα συγκρότημα που έχει πιο πολλές ψηλές, απ' ότι χαμηλές κορυφές.

Είναι τα βουνά που κάθε κορυφή είναι ανεξάρτητη, αλλόσχημη και με ιδιομορφίες από τη διπλανή της. Τριάντα χλμ. μήκος και 25 χλμ. πλάτος, καταλαμβάνει η έκταση τους. Μαδάρες τα αποκαλούν οι ντόπιοι και πουθενά στα ψηλώματά τους δε θα βρεις στρωτό μονοπάτι σαν αυτά που ξέρομε στην Ηπειρωτική Ελλάδα. Άδενδρα, άγρια με πέτρες κοφτερές και τεράστιες εκτάσεις με χαλίκι που δυσκολεύει τους περιπατητές στις εξορμήσεις τους προς αυτά.

, η δυσκολία στην ανάβαση συνυφασμένη με τη μαγεία και την απόλαυση.

Οι Πάχνες είναι η ψηλότερη κορυφή, 2.454 μέτρα, αλλά η θέα προς τις δύο γυαλιές (Κρητικό-Λυβικό Πέλαγος), είναι το ίδιο υπέροχη από πάμπολες κορυφές λίγο χαμηλότερες.

Φαράγγι της Σαμαριάς

Κάθε τουρίστας που επισκέπτεται την Κρήτη είτε έχει ήδη ακούσει ή σύντομα θα ακούσει για το φαράγγι της Σαμαριάς. Πρόκειται για το μακρύτερο φαράγγι της Ευρώπης με 18 χμ. μήκος. Ξεκινάει από το Ξυλόσκαλο (υψόμετρο 1200 μ.), στο οροπέδιο του Ομαλού και καταλήγει στο παραθαλάσσιο χωριό της Αγίας Ρουμέλης.

Η χλωρίδα και η πανίδα του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς είναι εξαιρετικά πλούσιες. Υπάρχουν μοναδικά είδη φυτών και ζώων και προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις. Δεν επιτρέπεται να αφαιρεθεί οτιδήποτε από το χώρο της Σαμαριάς, ούτε καν ένα λουλούδι.

Διάσημο είναι το Κρι-κρι, ένα ενδημικό της Κρήτης είδος αγριοκάτσικου. Ίσως συναντήσετε μερικά στο χωριό της Σαμαριάς, καθώς συχνά πλησιάζουν τα τελευταία σπίτια του χωριού.

Το χωριό της Σαμαριάς βρίσκεται λίγο πριν τη "μέση" του φαραγγιού κι εκκενώθηκε το 1962, όταν ανακηρύχθηκε η ίδρυση του Εθν. Δρυμού. Τα παλιά σπίτια εξακολουθούν να υπάρχουν και χρησιμοποιούνται από τους φύλακες του δρυμού. Το χωριό είναι μία καλή ευκαιρία να θαυμάσετε την παραδοσιακή κρητική αρχιτεκτονική.

Επίσης είναι ένα σημείο ξεκούρασης περίπου στο μέσο της απόστασης..Λίγο πιο κάτω από το χωριό βρίσκεται η εκκλησία της Οσίας Μαρίας (14ος αιώνας), απ' όπου με παραφθορά προέρχεται το όνομα Σαμαριά.

Το μονοπάτι είναι άριστα σηματοδοτημένο σε όλο το μήκος του και θεωρείται το πιο περπατημένο μονοπάτι σε ολόκληρη την Ελλάδα (ίσως 2ο είναι το μονοπάτι του Ολύμπου). Να χαθείτε είναι μάλλον αδύνατο μια και ούτως ή άλλως κινείστε διαρκώς σ' ένα ανθρώπινο ρεύμα.Γενικά η Σαμαριά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ένας απλός περίπατος για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με την πεζοπορία. Ολοι μπορούν να το διασχίσουν, αρκεί να μην υπάρχουν σοβαρά προβλήματα υγείας.

Νομός Ρεθύμνου

Ο νομός Ρεθύμνου πλαισιώνεται από τους ορεινούς όγκους του Ψηλορείτη (Ηράκλειο) και των Λευκών Ορέων (Χανιά). Η πρωτεύουσά του δεσπόζει στη μια άκρη αλλά απέχει ελάχιστα από τις πανέμορφες παραλίες της άλλης! Έτσι, μπορείτε να πάτε από το Κρητικό στο Λιβυκό πέλαγος οδηγώντας το πολύ για 45' της ώρας και, μάλιστα, διασχίζοντας εκπληκτικές διαδρομές!

Η νότια ακτογραμμή του Ρεθύμνου είναι γεμάτη υπέροχες παραλίες. Εκτείνεται από την Αγία Γαλήνη ως το Ροδάκινο. Προς τον Ψηλορείτη όμως, τα χωριά διατηρούν ακόμα το τοπικό τους χρώμα και τον παραδοσιακό τρόπο ζωής και αποτελούν μια μοναδική εμπειρία για τον ταξιδιώτη. Ειδικά τα Ανώγεια θεωρούνται η επιτομή της πατροπαράδοτης Κρήτης.

Πράγματι, ένα από τα σημαντικότερα τουριστικά πλεονεκτήματα του Ρεθύμνου είναι ότι μεγάλα και πανέμορφα μέρη του είναι ακόμα αναξιοποίητα. Έτσι, από τα ψαροχώρια του νότου μέχρι τα Ανώγεια και το εύφορο Αμάρι, το Ρέθυμνο προσφέρει πολλές πρωτόγνωρες εμπειρίες στους ταξιδιώτες.

Εδώ αξίζει να δείτε το Ιδαίον Άντρο, τα τοπικά δρώμενα και τα αξιοθέατα της πρωτεύουσας. Ειδικά για τους φανατικούς του αγροτουρισμού, ο νομός παρέχει πολλές και πολύ αξιόλογες υποδομές σε εύφορα χωριά που διατηρούν το τοπικό τους χρώμα. Το μουσικό φεστιβάλ Ανωγείων (10-15/8), το αναγεννησιακό φεστιβάλ το καλοκαίρι, το φεστιβάλ ψαρέματος είναι από τις δημοφιλέστερες γιορτές του νομού.

Ανώγεια

Τα Ανώγεια όπως είναι γνωστά, βρίσκονται στις βόρειες προσβάσεις της Ίδης, στην πλαγιά του υψώματος Αρμί. Σ' αυτήν ακριβώς τη θέση του, οφείλει την ονομασία του: άνω + γαία= ανώγειο, ψηλή τοποθεσία.

Το χωριό αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα χειροτεχνίας-οικοτεχνίας της Κρήτης. Τα παραγόμενα είδη τέχνης είναι εξαιρετικής ποιότητας, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μοτίβα, τα φημισμένα ανωγειανά κεντήματα και υφαντά. Εδώ άλλωστε δημιουργήθηκε ο πρώτος γυναικείος συνεταιρισμός της Ελλάδας. Ακόμη φημίζεται για τους λυράρηδες και τραγουδιστές του.

Τα Ανώγεια απέχουν από το Ρέθυμνο 55 χλμ και από το Ηράκλειο 36 χλμ. Είναι χτισμένα σε τρία επίπεδα. Ο δρόμος από την Αξό φέρνει στο πρώτο επίπεδο, το ειδυλλιακό Περαχώρι με κρυστάλλινα νερά και πλατάνια. Μια μεγάλη ανηφορική στροφή σε φέρνει στο Αρμί, το κέντρο των Ανωγείων και ακολουθεί το τρίτο επίπεδο, το γραφικό Μετόχι.

Οι Ανωγειανοί διαφέρουν πολύ από τους άλλους Κρητικούς ακόμη και των κοντινών τους περιοχών, διατηρούν αναλλοίωτη την παραδοσιακή μορφή ζωής στην ενδυμασία, στο γλωσσικό ιδίωμα και στις κοινωνικές εκδηλώσεις. Διακρίνονται για τη φιλοξενία τους και γενικά την περιποίηση των ξένων. Παλιότερα γινόντουσαν προς τιμή του φιλοξενούμενου, εορτές, συμπόσια και αγώνες στην πλατεία του Αγίου Ιωάννη, όπου βρίσκεται και η ομώνυμη εκκλησία με αγιογραφίες του 12ου αιώνα.

Το χωριό έλαβε μέρος σ' όλους τους αγώνες των Κρητικών. Κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο ήταν σημαντική εστία αντίστασης. Εδώ κρατήθηκε από τους αντάρτες απαγωγείς του ο Γερμανός στρατιωτικός διοικητής Φον Κράιπε πριν φυγαδευτεί στην Αφρική. Σε αντίποινα οι Γερμανοί σκότωσαν όλους τους άντρες που βρέθηκαν στο χωριό, και το κατέστρεψαν ολοσχερώς το 1944, εκτός από την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη. Μετά την απελευθέρωση οι κάτοικοι το ξανάχτισαν.

Κάθε καλοκαίρι διοργανώνεται εδώ πολιτιστικό φεστιβάλ, τα Υακίνθια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τις τελευταίες δεκαετίες, η χιονοδρομία και το άθλημα του σκι έγιναν εξαιρετικά δημοφιλή στην Ελλάδα. Σήμερα, στο ηπειρωτικό τμήμα της χώρας λειτουργούν, συνολικά, 19 χιονοδρομικά κέντρα σύγχρονων προδιαγραφών, που αποτελούν σημαντικούς πόλους για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων χειμερινού τουρισμού και είναι ιδιαίτερα προσφιλή τόσο στους Έλληνες, όσο και στους ξένους επισκέπτες της χώρας.

Σε πολλά από αυτά τα χιονοδρομικά κέντρα πραγματοποιούνται ειδικά προγράμματα για τους αρχάριους και όσους βρίσκονται σε μέσο στάδιο εκμάθησης και για το λόγο αυτό, προτού επισκεφθείτε κάποιο από αυτά, επικοινωνήστε προηγουμένως με τους υπεύθυνους των κέντρων.

Επίσης, εάν δεν διαθέτετε δικό σας εξοπλισμό, στα μεγάλα αστικά κέντρα και στις περιοχές κοντά των χιονοδρομικών κέντρων θα βρείτε εξειδικευμένα καταστήματα με είδη χειμερινών σπορ, ενώ σε ορισμένα από τα χιονοδρομικά κέντρα σας παρέχεται η δυνατότητα να νοικιάσετε μέρος ή το σύνολο του εξοπλισμού.

Πεζοπορία - Ορειβασία – Αναρρίχηση

Η πεζοπορία διακρίνεται σε απλή και ορεινή. Στην πρώτη κατηγορία, η ελάχιστη διανυόμενη απόσταση είναι 5 χλμ. (περίπου μια-δύο ώρες) και πραγματοποιείται σε εδάφη με πολύ μικρή κλίση (χωρίς μεγάλη υψομετρική διαφορά) κι ελαφρύ εξοπλισμό.

Στη δεύτερη κατηγορία, η απόσταση των 15- 20 χλμ. και οι 5-8 ώρες πορείας αποτελούν τον κανόνα. Ο εξοπλισμός είναι εξειδικευμένος και ιδιαίτερα τη χειμερινή περίοδο επιβάλλεται να είναι ο κατάλληλος. Η ορεινή πεζοπορία μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε βουνό. Τα βασικά χαρακτηριστικά της είναι η υψομετρική διαφορά της διαδρομής, που μπορεί να φθάσει τα 500-600 μ. και το γεγονός ότι η πορεία γίνεται συνήθως σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 500 μ.

Η Ελλάδα άργησε να δημιουργήσει ολοκληρωμένο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων, πέραν των βασικών οδικών αρτηριών που διέσχιζαν τη χώρα. Μέχρι τότε, η επικοινωνία πραγματοποιούταν, κυρίως, μέσω των μονοπατιών, τα οποία οι γεροντότεροι κάτοικοι των ορεινών χωριών αναφέρουν ακόμα σαν «δημοσιά» (δημόσιος, κεντρικός δρόμος), διότι γι' αυτούς αποτελούσε τη σημαντικότερη οδική πρόσβαση.

Παρόλο που κάποια από τα παλιά μονοπάτια και τα πετρόκτιστα καλντερίμια, αληθινά έργα τέχνης, έχουν γίνει ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι, τα περισσότερα από αυτά ξεγλιστρούν ανάμεσα στους δρόμους και συνεχίζουν να υπάρχουν και να διατρέχουν βουνά, λόγγους και χαράδρες. Έτσι, τα τελευταία χρόνια, με διάφορες χρηματοδοτήσεις και από ποικίλους φορείς (δήμους ορειβατικούς συλλόγους, ιδιώτες κ.α.) συντηρήθηκαν, αναβίωσαν και σηματοδοτήθηκαν μεγάλα τμήματά τους σε όλη την Ελλάδα, δημιουργώντας ένα ευρύ δίκτυο συνολικού μήκους, περίπου, 3.500 χλμ.

Το κυριότερο τμήμα τους καταλαμβάνουν οι επεκτάσεις των Ευρωπαϊκών Μονοπατιών Μεγάλων Διαδρομών E4, E6 και κατηγορίας O (3.000 χλμ.), ενώ εκτός από αυτά έχουν διαμορφωθεί ακόμα 500 χλμ. μικρότερων μονοπατιών, που παρουσιάζουν εφάμιλλο ενδιαφέρον.

*Μονοπάτι E4 (-GR): Ξεκινά από τα Πυρηναία Όρη και φθάνει στην Ελλάδα, μέσω της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Το ελληνικό τμήμα του E4, διασχίζει τη βόρεια και κεντρική Ελλάδα, την Πελοπόννησο, καταλήγει στο Γύθειο και συνεχίζεται στο νησί της

Κρήτης. Προσφέρει, έτσι, τη δυνατότητα στον πεζοπόρο ή τον ορειβάτη να γνωρίσει όλη την ποικιλία του ελληνικού τοπίου και τον πλούτο της ελληνικής φύσης.

Το μεγαλύτερο υψόμετρο της συνολικής διαδρομής είναι η κορυφή του Ολύμπου Σκολιό (2.911 μ.). Ιδανική περίοδος για να περπατηθεί το Ε4 στην Ελλάδα είναι από 15 Μαΐου έως αρχές Οκτωβρίου. Συχνά, οι νέες διανοίξεις δασικών δρόμων μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση στον ορειβάτη.

Μερικά χωριά της διαδρομής είναι ακατοίκητα τον χειμώνα, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η δυνατότητα διανυκτέρευσης. Το κλίμα είναι μεσογειακό και παρουσιάζει μεγάλη ξηρασία το καλοκαίρι και σημαντική διαφορά θερμοκρασίας την ημέρα από τη νύκτα. Η περίοδος που μπορεί να συναντήσει κανείς χιόνια κατά μήκος της διαδρομής είναι από τον Νοέμβριο έως τον Ιούνιο.

Η διαδρομή το νότιου τμήματος του Μονοπατιού (Πελοπόννησος και Κρήτη) είναι αρκετά ευκολότερη από εκείνη του βόρειου και μπορεί να περπατηθεί όλες τις εποχές του χρόνου, επειδή το κλίμα εκεί είναι ηπιότερο.

*Μονοπάτι Ε6: Το ελληνικό τμήμα του έχει δύο σκέλη. Το πρώτο ξεκινά από την περιοχή των Πρεσπών και μέσω Καστοριάς, Ιωαννίνων και Δωδώνης φτάνει ως την πόλη της Ηγουμενίτσας. Το δεύτερο σκέλος ξεκινά από την περιοχή της Φλώρινας, διασχίζει τις ορεινές περιοχές της δυτικής, κεντρικής και ανατολικής Μακεδονίας (κατά μήκος των συνόρων της Ελλάδας με τη FYROM και τη Βουλγαρία) και φτάνει ως την πόλη της Αλεξανδρούπολης, στην περιοχή της Θράκης.

Η ορειβασία αποτελεί την πλέον δύσκολη μορφή της πεζοπορίας. Συνήθης στόχος της ορειβασίας είναι η κατάκτηση κάποιας κορυφής. Στην ορειβασία η απόσταση δεν παίζει ουσιαστικό ρόλο. Πιο σημαντικό στοιχείο είναι ότι ανά ώρα καλύπτονται περίπου 300 μέτρα υψομετρικής διαφοράς που σημαίνει ότι για να ανέβει κανείς 1000 μέτρα απαιτούνται περίπου 4 ώρες μαζί με τις στάσεις. Μια συνήθης ορειβατική ανάβαση διαρκεί 7-10 ώρες μαζί με την επιστροφή.

Τέλος, αναρρίχηση χαρακτηρίζεται το σκαρφάλωμα, με καλοκαιρινές συνθήκες (με χειμερινές χαρακτηρίζεται αλπινισμός), σε οποιαδήποτε κορυφή βουνού, που γίνεται όμως από την απόκρημνη πλευρά της (ορθοπλαγιά) και στην οποία εφαρμόζεται αναγκαστικά η αναρριχητική τεχνική (μικρού ή μεγάλου βαθμού δυσκολίας) με τη χρήση βοηθητικών οργάνων.

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές περιοχές όπου μπορεί κανείς να κάνει ελεύθερη αναρρίχηση, αλλά και πολλές σχολές τεχνητής αναρρίχησης.

Όλες οι αναγκαίες πληροφορίες για τις ορεινές διαδρομές και μονοπάτια, τον τρόπο πρόσβασης, τις εγκαταστάσεις, τα ορειβατικά καταφύγια σε όλη τη χώρα, τις οργανωμένες εκδρομές και τις τοπικές συνθήκες για πεζοπορία, ορειβασία ή αναρρίχηση στα ελληνικά βουνά, παρέχονται από την Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας - Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.) και τους τοπικούς πεζοπορικούς και ορειβατικούς συλλόγους.

Αιωροπτερισμός – Αλεξίπτωτο πλαγιάς (parapente)

Στον αιωροπτερισμό ο πιλότος είναι «κρεμασμένος» (δεμένος με ειδική ζώνη) κάτω από το αιωρόπτερο (μία πτητική κατασκευή, που αποτελείται από πανί dacron και σωλήνες αλουμινίου αεροπορικού κράματος), με τέτοιο τρόπο ώστε το σώμα του να αιωρείται στο κενό σαν εκκρεμές.

Μετακινώντας το βάρος του κατάλληλα και αξιοποιώντας τα ανοδικά ρεύματα του αέρα, ο πιλότος ακολουθεί την επιθυμητή κατεύθυνση, κινούμενος σε τρεις άξονες: τον διαμήκη, τον εγκάρσιο και τον κάθετο. Ανάλογα με το βαθμό εκπαίδευσης του, μπορεί να φτάσει σε ύψος 5.000 μέτρων και να παραμείνει στον αέρα επί 10 συνεχείς ώρες. Το άθλημα ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970 στις Η.Π.Α. και την Αυστραλία, γνωρίζοντας σημαντική ανάπτυξη.

Τα επόμενα χρόνια, το άθλημα έγινε γνωστό σε παγκόσμιο επίπεδο και σήμερα είναι ιδιαίτερα δημοφιλές σε πάνω από πενήντα χώρες, σε όλο τον πλανήτη. Από το 1985 έχει χαρακτηριστεί ως ολυμπιακό άθλημα, αλλά ακόμα δεν έχει περιληφθεί ως αγώνισμα στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων.

Στην Ελλάδα, εμφανίστηκε το 1978 και το 1999 εντάχθηκε στην Ελληνική Αεραθλητική Ομοσπονδία (ΕΛ.Α.Ο.). Σήμερα, στη χώρα ο αιωροπτερισμός γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής, με αποτέλεσμα να υπάρχουν, πλέον, πολλά σωματεία, που ασχολούνται με το άθλημα και μπορούν να παράσχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης στους

ενδιαφερομένους. Το αλεξίπτωτο πλαγιάς (parapente) έλαβε το όνομά του από τις γαλλικές λέξεις parachute (αλεξίπτωτο) και pent (πλαγιά). Η ιστορία του ξεκινά τη δεκαετία του 1960 από ένα πρόγραμμα της αμερικανικής N.A.S.A., αλλά οι ουσιαστικές του βάσεις τέθηκαν στα μέσα της δεκαετία του 1980, στη Γαλλία.

Το άθλημα απαιτεί καλή φυσική κατάσταση, άριστη τεχνική, ψυχική και πνευματική διαύγεια, παρατηρητικότητα, αλλά και γνώσεις μετεωρολογίας και αεροδυναμικής, που παρέχονται από ειδικούς εκπαιδευτές. Ανάλογα με τον καιρό, το αλεξίπτωτο πλαγιάς μπορεί να φτάσει μέχρι ύψους 4.000 μέτρων και να διανύσει απόσταση 2-2,5 χλμ. Οι πτήσεις διαρκούν μερικές ώρες και οι ταχύτητες που αναπτύσσονται κυμαίνονται ανάμεσα στα 48 και 60 χλμ / ώρα.

Η Ελλάδα διαθέτει ιδανικό κλίμα για πτήσεις με αλεξίπτωτο πλαγιάς, καθώς όσο πιο ξηρό είναι το κλίμα μιας περιοχής ή μιας χώρας, τόσο καταλληλότερο για την ανάπτυξη του αθλήματος.

Extreme sports στον ελληνικό τουρισμό

Rafting

Το Rafting είναι η κατάβαση ποταμού με φουσκωτή βάρκα 6 έως 8 ατόμων. Αποτελεί το πιο διασκεδαστικό σπορ σε ποτάμι. Οι βάρκες 6-8 ατόμων εξοπλισμένων με ένα κουπί ο καθένας αφήνονται στο ρεύμα του ποταμού. Τα κουπιά χρησιμοποιούνται για τη διόρθωση της πορείας και την αποφυγή των εμποδίων. Τα ποτάμια της Ελλάδας ποικίλλουν ως προς το βαθμό δυσκολίας τους. Πρώτου και δεύτερου βαθμού (εύκολα) είναι ο Αλιάκμονας, ο Αχελώος, ο Βοϊδομάτης και ο Ταυρωπός. Τρίτου βαθμού ο Εύηνος στην ορεινή Ναυπακτία και ο Άραχθος. Τέταρτου βαθμού ο Πηνειός και ο Καλαρύτικος και πέμπτου βαθμού (μόνο για έμπειρους) ο Βενέτικος και ο Μηλοπόταμος στα Γρεβενά. Στις διαδρομές βαθμού δυσκολίας μέχρι II+ (π.χ. Βοϊδομάτης) σχεδόν όλοι, από 8 ετών και άνω, μπορούν να κάνουν Rafting. Απαραίτητα εφόδια, μια πετσέτα, ένα ζευγάρι αθλητικά παπούτσια (επιπλέον των υποδημάτων προσέλευσης) και μαγιό. Εναλλακτικά, το Hot Dog και το Monoraft είναι οι παραλλαγές του Rafting για δύο ή για ένα άτομο αντίστοιχα.

Trekking

Πραγματοποιείται εναλλακτικά σε βουνά και δάση ή σε μονοπάτια δίπλα σε ποτάμια. Πρόκειται για πεζοπορία σε ειδικές διαδρομές μέσα στη φύση. Μοναδική ευκαιρία για να απολαύσει κανείς την ομορφιά του ελληνικού τοπίου. Απαιτεί σχετικά καλή φυσική κατάσταση, καθώς η πεζοπορία κρατά συνήθως 4 με 6 ώρες (με συχνές στάσεις φυσικά). Για τις μονοήμερες πεζοπορίες ο ελάχιστος εξοπλισμός που απαιτείται είναι παπούτσια πεζοπορίας, σακίδιο 30-40 lt., ρούχα κατάλληλα για πεζοπορία (ιδανικά, δύο αλλαξιές), ελαφρύ αδιάβροχο, γυαλιά ηλίου, καπέλο.

Canoe Cayak

Κατάβαση ποταμών με μικρά αλλά ευρύχωρα και πολύ άνετα κανό, μίας ή δύο θέσεων. Ακολουθώντας το ρεύμα του ποταμού και με το διπλό κουπί να χρησιμεύει για την αποφυγή των εμποδίων και την αλλαγή πορείας, αποτελεί μια από τις πιο συναρπαστικές δραστηριότητες. Η γνώση κολύμβησης είναι απολύτως απαραίτητη, καθώς είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα βρεθείτε στο νερό τουλάχιστον κατά τα πρώτα μαθήματα. Ιδανικοί ποταμοί για Canoe Cayak, ο Αώος, ο Εύηνος και ο Αλιάκμονας, αλλά μπορείτε να δοκιμάσετε και στις λίμνες της Ελλάδας, με ιδανικότερες προτάσεις τη λίμνη Πλαστήρα, τις λίμνες της Καστοριάς και των Κρεμαστών.

Αναρρίχηση

Η αναρρίχηση γίνεται σε βράχους, με έμπειρους αναρριχητές και με επιλογή του βαθμού δυσκολίας ανάλογα με τις δυνατότητες των συμμετεχόντων. Οι σχολές αναρρίχησης παραδίδουν μαθήματα με τα μικρά και μεγάλα μυστικά του αθλήματος και τις τεχνικές του. Τα μαθήματα παραδίδονται είτε σε τεχνητές πίστες είτε σε πραγματικό πεδίο δράσης. Απαραίτητα εφόδια: παπούτσια αθλητικά ή αναρρίχησης, άνετα ρούχα, παγούρι με νερό, μικρό σακίδιο και κολατσιό. Ιδανικοί προορισμοί για αναρρίχηση, οι ορθοπλαγιές της Πίνδου αλλά και οι πλαγιές της Γκαμήλας στα Ιωάννινα.

Rappel

Το Rappel είναι η κατάβαση απότομων βράχων με τη χρήση αναρριχητικού εξοπλισμού. Συνήθως συνδυάζεται με την αναρρίχηση, αλλά πραγματοποιείται και σε φαράγγια ή σε απότομες πλαγιές μικρών λόφων. Απαιτεί καλή φυσική κατάσταση και σχετική διαβάθμιση της δυσκολίας των βράχων καθώς και αυξημένη προσοχή κατά την κατάβαση. Η εταιρία διοργάνωσης θα σας παράσχει έμπειρο οδηγό και τον απαραίτητο εξοπλισμό. Ιδανικός προορισμός για Rappel, τα Μετέωρα, με διάφορους βαθμούς δυσκολίας ανάλογα με το βράχο.

Mountain Bike

Ιδιαίτερα απαιτητικό σε φυσική κατάσταση άθλημα, καθώς δεν πρόκειται για απλή βόλτα με ποδήλατο αλλά για μια δραστηριότητα με σημαντικό βαθμό δυσκολίας. Φυσικά, πάντα υπάρχει η δυνατότητα μιας βόλτας σε ρυθμούς χαλαρούς μέσα σε πανέμορφα δάση. Ιδεώδεις διαδρομές στην Ελλάδα θα βρείτε στον Όλυμπο, στη λίμνη Πλαστήρα, στη Νότια Κέρκυρα αλλά και στα βουνά της Αττικής.

Canyoning

Το «πέρασμα φαραγγιού», όπως είναι το ελληνικό όνομα του αθλήματος, περιλαμβάνει συνδυασμό διάφορων αθλημάτων, όπως πεζοπορία, αναρρίχηση, κατάβαση βράχων, πέρασμα ποταμού και κολύμπι. Η διάσχιση γίνεται από μικρές ομάδες με επικεφαλής έμπειρο οδηγό. Τα φαράγγια στην Ελλάδα χωρίζονται σε μέτριας (Αώος, Βικάκι, Βίνιανη) και υψηλότερης (Φόνισσα, Ξυλόκαστρο) δυσκολίας.

Parapente

Η λέξη parapente είναι γαλλική και προέρχεται από τη σύντμηση των λέξεων «Parachute de Pente» (αλεξίπτωτο πλαγιάς). Πρόκειται για την απογείωση από βουνά που πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις και πτήση με αλεξίπτωτο προς συγκεκριμένο χώρο προσγείωσης. Οι εταιρίες διοργάνωσης παρέχουν σχετικά μαθήματα, τα οποία πραγματοποιούνται σε ειδικό διθέσιο αλεξίπτωτο που το οδηγεί επαγγελματίας εκπαιδευτής. Ιδανικό βουνό για τις πρώτες πτήσεις είναι ο Κιθαιρώνας στη Βοιωτία, όπου υπάρχει εκτεταμένη έκταση του πεδίου προσγείωσης. Οργανωμένες πτήσεις Parapente διοργανώνονται στην κοιλάδα Βίκου-Αώου, ενώ ένας από τους σημαντικότερους αγώνες παγκοσμίως πραγματοποιείται το Μάιο στην Κόνιτσα.

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

A/A	Νομός	Βουνό	Ονομασία
1	Δράμα	Φαλακρό	Φαλακρό , 1720m
2	Σέρρες	Βροντού	Λαϊλιάς , 1847m
3	Καβάλα	Παγγαίο	Κοιλάδα Ορφέα , 1780m
4	Πέλλα	Βόρας	Καϊμακτσαλάν , 2040m
5	Φλώρινα	Βέρνο	Βίγλα Πισοδερίου , 1900m
6	Καστοριά	Βίτσι	Βίτσι , 1880m
7	Ημαθία	Βέρμιο	Σέλι , 1900m
8	Ημαθία	Βέρμιο	Χρυσό Ελάφι , 1700m
9	Ημαθία	Βέρμιο	3-5 Πηγάδια , 2005m
10	Πιερία	Πιέρια	Ελατοχώρι , 1700m
11	Γρεβενά	Βασιλίτσα	Βασιλίτσα , 2110m
12	Λάρισα	Όλυμπος	Βρυσοπούλες , 2450m
13	Ιωάννινα	Μαυροβούνι	Καρακόλι , 1520m
14	Ιωάννινα	Μαυροβούνι	Προφήτης Ηλίας , 1620m
15	Τρίκαλα	Κόζιακας	Περτούλι , 1340m
16	Καρδίτσα	Άγραφα	Καραμανώλη , 1530m
17	Μαγνησία	Πήλιο	Αγριόλευκες , 1471m
18	Ευρυτανία	Τύμφρηστος	Βελούχι , 2220m
19i	Βοιωτία	Παρνασσός	Φτερόλακκα , 1800m
19ii	Βοιωτία	Παρνασσός	Κελλάρια , 1950m
20	Βοιωτία	Παρνασσός	Γεροντόβραχος , 2250m
21	Αχαΐα	Χελμός	Καλάβρυτα , 2340m
22	Αρκαδία	Μαίναλο	Οστρακίνα , 1600m

Ορειβατικά Καταφύγια

Βουνό	Καταφύγιο
ΑΤΤΙΚΗ	
ΠΑΡΝΗΘΑ	ΜΠΑΦΙ
ΠΑΡΝΗΘΑ	ΦΛΑΜΠΟΥΡΙ
ΚΙΘΑΙΡΩΝΑΣ	ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΤΣΑΚΟΣ
ΕΥΒΟΙΑ	
ΔΙΡΦΗ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΔΙΡΦΗΣ
ΟΧΗ	ΟΧΗ
ΗΠΕΙΡΟΣ	
ΓΚΑΜΗΛΑ (ΑΣΤΡΑΚΑ)	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΓΚΑΜΗΛΑΣ
ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ
ΚΡΗΤΗ	
ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ (Ν. ΧΑΝΙΩΝ)	ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ
ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΠΡΙΝΟΥ
ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ	ΣΤΟΥΜΠΩΤΟΣ ΠΡΙΝΟΣ
ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ	ΣΒΟΥΡΙΧΤΗ (1.970 μ.)
ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ	«ΤΑΥΡΗΣ» (1.200 μ.)
ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ (Ν. ΧΑΝΙΩΝ)	ΒΟΛΙΚΑΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	
ΑΣΚΙΟ (ΣΙΝΙΑΤΣΙΚΟ)	=
ΟΛΥΜΠΟΣ	=
ΠΑΪΚΟ	(Δεν λειτουργεί)
ΦΑΛΛΑΚΡΟ	ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΠΙΕΡΙΑ	ΑΝΩ ΜΗΛΙΑ, ΠΙΕΡΙΑ

ΠΑΓΓΑΙΟ (1.400 μ.)	ΑΡΓ. ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ (Υπό επισκευή)
ΦΑΛΑΚΡΟ	ΜΠΑΡΤΙΣΕΒΑ (Μόνο για μέλη)
ΠΑΓΓΑΙΟ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΜΠΟΥΓΑΤΙΝΑΣ (Δεν λειτουργεί)
ΟΛΥΜΠΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΚΚΑΛΟΣ
ΒΡΟΝΤΟΥΣ	ΧΡ. ΚΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥΝΗΣ
ΚΑΜΒΟΥΝΙΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΔΕΣΚΑΤΗΣ
ΟΛΥΜΠΟΣ	ΔΗΜ. ΜΠΟΥΝΤΟΛΑΣ
ΟΛΥΜΠΟΣ	ΓΙΩΣΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΓΟΥΜΑΡΑΣ
ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Χ.Ο.Σ. ΓΡΕΒΕΝΩΝ
ΦΑΛΑΚΡΟ	ΧΟΡΟΣ (1.650 μ.) (μόνο για μέλη)
ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΧΟΡΤΙΑΤΗ
ΦΑΛΑΚΡΟ	ΚΟΥΡΙ (Μόνο για μέλη)
ΠΙΕΡΙΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Σ.Ε.Ο. ΚΟΖΑΝΗΣ
ΠΙΕΡΙΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΛΑΓΟΜΑΝΑΣ
ΠΑΓΓΑΙΟ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΡΟΔΟΛΙΒΟΣ
ΠΑΓΓΑΙΟ (1.957 μ.)	ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΠΙΕΡΙΑ	ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑ
ΒΕΡΜΙΟ	ΣΕΛΙ
ΟΛΥΜΠΟΣ	ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ
ΒΕΡΜΙΟΝ	ΤΡΙΑ ΠΗΓΑΔΙΑ
ΒΕΡΜΙΟ	ΤΡΙΑ ΠΗΓΑΔΙΑ
ΒΕΡΜΙΟ	ΞΕΝΩΝΑΣ-ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Σ.Χ.Ο. ΒΕΡΟΙΑΣ
ΒΕΡΝΟΝ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΒΙΓΛΑΣ
ΒΟΥΡΙΝΟΣ (1.866 μ.)	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΒΟΥΡΙΝΟΥ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	
ΧΕΛΜΟΣ	Β. ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΡΝΩΝΑΣ	GEORGE PIERCE
ΜΑΙΝΑΛΟ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΟΣΤΡΑΚΙΝΑΣ
ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ	Σ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΑΪΓΕΤΟΣ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΑΪΓΕΤΟΥ
ΚΥΛΛΗΝΗ ή ΖΗΡΕΙΑ	ΖΗΡΕΙΑ Β΄
ΚΥΛΛΗΝΗ ή ΖΗΡΕΙΑ	ΖΗΡΕΙΑ Α΄

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	
ΟΙΤΗ (ΠΑΥΛΙΑΝΗ)	«ΦΟΙΒΟΣ»
ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΟΞΥΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΓΡΑΜΜΕΝΗΣ ΟΞΙΑΣ
ΓΚΙΩΝΑ	ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ
ΚΑΛΙΑΚΟΥΔΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ
ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ ή ΒΕΛΟΥΧΙ	ΤΑΚΗΣ ΦΛΕΓΚΑΣ
ΟΙΤΗ	ΤΡΑΠΕΖΑ
ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΒΑΡΔΟΥΣΙΩΝ
ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΒΑΡΔΟΥΣΙΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	
ΚΟΡΥΦΗ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ	=
ΚΕΡΚΕΤΙΟ (ΚΟΖΙΑΚΑΣ – ΝΟΤΙΑ ΠΙΝΔΟΣ)	«ΚΟΖΙΑΚΑΣ»
ΠΗΛΙΟ	ΑΡΓΙΟΛΕΥΚΕΣ
ΚΑΤΟΥΝΑ (ΝΟΤΙΑ ΠΙΝΔΟΣ)	ΚΑΤΟΥΝΑ
ΚΙΣΣΑΒΟΣ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΚΙΣΣΑΒΟΥ
ΤΡΙΓΓΙΑ (ΝΟΤΙΑ ΠΙΝΔΟΣ)	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΤΡΙΓΓΙΑΣ
ΟΛΥΜΠΟΣ	ΒΡΥΣΟΠΟΥΛΕΣ
ΘΡΑΚΗ	
ΡΟΔΟΠΗ	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΔΗΜΟΥ (1.000 μ.)
ΡΟΔΟΠΗ	ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ

Βιβλιογραφία:

- § Περιοδικό Αποδράσεις – Οδηγός Διακοπών 2005
- § GREEK TRAVEL PAGES: Ο Ελληνικός ταξιδιωτικός - τουριστικός οδηγός,
- § Μιχάλης Αράπογλου, Βασίλης Νιτσιάκος, 2000 «Νομός Ιωαννίνων, Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων
- § Εταιρία Προστασίας Πρεσπών
- § Περιοδικό Αγρόκτημα, Τεύχος 24 – Οκτώβριος 2005

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ:

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- § opaaxamth.gr (Δομή Στήριξης ΟΠΑΑΧ ΑΜΘ)
- § agrotravel.gr (Η επίσημη Ελληνική Πύλη για τον αγροτουρισμό)
- § pepkm.gr (ΠΕΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ)
- § anro.gr (Αναπτυξιακή Ροδόπης Α.Ε.)
- § pieriki-anaptixiaki.gr (Πιερικής Αναπτυξιακής Α.Ε.)
- § seli-ski.gr (Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου)
- § pepdym.gr (ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας)
- § anko.gr (Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας)
- § peproe.gr (ΠΕΠ Ηπείρου)
- § thessalia.gr (ΠΕΠ Θεσσαλίας)
- § stereaellada.gr (ΠΕΠ Στερέας)
- § parnassos-ski.gr (Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού)
- § leader-plus.gr (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader+)

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (1995-2005)

